

**НОВИМИ
ДОРОГАМИ**

NEW ROADWAYS OF LIFE

**BIOGRAPHICAL SKETCH
on
WILLIAM J. PEREPELUK**

Compiled by N. Kohuska

Published by William J. Perepeluk

Winnipeg

1972

Canada

НОВИМИ ДОРОГАМИ

БІОГРАФІЧНИЙ НАРИС
про
ВАСИЛЯ ПЕРЕПЕЛЮКА

Опрацювала Н. Когуська

Накладом Василя Перепелюка

Вінніпег

1972

Канада

Василь I. Перепелюк

P R E F A C E

From time to time we hear the opinion expressed that there is very little published about the life of Ukrainians in Canada, especially in the form of memoirs. A considerable number of publications of the jubilee and commemorative type dealing with organizations have appeared. However, when it comes to belletristic publications, with the exception of Elias Kiriak's novel "Sons of the Soil", and a few short memoirs, readers have not had an opportunity to obtain a true picture of the life of a Ukrainian in Canada. The book "New Roadways of Life", which we offer to readers, is a biographical sketch of a Ukrainian pioneer's son, Wasyl Perepeluk.

Wasyl Perepeluk is a successful business man, and has played an active role in the communities in which he has lived. This book is a record of his pathways during the seventy years of his life. It has been constructed from contemporary documents, from letters from numerous people, from newspaper clippings, and from the personal narratives of Wasyl Perepeluk. The reader will frequently come across quotations or excerpts from letters. Numerous photos complete this picture of the past seventy years.

This book deals with three main topics: the pioneer period, the commercial world, and community activities. The narrative is not divided into these three topics, but rather the topics are dealt with simultaneously in chronological order.

These are original pages of the life history of Canadian people of Ukrainian origin in their chosen country. Some people are of the opinion that a biography should only be written about famous personages, but this opinion is not

correct. The life of every human being is a book which, if one were to open it, one would discover that every human life is interesting in terms of plans, purposes, joys, sorrows, achievements and failures.

The life of Wasyl Perepeluk has been interesting because, in addition to his personal achievements, he valued highly both Ukrainian and Canadian community institutions. To these institutions he gave his time, his energy, and monetary contributions in excess of \$100,000.

This book has been published as a result of the efforts and at the expense of Wasyl Perepeluk. It was his dream for many years to culminate his long and industrious life by leaving this document to future generations. The purpose of this project is a noble one, and one can only hope that the appearance of this book will arouse interest in the affairs of our communities amongst Ukrainians in Canada.

Natalia Kohuska

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Час від часу доводиться нам чути думку, що про українське життя в Канаді ще дуже мало написано і видано, а особливо з мемуарної літератури. Правда, досі появилось чимало різних ювілейних, або пропам'ятних книг з організаційного життя, однаке коли йдеться про видання белетристичної форми, то крім „Синів землі” І. Кирика та кількох коротких спогадів, читач закордоном на їхній основі не створить собі уяви про життя-буття української людини в новім світі. А в Канаді справді є дуже цікаві особливості, є цікаві люди і події з різних ділянок життя, в які увійшли українці від часу свого тут поселення.

Книжка „Новими дорогами”, яку даємо в руки читача — це біографічний нарис про сина українського піонера-поселенця, успішного підприємця Василя Перепелюка, про той світ, серед якого він жив і діяв, та про людей, які йшли поруч нього. Це його життєві дороги, якими він проходив впродовж своїх десятків років.

Цей біографічний нарис побудований на документах тодішнього часу, на листах від різних людей, на новинках-вирізках з різних часописів, які самі собою становлять архівну вартість, а решту доповнював своїми розповідями В. Перепелюк. Тому читач тут так часто зустріється з цитатами, або уривками з листів від людей, що вони їх писали. Багато світлин доповнюють цю працю і дають картину доби, яка проминула.

Книжка має три головні періоди — часи піонерські, світ торгівлі з його крутими дорогами та світ суспільної активності, хоч вони й не поділені на окремі розділи з уваги на те, що опис тут, як біографічної розповіді, є у хронологічному порядку.

Є це своєрідні сторінки історії буття нашого народу в країні нашого поселення. Деято уважає, що біографічну розповідь можна писати лише про дуже славних людей, однаке ця думка не є правильною. Життя кожної людини — це закрита книга, в якій, коли б її відкрити, ми побачили б, що кожне людське життя дуже цікаве, з його плянами, задумами, з його радощами і турботами, з невдачами і досягненнями.

Життєві дороги Василя Перепелюка дуже цікаві, бо крім своїх особистих досягнень, він, оцінюючи українські і канадійські громадські установи, школи і інституції подарував на їх потреби впродовж свого життя щонайменше \$100,000 і то в більших сумах пожертв.

Книжка виходить заходами і коштами Василя Перепелюка. Це була його кілька літня мрія завершити довголітні труди свого життя пам'яткою для майбутніх поколінь. Ціль цього задуму є шляхетна і треба сподіватись, що появлу цієї книжки привітає і нею зацікавиться наше суспільство, так як він цікавився ним і йшов йому назустріч впродовж цілого свого життя.

Наталія Когуська

I

У другій половині 1955 року, в кількох українських часописах в Канаді і США з'явилась була коротка довідка про Василя Перепелюка під заг. „Від крамнички до багатства”. Цю довідку деякі часописи передруковували з „Канадійської Сцени”.

Видавництво „Канадійська Сцена”, якої редакція знаходиться у Торонто, Онт., спеціалізується у вишукуванні цікавих з канадійського життя людей, які зробили певний успіх в таких ділянках, як рільництво, торгівля, мистецтво, література, в політиці і науці. „Канадійська Сцена” постачає часописам етнічних груп матеріали, які друкуються 23 різними мовами, а в 1971 році матеріалами „Канадійської Сцени” користувались 103 іншомовних часописів.

Довідка, про яку в нас мова, оповідає про українського підприємця Василя Перепелюка і починається такими словами:

„55-літній канадієць українського походження, який до 15-го року життя не вмів говорити по-англійськи, зумів перетворити свій невеличкий початковий грошейний вклад \$800 дол. у велике багатство.”

Далі оповідається про місце його народження, його досягнення в торгівлі і закінчується таким ствердженням:

„Своє знання бізнесового світу Перепелюк здобув дорогою практики і помилок. Він самоук. „Свою освіту — каже він — черпав я з часописів і журналів.”

Ця часописна новинка викликала серед українського громадянства ширші зацікавлення підприємцем Василем

Перепелюком, бо кожна українська людина, яка здобуває на цім континенті певні успіхи, ці успіхи частинно йдуть як визнання життєздатності і підприємчivостi українського народу. Однаке ця новинка про підприємчivість та активність Василя Перепелюка не була першою. Він був більше відомий в тих місцевостях, де йому доводилось жити і працювати. Писали про нього місцеві часописи, а зокрема ті часописи, які він піддержував, читав і поширював.

Але торговельні досягнення Василя Перепелюка, то це лише частина його особистих матеріальних здобутків. Він не менше багатий моральними здобутками, бо у своїм житті на кожнім кроці старався творити добро, бути взірцевим членом свого суспільства, добрим громадянином Канади та добрым християнином. Василь Перепелюк був добре відомий у середовищі Союзу Українців Самостійників як ідейний громадянин, як фундатор багатьох виховних інституцій, жертвовавець, член кількох канадійських організацій та член Української Греко-Православної Церкви в Канаді. Він також великий поклонник друкованого слова, опікун молоді та учасник різних громадських імпрез, з'ездів, конвенцій, та конференцій.

Життєvi дороги Василя Перепелюка надзвичайно цікаві і різні — раз вузькі, як стежинка, другий раз широкі, як світ. Його філософія:

„Не в тім річ, щоб довго жити, але так жити, щоб твій кожний день був заповнений корисною працею. В життіожної людини є двояка праця — одна має скроминаючі вартості, друга — вічнотривалих вартостей. Для такої праці треба мати дар Божий і освіту. І коли ти самий не в силі творити таких тривалих вартостей, то послужи тим, що їх творять — поможи їм чим лише можеш.”

Тому то, дорогий читачу, сторінки цієї книжки відслонять перед нами куртину, за якою послались різноманітні дороги життя Василя Перепелюка та його світу, серед якого він жив, тих ідей, яким він служив як українець і як громадянин Канади. Бо саме тепер, 1972 року,

Василь Перепелюк разом зі своєю дружиною Гафією проживає у своїм власнім домі в родинних околицях — в містечку Давфині, Манітоба. Нашу розповідь почнемо від прибуття до Канади батьків Василя та від згадки про батьківщину його предків.

Василь Перепелюк завжди і всюди уважав себе сином українського народу, шанував свій рід і був завжди в міру гордий на своє походження. Він ніколи не боявся визнати свою національну принадлежність. Для декого може бути дивною така замітка, але в Канаді, особливо в піонерських часах було так, що українців трактували як упосліджених і незнаних тут людей в овечих кожухах. А йому не раз доводилося бувати в товаристві видатних особистостей в Канаді і поза нею й як також бути серед робочих людей різного світогляду і різних понять, але він завжди був собою. І ані життєві успіхи, ані пошана, якої зазнавав від різних людей, ніколи не змінили його спокійної, зрівноваженої, а разом з тим, рішучої вдачі і послідовності у раз вибраній дорозі життя.

II

В травні, 1897 року до Вінніпегу прибув транспорт емігрантів з України, урядово знаних як австрійських підданих. В тім транспорті, між іншими, була родина Перепелюків, яка складалась з п'яти душ: молодий господар Іван Перепелюк, його дружина Ганна, два сини — Фед'ко 10 років, Степан 8 років і однорічна дочка Магдалинка.

Іван Перепелюк народився 1858 року в селі Волківці, Борщівського повіту, Західна Україна. Його дружина Ганна також зі села Волківці, походила з родини Зваричів. Іван Перепелюк відслужив три роки в австрійській армії в кіннім полку уланів. Улани, це були уславлені своєю зовнішною красою вояки; кожний вояк був рослий, вродливий і носили вони дуже гарні уніформи — синій жупан, червоні пантальони та червону шапку — уланку.

За час своєї військової служби побував Іван Перепелюк у ширшому світі, був на Угорщині, у Босні та Герцеговині, був у Відні і в Празі, бачив, як там живуть люди, пізнавав, що є краще життя, як в них на селі, хоч і не розумів причин своєї матеріальної убогости, бо був неписьменний. Школи для таких, як він, в тих часах не було. Його батько ще робив панщину. І хоч любив він своє село, свою родину, мав багато приятелів, то думка про майбутнє не давала йому спокою. Було в нього всього два морги поля; один морг дістав в наділ від батька, а один взяв у придане за Ганною. Була в нього хата, ще батьківська, город, садочок коло хати та деякі господарські статки. Невелике це майно, для нього на вік вистачить, але якже з синами, чим він їх наділятиме? Землі нема, а до шкіл дітей не пішло, бо приходи з господарства ледве вистачають на прожиток родини. І от коли появились вістки, що до Канади набирають людей на вільні землі і що в Канаді є багато землі, разом з іншими своїми односельчанами зголосився на виїзд до Канади. Продав поле, хату, садок з городом, а зі собою взяв все те, що найпотрібніше і що давалось перевезти в таку далеку дорогу. Гроши, що взяв за продане майно, вистачило на оплату подорожніх квитків, які мали довести родину до містечка Давфіну, в провінції Манітобі в Канаді. Лишилось йому з того всього 30 долярів на початки господарювання в Канаді.

Дня 14-го травня 1897 року ця група поселенців, між якими була родина Івана Перепелюка, прибула поїздом до Вінніпегу, а відтак до Давфіну. Тут емігрантські власні примістили прибулих у шатрах (цельтах) на полі коло містечка. Давфин у тих часах був ще досить малим містечком і не було в нім відповідного будинку. В травні буває ще досить холодно, часом і снігом закурить, та кожна родина привезла з дому перини, ковдри, кожухи і тим хорінили себе від холоду.

На другий день, під проводом еміграційного урядника Павла Вуда та Юрка Сиротюка, чоловіки подалися до Сифтону, 14 миль від Давфіну. До Сифтону заїхали по-

їздом. Це був головний пункт, відки поселенці йшли на призначені землі вибирати собі „гомстеди”. Кожний з господарів ніс зі собою полуденок і сокиру, яку привіз з дому. Обравши „гомстед”, треба було його позначити, та й подекуди і стежку прорубати.

Більшість „гомстедів” навколо Сифтону, де були кращі землі вже були заняті українськими поселенцями, які раніше сюди заїхали. Тут поселились теребовляни: Василь Ксьонжик, Іван Ситник, Павло Потоцький, Іван Герелюк, Петро Перхолюк, Гаврило Саранчук, Михайло Гаджоса, Іван Лозинський. Наші поселенці подались далі на північний захід.

ІВАН ПЕРЕПЕЛЮК — батько

ГАННА ПЕРЕПЕЛЮК — мати

Іван Перепелюк вибрав собі фарму, на якій перепливав невеличкий потічок. То був суцільний осиковий ліс, подекуди росли дрібні кущі, у видолинках росли буйні трави, дерево осики також дрібне. В цій то околиці поселились такі родини волківчан: Юрій Каленчук, Юрій Івасюк, Є. Свєнтик, Федір Демчук, Микола Кропивницький, Юрій Грушка, Петро Кокольський, С. Цолька, Ми-

хайло Басараба, Яків Дутка, Кость Бойко, Лука Сопків, Федір Атаманчук, Дмитро Соломон, Іван Садовий, Петро Калиньоха, Іван Буяр, М. Мимка, Іван Ткачук, Юрій Тригубяк. Найближчим сусідом Перепелюків був Михайло Басараба. Найкраще з дружена з Перепелюками була родина Петра Кокольського, яка також жила в сусістві й одні одним помагали, чи то при будові, чи ділились в господарських потребах.

Покінчивши з „гомстедами”, за які кожний поселенець заплатив 10 дол., вернулись наші шукачі землі, забрали свої родини і поїздом прибули до Сифтону. Тут вони ще покупили найпотрібніші речі, головно харчі, як муку, сіль, свічки. Іван Перепелюк до спілки з Петром Кокольським найняли фіру, тоді ще їздили волами, по складали привезені з дому речі, одежду й індіянськими дорогами подалися обидві родини на свої фарми. За возом йшли пішки дорослі і більші діти. Йшли й іхали цілий день і щойно під вечір прибули на місце. Від містечка Сифтону ділило їх тепер 9 канадійських миль.

І вже ген пізніше, в кільканадцять років свого господарювання в Канаді, коли бувало до хати походиться сусіди, Іван Перепелюк оповідав їм про перші дні на своїй фармі.

— „Скинули ми з фіри наші привезені з дому „маєтки”, по складали на горбочку під осику і фіра від’їхала. Ми вже „вдома”. І знаєте, коли людина довго в дорозі, то хотіла б якнайскорше дістатись на місце своєї подорожі, а коли вже приїде, то ніколи наперед не могла вона собі уявити, як воно там буде. І от воно було. Ми обидвое з жінкою мовчали, наче щойно тепер зрозуміли всю суть нашої довгої і тяжкої подорожі, коли лишилися самі. Аж наш молодший син Фед'ко приступає і каже:

— Тату, а де наша хата?

На тую мову у моєї Ганни побігли рясним струмочком слізози. Вона перша зросила нашу нову землю слізами, але швидко їх утерла . . .”

Була вже половина травня. Дерева щойно починали розвиватись, але ночі були ще холодні. Навіть ще не бу-

ло тих уставлених в Канаді комарів, що на них так скаржились поселенці, які сюди заїхали рік тому. Три перших ночі родина ночувала під осиками. Наклали на землю бростя, настелили сухої трави з-над потічка, клали ватру вдень і вночі, і вартував Іван напереміну з жінкою. А вдень рубав Іван осики, хлопці обчімхували бростя і коли мали нарубаних досить кругляків, Іван викопав у два ступні яму, сусід Петро Кокольський поміг йому заложити деревину на зруб, звели невисочкі стіни, дах заложили тоншими осиковими кругляками, прикрили дернями і родина мала сякий-такий дах над головою. До хати треба було сходити вниз, бо то була напів землянка, щоб було тепліше. Замість ліжок поробив Іван тапчани з таких же осикових кругляків, настелили на них сухої торішньої трави. З каміння, що валялось довкола, Іван Перепелюк спорудив піч, Ганна обмазала глиною, щоб було де спекти хліба та зварити страви. Поміг Іван і Петрові Кокольському збудувати таку саму землянку. Квапились обидва з домашньою роботою, бо саме в той час починали набирати робітників до праці на залізну дорогу, яку проходили зі Сифтону до Вінніпегосіс. Іван записався і дістав роботу.

Робітники на залізній дорозі мали там таки свої спальні вагони, там і харчувались, там і ночували. Вибираючись з дому, Іван Перепелюк наказував Ганні доглядати дітей, щоб не пускалися від хати в ліси, наказав що, як і де треба робити, хлопцям порадив слухатись у всьому матері і пішов. Поробивши тиждень на залізній дорозі, в суботу по роботі не йшов, а біг додому, щоб довідатись, що там діється. Хатина ж без дверей, без вікон, а то ж ліси та звірі там чимало всякого — вовки та ведмеді так і сновигають. На щастя зупинка залізничних робітників була тоді недалеко, всього десять миль, а в міру зробленої роботи, так званий „генк” посувався далі.

Та даремно тривожився Іван родиною. Там також не дармували. Ганна з хлопцями викорчувала хащі довкола хати, скопала трохи землі на грядки та посіяла деяку ярину. Вона привезла у вузликах всякого насіння навіть кві-

ток — купчаків, чорнобривців та корчик барвінку. Колись же його треба буде дочці на весілля віночка звити. Але найгірше допікали комарі, особливо в хмарні, без вітру дні, вони наче хмара налітали й немилосердно жалили; дітям від них напухали обличчя, руки. А вже зокрема терпіла від комарів маленька Магдалинка, яка ще не вміла від них обганятись. Опісля порадив хтось Ганні класти окур. Від диму комарі втікали геть.

Восени робота на залізній дорозі скінчилася і Іван Перепелюк приніс зароблених за літо 20 долярів. Застав жінку і дітей змарнілими, обгорілими на вітрах і сонці. Він зінав, що дома бракувало поживи, бо крім муки, вони нічого з товщу не мали. А на городі була вже своя ярина, морква, цибуля, бруква, буряки, капуста, бараболя. Не було вигоди в хаті — в дощові дні затікала стеля, на долівці творилось болото, бо ж не було підлоги. Ночі також були неспокійні, бо не було ні вікон, ні дверей, завішували їх від комарів веретами та закладали поперечками, щоб ведмідь, бува, не всунувся в хату.

Відпочивши дещо по роботі, пішов Іван Перепелюк до Сифтону на купно. Замовив у крамниці кілька мішків муки, ведро смальцю, купив рушницю та до неї набоїв, купив вікна, двері. Городина вже дозрівала своя. Хатину свою пообтулював, шпари позатикав мохом, обліпив глиною, дах накрив сніпками з осоки, що хлопці літом нажали на мочарах і висушили, долівку вимостили глиною, поставляв Іван вікна, припасував двері і так родина Перепелюків готовилась зустрічати свою першу зиму в Канаді.

Скоро тільки впорався з роботою коло свого нового дому, йшов у ліси на полювання. В лісах повно всякої звіринини: дики кози, зайці, дики куріпки, качки. Від крашої поживи здоров'я родини скоро поправилось. Одежу ще мали свою, привезену з дому. І так Іван Перепелюк починав почувати себе господарем, хоч землю, задля якої іхав, ще не торкав, не було коли. Корчування фарми лишав на зимові дні.

Восені, ще того самого 1897 року, пішла між поселенцями чутка, що в їх околиці має приїхати з Америки

український священик о. Нестор Дмитрів. Зібралися волківчани на нараду, радились, щоб обрати місце на цвинтар і посвятити його. Це були перші громадські збори. Відповідне місце при дорозі випадало на фармі Івана Перепелюка. Всі на це погодились і почали готуватись до Богослуження. На тижні зійшлися волківчани на фарму до Івана Перепелюка, прочистили з корчів місце під цвинтар, кілька кращих дерев лишили для окраси і захисту. Праворуч під осиками спорядили місце на престол, Ганна застелила престол доморобним килимом, принесла образ Божої Матері і в неділю, 12 вересня 1897 р. з цілого сифтонського округа зібралися дооколичні поселенці.

Журавель. Так у пionerських часах набирали з криниці воду

Священик о. Н. Дмитрів прибув у товаристві Василя Ксьонжика, що був відомий між теребовлянами як їх провідник і порадник. Дякував Михайло Фикула. Для волківчан це було перше Богослуження на чужині, що так до болю пригадувало все рідне, дороге. Ця полева Служба Божа правилася якось особливо величаво. Днина випала була погідна, соняшна, вітрець ледве порушував зеленим іще листям. Чоловіки, жінки, діти всі повбиралися в най-

кращу святкову одежду. Здавалось, що на чужині, серед лісів зацвіла всіма кольорами полянка червоними, білими і зеленими хустками жінок, голубими, рожевими і синіми стрічками в дівчат у білих вишиваних сорочках. І хоч не було церковного хору, то співали всі. І от коли почали співати „Вірую”, серце у Івана якось так дивно стиснулось. Він глянув на Ганну і побачив, що по її обличчі котяться рясні, як горох сльози, вони бігли, спливали, капали на землю й вона либонь їх не чула, бо навіть не втирала. Ніколи по тім не переживав Іван Перепелюк такого зворушливого враження, як тоді, від того співу. Та й інші, що там були, переживали, мабуть це саме.

Тої неділі посвятили волківчани площу під цвинтар, а на тім місці, де правилася Служба Божа, поставили дерев'яного хреста, на якім вирізьбили дату про цей пам'ятний день. Опісля, поруч того хреста, побудували капличку. Той цвинтар і та капличка були першими, що з'єднали волківчан в одну громаду, яка в сифтонськім окрузі була знана як Волківці, або ще казали на Миньк Ривері. І щойно 1902 року ту капличку перебудували на церкву. Той хрест і та капличка були свідками великої святої туги за рідним краєм; були вони свідками німої скарги, горя і сліз. Тут матері-піонерки молились за кращу долю своїх дітей, сюди приносили вони наповнене скорботою серце і тут знаходили заспокоєння.

Перша зима в Канаді якось швидко минала. Роботи мав Іван Перепелюк доволі: рубав дерево, сухе відкладав на паливо, а більше здорове обчищував, складав та заготовляв на будову хати, бо ж ця була лише тимчасово. Полявання уприємнювали йому дні. Одного разу зайшов трохи дальше від дому — аж у соснину і там раптом звіялась заверюха. Вітер, як скажений жене верхами дерев, кидає сніgom. Іван збився з дороги, зблудив, вже геть почав вибиватись із сил, йшов вже навмання, потрапляв на власні сліди, хоч сніг замітав їх за ним. Щойно за кілька годин добився до хати ледве живий.

Твердим було життя українського поселенця-піонера. Чужина і безлюддя! Найбільше їх відчувала Ганна і ді-

На фармі Івана Перепелюка 1905 року. Корчування ліса

ти. Довкола, здавалось, непрохідні ліси, захаращені давно поваленими деревами. Хатина напів-землянка темна і понура. Зимою ні доріг, ні стежок. Довкола моторошна біла пустка і пекучі морози. Гасають вітри і насипають кучугури снігу. Шумить одноманітно безлистий ліс, а довгими ночами десь далеко, далеко в лісах тоскно виють каюти. Їх протяжні голоси зливаються зі свистом вітру і тоді лісами несеться якась німотна скарга. Тоді поселенці мріють про весну, згадують рідних. А настане весна, стопляться сніги, розіллються води, наповняться ними всі видолинки і узворами побіжать потоки. От у такий час і не пробуй виходити з дому, а ще більше пускатись у далеку дорогу возом, бо попавши в мочари, більше не виїдеш. Та от мине тиждень-два, збіжать води, вітри і сонце осушать землю. Виходив тоді піонер зі своєї землянки, вдихав пахуче холоднаве повітря і радісно вітав весняні дні. Зима для поселенця ставала часто нестерпно довгою. Тужив за працею і Іван Перепелюк. Ходив до нарубаних своїх за зиму дерев, оглядав, плянував будову нової хати. Думка ганяла одна другу. Вичерпувались запаси, що їх зробив з осені, а коли потепліло та почали набирати людей на залізну дорогу, Іван вже знову був при праці разом з такими самими, як він. Хто з поселенців привіз трохи грошей до Канади — був заможнішим, ставав до плуга, корчував, вибирав коріння, засівав зерном свої ниви.

Вже друге літо Іван Перепелюк при будові залізної дороги. Йшов з дому пізною весною, а вертався пізно восени. Найбільше жаль йому було Ганни, яка лишалась з дітьми на господарстві. А він усе між людьми. Хоч і змучені по цілоденній праці, вечорами, було, посідають, пісень співають, дехто оповідає про свої пригоди або жартами сиплять. На залізниці майже всі свої люди і він наче забувався. Цього літа він навіть ні разу не навідався додому. Залізну дорогу прокладали тепер гендалі на північний захід через Етелберт, Гарленд, Пайн Рівер, Слейтер, Кавон, аж до Сван Ріверу.

Вертався Іван додому восени, опалений сонцем і вітрами, чорний як циган. Руки набиті мозолями, але прино-

сив додому літній заробіток. Тут зустрічав він залишену на довгі місяці родину. Своїм приходом вносив у сім'ю велику радість та безпеку. Разом з його приходом з очей Ганни зникали журба і смуток, а то бувало наробившись літом і на городі і коло корчування та прятання сіна, то коло дітей, і коли все затихало у нічнім відпочинку, сон втікав від її очей, вона блукала думками далекими чужими дорогами, просила в Бога здоров'я для чоловіка, щоб оберігав його від будь-якого випадку або слабости, бо щоб вона тоді робила з дрібними дітьми у чужому краю. І коли він повертається додому здоровий, разом з ним повертається її душевний спокій. Тут у цім куточку, в її сім'ї замикався для неї цілий світ. Добре, коли всі дома, коли всі разом засідають за стіл, або зимовими вечорами засідають до вечірньої розмови — два сини, чоловік і маленька дочка та всі радяться про те, що будуть робити літом, яку нову хату будуть будувати, скільки в ній буде кімнат. Ганна хотіла, щоб було гарна світлиця, де вона могла б запрошувати людей, які так часто приходять до них по громадських, або господарських справах. Вона мріє про хату, в якій було б багато світла вдень і ввечорі, щоб не було так тоскно від убогої нафтової лямпи та маленьких вікон, як в їхній теперішній хаті-землянці. А батько запримітив, як за літо підрошли його сини, як загоріли на сонці та день-два, наче б сторонили від нього. Вертаючи з роботи, Іван ніколи не забував принести додому гостинці — хлопцям нові сорочки, сині та з грубого полотна штанята, Магдалині коробку солодких коржиків, цукерків, а Ганні хустку, або квітчастого полотна на спідницю.

Поробивши друге літо на залізній дорозі і вертаючись додому, купив Іван у фармера дійну корову. Заплатив за неї 15 дол., але вона була варта тієї великої радості. Хоч батько казав дітям, що то подарунок для матері, але й для них вона була невимовною втіхою. Цілими годинами не відступали від неї, пестили, годували її та смачували її запашне молоко, якого не кушали майже два роки.

Родина Івана Перепелюка готувалась зустрічати в Канаді другу зиму. В півтемній хатині-землянці знову по-плило тихе життя сім'ї поселенця з далекого краю. Вечорами батько оповідав синам і жінці про працю на залізниці дорозі, про людей, з якими працював і яких доля подібна до їхньої, як виглядає Канада ген туди далеко поза фармою, які містечка він бачив. Оповідав, що дехто з їх односельчан отримав листи зі старого краю, хто в їх селі оженився, а хто помер. Перепелюки не переписували

Піч родини Кокольських в Сифтоні. Фото з 1910 р.

лися з ніким у своїм селі — обидвоє були неписьменні. Степан і Фед'ко трохи ходили до школи, тож батько кілька разів збирався заставити їх написати листи до рідні, але все відкладав на пізніше. Іван плянує, що поробить ще одне літо на залізниці дорозі, купити воли і почне господарити — почне орати, сіяти. От тоді й напише скільки

у нього моргів поля. А тим часом він рубав дерево на будову хати, ходив рубати аж' у соснину, бо яка хата з осичини! Вже настягав трохи дерева. Позичив у сусідів на кілька днів сани з волами, ладували дерево удах з сином. Часом Петро Кокольський помагав. Іван також стужився за світлою і просторою хатою. Хоч і тепло у цій землянці, бо ліс довкола і дров багато, та понуро в ній і темно. Довгими зимовими вечорами нема де повернутись. А у Івана повні руки роботи, навіть і вечорами зимою. Погідними днями ходив також на полювання, приносив додому зайців, а часом оленя застрелить. М'ясо йшло на поживу, а шкіри Іван виправляв і робив упряжі. І навесні 1900 року, щойно почав топитись сніг, Іван заходився будувати нову хату. Хату тепер клав на зруб, простору й вигідну. При тяжчій роботі йому помагав Петро Кокольський. Помагали йому при будові обидва сини. Федькові вже 13 років, Степанові одинадцять. Обидва рослі, як молоді дубчаки.

Іван квапиться закінчити будову хати, поки почнуть набирати до роботи на залізну дорогу. Він постановив, що цього літа він має стільки заробити, щоб купити воли і воза. Хотів перенести родину до нової хати поки від'їде. Поки ще води не розлились, поїхав до Сифтону, купив трохи дощок, щоб поробити вікна і двері, підлогу встановити восени. Дах покріє висушену осокою, якої хлопці разом з Ганною нажали, висушили і пов'язали у сніпки, щоб було готове в потребі.

В половині травня 1900 року, якраз у другі роковини свого поселення, родина Івана Перепелюка переносилась до нової хати. В цій новій хаті вже була світлиця, кухня та дві кімнати-спальні. Одежу, посуду і все інше перенесли до нової хати. Ганна прибрала її по своєму. Образи святих, привезені з дому, завішала рядочком та затикала їх запашними васильками. Пороблені нові білі лавки розставила по під стінами. Стіл, також новий, застелила обрусом, над ліжком почепила доморобний килим, ліжко накрила доморобним у пасочки рядном, поскладала подушки і хатина стала рідною. От ще тільки лишилось обліпи-

ти глиною дерев'яні стіни, побілити і знов буде так, як було там, дома, в рідному селі. Вже дуже далася їй в тямки та землянка, така темна і понура і часом здавалось Ганні, що вона в ній живцем похоронена.

За тих останніх два літа Ганна зі синами викорчувала і скопала рискаlem три акри землі. На однім акрі засаджували город, садили більше картоплі, а на двох засіяли пшеници. Минулой зими вже мололи муку зі своєї пшеници. Жорна зробив їм один італієць. І треба було бачити, з якою побожністю брала Ганна спечений з власного зерна і власного поля пшеничний хліб, як цілувала його перший окраєць і яким смачним він тоді був. Та цього року навесні вона вже не копала свого поля рискалем — чоловік виорав ті три акри. Плуга купили вони до спілки з Кокольським.

За першим набором робітників на залізну дорогу, Іван Перепелюк подався знов на роботу разом з іншими. Група залізничників посунулась геть аж за границю Манітоби, до Саскачевану. Додому було Іванові тепер далеко.

III

Літом, в місяці липні народився Перепелюкам третій син, якого назвали Василем. Іван на роботі заробляв гроші на воли, ген десь аж у Саскачевані. Як відходив, то наказував Ганні берегтися, нічого важкого не піднімати, хлопці дома помагатимуть, де треба. Сусідку Кокольську просив навідуватися і в потребі бути Ганні помічною. Докторів там не було та й ніхто ними там не клопотався. Хлопчик народився здоровий, білявий і коли батько осені вернувся додому, то застав опецькуватого синьо-окого сина, який вже вмів усміхатися та давати голосним криком про себе знати.

Того літа група робітників, у якій був і Іван, робила до пізної осені, отже кожній заробив більше грошей. Повертаючи додому, Іван купив пару молодих бичків і воза, так що на своє подвір'я він в'їхав та здивував цілу

свою родину. Найбільше вже раділи хлопці, що і в них буде своя фіра. А дома Іван застав ще більшу несподіванку. Ганна разом з синами побудувала стайню на четверо штук худоби. Накосили хлопці на луках сіна, насушили та зложили у стирту. Правда, стайння була збудована з кругляків осики, але Іван вже самий вивершив її кроквами та пошив сніпками з осокової трави. Шпари позатикав моком і глиною, здолу обкидали землею, щоб худобі було затишно. На подвір'ї вже вештався табунець молодих курчат, що їх вивели аж кілька квочок десь по корчах, про що Ганна навіть і не знала. Життя вкладалось у свої рамці.

Та не тішила Івана Перепелюка земля, до якої майже з побожністю готувався через три роки. Якась вона сіра, глинкувата, всуміш з дрібним камінням. Потішав себе, що може по той бік потока буде краща. Покищо вирубував пеньки на викорчуванім, витягав коріння, розорував і палив бростя.

У святочні дні до хати Перепелюків сходились волківські газди. Цілу минулу зиму були балачки про будову церкви. Навіть заготовляли дерево на будову. Громадка, хоч і не була така численна, але дружня. Ще від посвячення цвінтarya згуртувались, вплатили членські вкладки: Петро Кокольський, Федъ Отаманчук, Юрій Івасюк, Кость Бойко, Яків Дутка, Михайлло Басараба, Ф. Демчук, Іван Ткачук, І. Свенток, Ю. Калинчук, Петро Топоровський, Роман Клепак, Іван Садовий, Іван Сікорський, Степан Цолька. Іван Перепелюк між ними — провідник, голова громади і порадник. Місце під церкву обрали таки на його фармі, там де стоїть капличка, воно вже й посвячене, однаке до будови жодний з господарів не був готовий. Кожному з них треба було б відорватися від своєї роботи і дати бодай по кілька днів на будову, та не в кожного з них є вже такий дах над головою, як у Івана Перепелюка. Де-хто ще живе у напівземлянці і не може зважитись, чи будуватись тут, чи деінде шукати щастя. А проте сходились і радились. Було веселіше разом. Восени 1902 року таки зібрались, дерева сюди навезли раніше і за кілька днів

звели маленьку церковцю 12x15 футів, накрили дах ґонтами, а в середині можна буде й в холодніші дні викінчувати. До церкви кожна родина опісля принесла якийсь образ, престіл накрили обруском, менші столики під образи великою тернововою хусткою. Купили невеличку чаювну грубку, щоб у дуже холодні дні можна було пропалити.

І попили дні одні за одними — зими змінялись на літа і навпаки, але Іван не забув ані одного з тих днів, з тих минулих на чужині років. Він любив свою родину,

Церква на фармі Івана Перепелюка побудована
1898 року

свою худу і неврожайну землю, свою хату, яку будував власними тоді ще молодими силами, свою церкву, шанував своїх сусідів і почував себе членом громади. Кожний прожитий тут день карбувався в його пам'яті як велика не писана книга його життя, його малі радощі і його великих терпіння.

Великого смутку і розчарування завдавала Іванові його власна фарма; худа і мізерна земля, якої не можна було навіть якслід виорати через каміння. А він же так рвався до неї, так тужив за нею в годинах гарячого літа, там, на залізній дорозі, коли обливався потом від тяжкої незвичної праці, коли боліли натомлені мускули і пекли на руках душними ночами мозолі. Але тоді, там на залізній дорозі, він плекав великі надії, тоді він готувався, щоб приступити до неї, до землі своєї не з порожніми руками. Він хотів придбати для нієї потрібні знаряддя, наповнити її життям, бути гордим за її урожаї, дивитись, як на її ланах хвилює буйна пшениця. І от він дійшов до неї, але то не та пахуча чорна рілля, яку він колись дома, на батьківщині, розорював, або навіть така, яку бачив у Канаді в часі своїх мандрівок по роботах. Вже он скільки він викорчував землі і по той бік потока, вичистив з коріння, але земля не давала йому тих достатків, за той піт, яким кропив її тут літами. Не буде він наділяти тією землею і своїх синів. Його найстарший син Фед'ко ще не мав повних 16 років, коли одного літа був подався на заробітки на жнива до багатших фармерів. Казав: „На тій фармі, тату, ми не доробимось. Піду на жнива, зароблю і вам дещо поможу”. І пішов.

Це був перший гострий Іванів біль, що його ніяк не міг погамувати. Якось не міг з тим погодитись, щоб хтось інший з його родини ходив на заробітки крім нього. Здавалось йому, що Федір все ще дитина і хто знає куди він попаде, в яке товариство зайде, серед яких людей він буде обертатись. А дома ж он скільки праці... А в два роки опісля пішов і молодший син Степан. Вже не вболівав так і не боронив. Сам бачив, що для них дома немає великої будуччини. Вони молоді, здорові і хай здобувавуть власну долю. Працюючи серед людей, навчаться шанувати набуте добро. Аби лише не попали у лихе товариство. Вони його, Івана Перепелюка, сини і вони про це пам'ятають. Життя тут якось вибивалось, виколіювалось із звичайних рейок. Там дома, в ріднім kraю він жив у сім'ї при батьках аж одружився і щойно пізніше дістав свою

частку землі, відділився та побудував власну хату. Тут інші звичаї. Не дарма кажуть люди, що край, то й обичай.

Після Василька народилось Перепелюкам ще троє дітей: Марійка, Дмитрик і Петрунька. Але Іванова сім'я не бідує, хоч і на худій землі. На оборі дві корови, різний дріб, кури, качки, безроги, пара волів. Його діти не голодні. Одна в нього тепер журба — школа. Ростуть і молодші діти. В цій країні без науки не проживеш. Навіть праця коло землі потребує тут знання. Он при роботі на залізній дорозі, як йому було важко, бо не розумів мови.

Іван Перепелюк ще в 1902 році почав був робити заходи, щоб в околиці побудувати школу. Радився тоді з Фарійоном, підіймав справу в своїй громаді. Рішили були написати до муніципалу прохання і домагатися школи у Миньк Ривері. Восени того самого року приїхав в околицю молодий самітний хлопець Іван Штира, який скінчив в Старім Краю народню школу. Іван Перепелюк забрав його до себе, щоб вчив дітей грамоти. Тоді ще були дома обидва його старші сини. Про цю школу в домі Перепелюків довідались були сусіди і почали посылати своїх дітей. Про такі домашні школи часто згадують у своїх розповідях перші українські поселенці. Деякі з них самі зовсім були неписьменні, інші малописьменні, а тягнулись з усіх сил, щоб діти їхні навчилися того, що їм було заказано. І так простора хата Перепелюків сповнилась була гамором шкільної дітвори. На науку до хати Перепелюків приходили Дмитро і Павло Кокольські, Михайло і Іван Івасюки, Іван Бойко, Анна Басараба, Василь і Анна Свентак, Микола Атаманчук, Адам Дутко, Петро Ткачук та троє домашніх: Федьо, Степан і Магдалина.

Радів Іван, що діти вчаться грамоти. Правда, учитель вчить їх письма рідною мовою; англійської грамоти вони тут не навчаються, але вірив, що уряд колись таки побудує тут школу. Учитель написав листа до книгарні до Львова і відтам прислали букварі, читанки, а олівці і зошити покупили собі учні в крамниці у Фаріона в Сифтоні, А коли приходили сильні морози, або віяли вітри та сипало

снігами, втихав на кілька днів гамір в домашній школі. Декотрим дітям було по 2, 3, 4 і по 5 миль дороги. Але діти ще вдома продовжували nauку.

Минали волківчанам перші поселенські роки. Безлюдні пустирі виповнювались гамором. Протоптувались нові стежки, прорубувались нові дороги. І довкола Іванової оселі життя нанизувало події, гуртувало людей, які шанували його за ширість, за розумну пораду, за поміч у всяких потребах їх маленького світу. Ціла околиця волківчан користувалась Івановими жорнами, що їх зробив за поміччю італійця Серафіна. 1905 року Іван Перепелюк зробив ступу та спорядив олійню. Люди сіяли на ви-

Весілля Будзей — Марцинюків у Форк Ривері на фармі на північ від Сифтону. Гості забавляються, танцюють і приймаються надворі, в хаті затісно

роблених городах коноплі, бадилля вживали на прядиво, з якого зимовою порою сукали мотузки, а з сім'я робили олій. Це сім'я товкли в ступі, пражили на блясі і вибивали власний пахучий олій. Поселенці строго додержувались постів і власний олій був поживніший і смачніший за смалець. Іван Перепелюк також визнавався на худобі і до нього вдавались з околиці як до сільського ветиринаря. В його домі завжди повно людей: одні приходять до жoren робити пшеничну або гречану крупу, інші мелять та-

ки пшеницю на муку, а там дивись приїде хтось саньми, коли зимою, бити олій. Тут відбувались і громадські сходини, наради, тут прочитувались відомості зі світу у часописах, тут читали листи з рідного краю, в яких описувались скупі відомості з рідного села.

IV

Василькові, третьому синові Івана Перепелюка сповниться в липні дев'ять літ. Тепер він найстарший дома з його дітей, бо Фед'ко і Степан десь на заробітках на своїм хлібі, лаштуються до власного господарства. Василько на свій вік рослий. Ясно русявий чуб розхрістано стирчить над чолом, сині щирі очі, не то з довір'ям, не то здивовано дивляться на світ. Він до світу не має великих претенсій, однаке йому цікаво те все побачити, збагнути, зрозуміти.

У Василька є свій власний світ, він увібрал його у батьківській хаті, сприймав його кожного дня відколи почав розуміти мову, коли почав прислухуватись до розмов людей, які приходили до батька. Зимовими вечорами, коли до батька сходились сусіди порадитись чи то в господарських, чи в громадських справах, Василько цілий перемінявся в слух. Часом хтось приносив газету і прочитував новинки зо світу. Василько не міг зрозуміти того всього, але по обличчях гостей і батьків відчував, що то щось дуже цікаве, але ніколи опісля не мав відваги спитати батька або матері. Часами мати пробувала вкласти його спати, він викручувався засідав десь у темнім куточку і слухав що говорять. Тоді батько його боронив і дозволяв бути в гурті старших.

Голодна вражень душа дитини жила тим світом, що жили старші. Він переймався їх скаргами на свою долю, або радів їх успіхами — кому господарство прибільшилось приплодком худоби, головно бичків, кому краще вдалось заробити грошей, кому град збіжжя вибив, кому

посуха зв'ялила город, а хто довго копав криницю і води не добув. Тоді в його серці прокидалась жалість до бідних, терплячих. Були розмови і про Старий Край, про тамтешніх людей, хто з ким оженився, а хто помер. Говорили й про землю, про якісь кращі нові землі в місцевостях, яких він не все міг добре дочути, або запам'ятати. А там знов говорили про церковну громаду, про школу — про все те, чим жили поселенці. Цей властивий йому довколішній світ наскрізь пройшов його душу. Часом йому ввіживався інший далекий світ, якого він ще не збагнув.

Цього літа батько завчасу вибрався на жнива до фармерів аж ген десь туди до Ніпави. На жнивах і коло машини добре платили робітникам. З кожних жнив батько приносив добрий заробіток. Платню брали лише за робочий день, бо робили поденно. Коли падав дощ (часом затягався на тиждень і два, а по тому ще й збіжжя було мокре), тоді сиділи у фармера, мали безплатний харч і нічліг, грали в карти, сперечались та чекали погоди.

Виходячи з дому, батько наказував Василькові доглядати господарства. Він тепер тут найстарший. Хай не кривиться менших, помагає матері, треба доглянути, щоб худобу на час пригнати на обору. Свого батька Василько любив і поважав. Здавалось йому, що понад батька немає кращої і розумнішої людини, хіба що Федір Фаріон, той сифтонський крамар, що має таку велику крамницю. Батько все знає. Василько любив, коли батько оповідав про рідний край, про село, в якім виростав. Якось ото оповідав про те, як служив при уланах, яку зброю мав тоді та яке гарне вірання носив. І Василько не може дати собі ради з думками — спитав батька, чи то наше військо і скільки його, але батько заперечив; то було чуже військо, австрійське, а ми русини. І знов купа думок, з якими ніяк не можна дати собі ради. Батько його заспокоює, що він про те все дізнається, як піде до школи.

Якось то мати сказала Василькові йти до Сифтону до крамниці за покупками. В бляшанку від смальцю зложила кілька тузенів яечок і за них він має принести додому соли, цукру, мила, нафти до лямпи, дріжджів і сірників.

Два яєчка положила більше — це для нього на цукерки за дорогу. А дорога не близька, девять миль і майже всі лісом. Вийшов раненько. По обидві сторони дороги осиковий ліс. Тепер в лісі тихо, тільки тут-то-там чути дзвінки — то пасеться зранку на росі худоба. Чути, як воркують голуби та виспівують вільшанки. Василько перекидає бляшанку з одної руки в другу і вичислює ще раз все, що наказала купити мати. Перед ним дев'ять миль дороги і треба вернутись завчасу, щоб помогти матері попорати худобу на вечір. Та ця дорога йому не страшна. Поправді сказавши, він завжди радо йде до крамниці до Сифтону — тут для нього замікався цілий світ. Поза Сифтоном він ніде не був і не може собі уявити, який то світ далі, які там міста і люди.

У Сифтоні Василько вже не раз був з батьком, ще минулого року. Тепер він самий. Дорогу добре знає. У великій крамниці Фаріона трохи людей, купують потрібні речі, оповідають про погоду, про урожай. Василько відпочивши на прилавку, передає Фаріонові бляшанку та замовляє що мати наказала. Фаріон, викладаючи з бляшанки яєчка, числити, розпитує про батька, про матір. За останні два яєчка Фаріон насипає в торбинку цукерків, а мав дати тільки два, складає їх поруч інших покупок у бляшанку і при нагоді оповідає іншим людям, що є в крамниці, як Василько за день зробить 18 миль дороги лісами. Василько не любить, як хтось в очі його хвалить, але зате ж він шанує Фаріона, що той розмовляє з ним як з рівним. Сьогодні Фаріон сказав йому новинку, що цієї осені вже буде школа, що вже згодили учителя. Розпитував, чи Василько радий школою.

Вертався назад тією ж дорогою, але якийсь збуджений. Думка про школу наче окрилила його, босі ноги твердо ступали по лісовій дорозі. Ніс матері, крім краму, радісну вістку про школу. В половині дороги сідає на горбочку, простягає босі ноги, виймає торбинку з цукерками, числити по скільки кожному припаде: Магдалині дасть тільки два, вона на чотири роки старша від нього, а боїться йти лісом до Сифтону сама. Василько не боїться ні-

кого — ні ведмедя, навіть вовка ні. Комарі хмарою обліплюють його, він обганяється від них. Липень, сонце пече, вітру нема, то вони отак тепер гасають. Думки знов повертаються до Сифтону до крамниці Фаріона. Вкладає в уста запашного солодкого цукерка, розкішно смакує його і вирішує, що коли він виросте, то буде якраз таким крамарем, як Фаріон. Тоді він буде мати свої власні цу-

Учні сифтонської школи 1905 року: перший ряд сидять зліва направо: Петро Мельник і Іван Щурко; другий ряд: Іван Ференс, Олекса Огризло, Іван Галінський, Пилип Вуд, Петро Потоцький, Михайло Качор; третій ряд: М. Колцун, невідомий, Михайло Потоцький, Михайло Фаріон, Іван Рід; четвертий ряд: другий в останнім ряді Іван Колцун, Василь Калита, Стефан Качор, Іван Оргризло, Семен Ференс, Федір Галінський, Іван Петраш

керки, скільки лише захоче. Тільки треба навчитись ту- тешньої мови, навчитись писати, читати і числити. Без того не можна мати крамниці.

Восени батько вернувся зі жнив і з ним прийшов якийсь гарно вбраний молодий парубок. Василько довідується, що це батьків далекий свояк Петро Кіндзерський.

Він щойно приїхав зі Старого Краю. Вчився на учителя, але не скінчив науки і мусів забиратися, мав якийсь жаль до тамтешніх людей, чи школи, в якій вчився. Думає пошукати собі якусь відповідну тут роботу, заробить трохи грошей і може колись вернеться назад до Старого Краю, а може й ні, побачить.

Васильків батько каже Петрові, що під зimu роботу тяжко знайти, що він повинен добре перше розглянутися, пізнати Канаду, а тепер покищо хай залишається в них на цілу зimu. Хліба ані хати йому не пожалують, дармувати не буде. Он дітей треба вчити грамоти. Василько, Марійка, Дмитрик, Петрунька. Батько скаржиться, що його серце болить за дітей, які ростуть без науки, без школи. Ма-бути аж нарік підуть обидва хлопці Василько і Дмитро до школи Тарас, а за той час, поки Петро тут, хай підовчить їх свого рідного письма.

Та не радувала Василька така вістка, він хотів би йти до тієї справжньої школи, куди сходяться діти з цілої околиці, а такої тут ще немає. А мати дісталася з dna скрині старі букварі, з яких ще вчились Степан і Фед'ко і почались дні навчання. Спочатку Василько не дуже охоче брався до науки, бо хіба то школа? Він волів би вештатись понадворі, помагати батькові. Та з кожним днем Василько, як і інші, прив'язувались до свого учителя. Не забрало багато часу, як він вже знову знає всі букви, вже вмів по складах читати.

А на науку до хати Перепелюків почали приходити менші діти Петра Кокольського — ровесники Дмитрика й Марійки. В хаті знов стало гамірно й весело. На перерву школярі бігли в двір, гралися сніжками, ліпили снігову бабу і знов засідали на лавки. Батько змайстрував шкільну дошку вигладив її, помалював чорною фарбою. Учитель написав до Львова за новими читанками.

До весни Василько вже міг прочитувати ціле слово, хоч і дуже поволі, писав незgrabні палички та виводив кривобокі букви. Найцікавішим зі всього було те, коли учитель оповідав казки. А він знов їх безліч: і про царевича князенка, і про бабу чарівницю Ягу, що мала хату

на курячій ніжці, і про козу-дерезу, про діда та бабу, та курочку рябу, про зачаровану князівну та багато інших.

Одного разу учитель Кіндзерський запитав дітей, чи вони знають, що та школа, до якої вони будуть ходити, має назву „Тарас” і чому її так назвали? Ніхто не вмів відповісти на питання. Василько перший раз чув таке слово і навіть не знат, що воно означає. І от учитель оповів їм про хлопчика Тараса, що народився в бідній кріпацькій сім'ї і що прізвище його було Шевченко. Оповідав і про те, як той хлопчик дуже хотів учитись грамоти, але батьки його були кріпаки, які мусіли робити панщину. А Тарас таки ходив на nauку до дяка, як там навчився читати й писати і коли виріс, почав дуже гарно малювати. Знайшлися такі люди, що викупили того хлопця з неволі і опісля він став славним поетом і малярем. Він написав дуже гарну книжку, яка називається „Кобзар”. В тій книжці він розказав, яким славним і вільним був український народ у минулому, як чужинці захопили наш край і завели там неволю, панщину. За ту книжку опісля Тараса засудили, віддали у москалі та заслали йогодалеко від рідного краю, на чужину, аж у киргизькі степи. А Тарас у тій книжці кликав людей до nauки, до просвіти, вчив любити свою рідну мову, ніколи її не цуратися і любити свій народ. Тому, коли наші люди тут поселились, вони вже знали про Шевченка і в його честь назвали ту школу „Тарас”. І ще на те, щоб ми на чужині не забували його nauки, щоб вчилися свого рідного та знали, що ми українці.

І опісля Василько довго б'ється з думками. В його уяві виринає постать маленького хлопчика Тараса, який дуже хоче вчитися грамоти і порівнює його долю до своєї. Тільки от Василькові родичі вільні, до них ніхто не має права, так само й він вільний, бо ж Тараса треба було викупляти з неволі. А ті, що засудили Тараса, то мусили бути злі і погані люди. І Василько постановляє, що він ніколи не буде цуратися рідної мови.

Оповідання учителя створює в хлопця рій образів, які пробігають перед очима і він не може заснути. Як виглядає та Україна, що її так любив Тарас? І все це десь дале-

ко, далеко звідси, за морем, звідки приїхали його батьки, де тепер живуть його тітки, дядьки, де живуть його дідуньо і бабуня, де живуть всі ті люди, за яких побивався Тарас. І всі вони стають для Василька такими рідними, близькими.

Василько вспів вже довідатися від свого учителя що таке панщина, кріпаки. Але то було давно, дуже давно. Дечого він не розуміє — учитель каже що Василько українець, а батько каже, що він русин. А тепер він вже знає, що край, з якого приїхали сюди його батьки, зветься Україна і вони українці. І хоч Василько народився в Канаді,

Гаївка Волківчан коло церкви 1907 року

то він українець, завжди ним буде. На світі є різні народи і кожен хай шанує своє. Канаду Василько знає від батькової фарми до Сифтону, або на фарму до Кокольських.

Оповідання учителя Кіндзерського про край Василькових батьків, розмови вводили хлопця в якусь невідомудалеку, але дуже гарну країну, де літом кують зозулі і співають солов'ї, де люди живуть по селах хата при хаті, де довге літо і короткі зими. Але там немає подостатком зем-

лі. Тому його батько й мати виїхали до Канади. Та от Василькові найцікавіше було б побачити ту книжку, що її написав Тарас. Йому часом навіть не хотілось вірити, що така книжка є на світі. Може то якесь така казка, що її так гарно оповів учитель. Призвався матері, що дуже хотів би ту книжку „Кобзар” побачити і прочитати. Мати пообіцяла поговорити з батьком і якщо така книжка є, то колись напише за нею до Вінніпегу і купить.

З весною закінчилася домашня школа. Учитель Кіндзерський попрощався і від'їхав десь на роботу. На фармі почалися весняні роботи, сіяли пшеницю, садили город. Василько з батьком в полі або в лісі. Незабаром і батько подастися на роботи і Василько знов лишиться на господарстві і з мамою та молодшими дітьми.

Ціле літо Василько помогав матері та сестрі в господарстві. В часі косовиці помогав батькові косити і сушисти сіно. Ходив до крамниці за покупками, рано й ввечорі виганяв і приганяв корови з ліса. Коли ж батько відходив на заробітки на жнива до фармерів, Василько заступав його — доглядав і годував воли, напував худобу. Та й літо має на фармі свої принади: в лісі росли сунці, малини і забравши глечики діти в трійку — Дмитрик, Марійка і Василько — йшли збирати солодкі ягоди. Росли в тих сторонах і черниці, але вони були далі ген у соснині і туди Василько ходив лише з батьком, самих дітей мати не пускала. В лісі бродять ведмеди та й заблудитись можна. А там ліс високий, густий аж темний. Якось ото сусідка Кокольська оповідала, що ведмідь покалічив дівчину і то недалеко дому на фармі. А в одної родини трирічна дівчинка пішла в корчі, відбилась від дому і заблудила. Тоді з цілої околиці були вийшли люди на розшуки. Цілу ніч шукали і над ранком знайшли живу, покусану комарами так, що мати ледве відходила її. Для Василька всі ті страхіття не важні. Тут йому відома кожна стежина, кожне дерево. Тимбільше тепер, бо він вже школляр.

Почав Василько цієї осени, на десятім році свого життя, ходити до справжньої школи. Невеличка школа „Тарас”, п'ять миль на північний захід від фарми Перепелю-

ків, край головної дороги. Вікна в школі великі і кляса світла, простора. Подвір'я широке, прочищене. В школі 20 дітей різного віку і росту, від 7 до 15 років. Всі вони в початковій класі. Учитель молодий, українець, Іван Коцан, не дуже балакучий і дещо строгий. Він не такий, як Кіндзерський, якийсь інший. Спочатку вчив окремих слів англійської мови, а потім почав пояснювати азбуку.

Шкільні дні вносили в життя дітей на фармі різноманітність. Звиклі з малих літ до важкої фізичної праці, школа виглядала їм іграшкою. Кожного ранку, щойно світало надворі, як вони обидва — Василько і Дмитрик пристували лісовими дорогами. До школи п'ять миль і на дев'яту вони вже були в школі. В полотняній торбинці, що їм мати пошила, вони несли свій полуденок — хліб з маслом, пляшку молока. В погідні дні було добре і навіть весело ходити туди й назад, але часом по дорозі в школу їх захоплював дощ. Вони тоді приходили мокрі, сідали на шкільні лавки і так сидячи сушилися. А дні ставали все коротшими. Як виходили з хати, то ще було зовсім темно, а як поверталися зі школи, то вже зовсім була ніч.

Аж ось перед Різдвом випали глибокі сніги, загули північні вітри і погнали снігом у високі кучугури. Настала справжня канадійська зима. В таку пору школярі залишалися дома. За кілька днів попускав мороз, хтось проїжджав до ліса по дрова, то хлопці по тих слідах пробивались до школи. Додому вертались поночі.

Василькова мати журилась дітьми, вдягалася кожуха, куталась в хустку і виходила на дорогу зустрічати синів-школярів. Часом висилала старшу дочку Магдалину. Зимою вовки сновигають — страшно за дітей. Батько не погоджувався з тим. Його сини не боягузи, хай від малих літ привикують до невигод і праці. Пещені діти не для Канади. Зате в дуже холодні зимові дні просиджували дома. Так само залишалися дома, як топились сніги і розливались води; тоді ще гірше небезпечно виходити поза обійстя.

За цілу осінь, зиму і весну хлопці пробули в школі не більше трьох-чотирьох місяців. Але й за той час Василько зновував всю азбуку напам'ять, зновував числити та навчився кільканадцять елементарних речень, слів, якими міг розмовляти з ким треба. Школа не зробила глибших вражень на хлопця. Часто згадував свого учителя Петра Кіндзерського, а враз з ним виринав міцний образ про хлопчика Тараса та написану ним книжку „Кобзар”. От хай тільки він підросте, заробить трохи грошей, то вже обов'язково купить собі того „Кобзаря”. Походив Василько ще один, подібний до цього, рік до школи „Тарас”. За два шкільні роки, через втрачені дні йому зачислили один перший „грейд” освіти. На тім і закінчилась Василькова шкільна наука.

V.

З того часу проминуло три роки. Небагато змінилось в житті сина українського поселенця Василя Перепелюка, але дещо він і навчився. Йому тепер 15 років і він виріс на вродливого юнака. Рослий на свій вік, загартований твердим життям і важкою працею селянської сім'ї. Він вже знає смак і ціну заробітчанської праці. Два роки тому, на 13 році свого життя Василько став на роботу у фармера коло Сифтону. Того року батько не почував себе добре на здоров'ї і на жнива не ходив. До роботи пішов Василь ранньою весною і робив ціле літо до пізньої осени: корчував дрібний ліс, косив сіно, робив на жнивах. Працювати починав о сьомій годині рано і робив до сьомої ввечорі. Вечором помагав ще дойти корови, готовував і носив безрогим їсти, тягнув з глибокої криниці воду і напував худобу. За цілий довгий день роботи Василь діставав 50 центів і харч. Повернувшись додому восени, майже всі свої зароблені гроші віддав батькові. Хоч на фармі були тепер свої продукти, було що їсти, та треба було грошей на одягу, на необхідні хатні потреби. Троє молодших від Василя дітей ходили тепер до школи.

Працюючи того першого літа у фармера, хтось запропонував Василеві передплатити часопис, „Український Голос”, який почав виходити у Вінніпегу 1910 року. Вертаючись восени додому, Василь вже ніс додому також кілька чисел „Українського Голосу”. Спочатку слабо читав, але чим більше читав, тим легше було розуміти прочитане. Слідкував за подіями у світі. В Європі війна. Б'ються москалі з німцями. В крамниці Федора Фаріона у Сифтоні збирались газди і йшли там балачки про війну. Москальків, звичайно, вважали ворогами. Австрійська армія то були нібито „наші”. Василь про всі ті новинки оповідає батькам. Багато деяких слів і дечого він ще не розуміє, про дещо догадувався. Бувало, в дуже холодні дні, або заверюхи, Василь прокидає сніг, попорає худобу, нарубає і наносить до хати дров, а тоді сідає за читання.

Василь з батьком займаються продажем дров. В погідні дні їздили в соснину, рубали стоси („корди”) і возили до Сифтону. Їздили волами. Забирало їм два дні, щоб заїхати в ліс нарубати корд дров, наладувати на сани, а на другий день візвезти до Сифтону. За фіру дров брали 2.50, а часом 3.00 доляри. На зимовий час і то був не злий заробіток.

Минулої весни Василь знову був на роботі, в того самого фармера, але заробляв по 75 центів на день. Поробив лише шість тижнів і вернувся додому. Був час косовиці сіна і батько без нього не може тепер упоратись з роботою. У них тепер більше худоби. Залишилась на зиму ялівка, кілька корів та пара волів. Сіно й солома — то для них годівля на цілу зиму. Сіно косили на сінокосах та мочарах, сушили, звозили додому і складали в стирту.

На 15 році свого життя Василь зрозумів, що він стає опорою сім’ї. Обидва старші брати покупили собі фарми і господарят в інших дистирктах. І хоч він був гордий з того, хоч почував себе дорослим, однаке сама праця, чи то на роботі в чужих, чи то дома не давала йому того повного вдоволення. Думки його рвалися у широкий світ, пізнати його побачити, зрозуміти. Почав більше читати, вчитися. Передплатив собі два англомовні

часописи: „Прері Фармер” і „Давфин Гералд”. Опісля передплатив ще одну українську газету „Канадійський Русин”, що також виходила у Вінніпегу. Та поруч того всього переживав той хлоп’ячий вік, коли пробуджувалось почуття прив’язання до когось поза домом. Мріяв про товаришів, росло бажання вражень чи пригод. А життя серед лісів на фармі, далеко від людей було однomanітne, тихе життя хлібороба поселенця, коли один день схожий на другий, хіба що мінялась погода — падали дощі або гріло і пекло сонце, коли весна змінялась на літо, а літо і осінь на зиму.

Якось під осінь, після Спасівки, Василів кузин Іван з Вінніпегосіc, запросив родину Перепелюків на своє весілля, а Василя спеціально за дружбу. Батько ще раніше згадував про Іванове весілля, до якого готувалась родина Перепелюків. Тепер мати дістала зі скрині Василеві білу сорочку, вибрала з шафи його святочне убрання, яке він собі був цього літа справив. Батько й мати рідко коли разом виходили з дому та ще й у гостину, все кортесь одно лишалось дома, бо не дай Боже вогню, або якого випадку. Та тепер лишалась тут найстарша дочка Магдалина. Василь ще ніколи не був запрошений десь у гості, тим більше на весілля та ще й за дружбу. А цікаво все те побачити.

До Вінніпегосіc виїхали дуже раненько в суботу, як щойно світало. Їхали волами лісовими дорогами. До Вінніпегосіc 25 миль. Зайхали на подвір’я саме тоді, коли молоді збирались до шлюбу. Батько і мати молодого образами святих благословили молодих на самому порозі хати, а коли повернулись від шлюбу з маленької піонерської церковці, куди їздив з дружбами і Василь, молодих знову вітали на подвір’ї хлібом і сіллю батьки молодого й молодої, бажаючи їм щастя, здоров’я багатства та всього добра. Весільні музики — скрипка, бубен і цимбалі — грали молодим весільні марші. На молоду пару, наче дощ сипались зерна золотої пшеници, білий риж та інше збіжжя. То вже весільні гості так вітають молодих. А на подвір’ї повно гостей. Василькову увагу тепер приковує до себе

молодого пара. Молодого він добре знає — тепер Іван гарно убраний, в гранатовому новому костюмі, у вишиваній білій сорочці, заквітчаний білою квіткою на вилогові маринарки, широкоплечий, русявий. Обличчя в молодого приємне, осяяне щастям. Поруч нього молода в стрічках, в барвінковім віночку на голові, в селянськім святочнім убранні, струнка, як билина і дуже молоденька. Василь уперше побачив її та й задивився на її вроду. Красуня, личко ніжне, опалене сонцем, сині аж голубі очі дивились щиро.

Весілля в Сифтонськім дистрикті 1911 року. Хата замала і прийняття відбувається на фармі на подвір'ї

і наче повні здивування. На устах ніжна усмішка. Русяви коси розпущені по плечах, навпіл із стрічками маяли на вітрі. Задивився Василь на молоду й забув про цілий світ. Якимсь дивним і солодким болем стиснулось серце. В цій хвилині дружби заводили молодих до хати та садовили їх за стіл. Починалась весільна гостина. Василь вже оговтався, він разом з іншими дружбами розсаджував гостей за стіл. Шум, гамір, розмови — все це зливалось в суцільний потік голосів.

Василь доглядає гостей, а разом з тим спостерігає весілля — йому цікаво, як це все відбувається. Он мати молодого п'є за здоров'я молодих, потім батько, опісля знов мати молодої і батько. По цім всі обідають. Частина гостей розмістилась довкола розложених надворі столів. В хаті лише ближча та дальша рідня молодих. Пахне смажене капуста, голубці, печене й жарене м'ясо. По хаті розливається горілчаний дух. Дружби, а між ними і Василь, розносять пиво і частують гостей.

Василь час від часу вбіжить до хати, чи там не треба якої помочі. Часом погляне на молоду, яка щаслива нахиляється до молодого та щось каже. І в серці Василя прокидається якесь досі невідоме почуття. Він зворушенний красою дівочої вроди. Ніжна її усмішка розливає довколо себе радість.

По обіді надворі грають музики і весільні гости, особливо молодь — танцюють. Місце для танців тут приготоване заздалегідь, танцюють таки на землі, але земля наче тік-вирювняна, вбита і по ній кружляють пари. Недалеко хати, під трьома зеленими дубками стоїть гурт газдів і ведуть якусь дуже цікаву розмову. Між ними Василів батько. В батька тут багато знайомих — приїжджаючи вони не раз до Перепелюків до олійні, або на громадські збори. Василь не танцює. З хліпців тут вже всі дорослі парубки. А там он зібрався гурток дівчат, які стиха між собою щось розмовляють. Аж ось до Василя підійшов Іван, молодий, поговорити трошки і вже хотів підвести Василя до гурту хлопців, як саме в той час заграли музики і хлопці біgom рушили до дівчат. Іван також побіг шукати своєї молодої до танцю. Василь вдячний йому за увагу. Добре, що він не потягнув його до гурту, тут краще, можна все побачити. Він примостиився біля купи колод і не зводить очей з музик, які грають якоїсь жвавої польки. Музика хоч і місцева, сільська, але зворушує його, наливає його серце чимсь невідомим, новим, не то почуттям радості, не то болю. Он саме тепер грають коломийку. Хтось з хлопців приспівує всячину. Кружляє молода з дружбою, стрічки мають на вітрі, біла сорочка її як квіт-

ка мелькає серед гурту. Сонце, хоч і ранньо-осіннє, схилене ген до обрію над захід обливає м'яким лагідним промінням танцюючих, і хату, і загороду, що зеленіє ще буйним зеленим листям осик і дубів. Хтось з парубків зачав пісню:

„Над Прутом у лузі, хатина стоїть,
Живе там дівчина, хороша мов цвіт.”

До співу хлопців прилучились дівчата. Повна чистої краси мелодія зносила над верхи дерев, плила подвір'ям, та губилася у просторі широких піль фарми. То співали молодятам про красу дівчини і чисте кохання хлопця. За цією пішла інша, тужлива:

„Вівці ж мої вівці, вівці та отари,
Хто ж вас буде пасти, як мене не стане?
Гей, гей!”

Навіть лист не шелесне. Здавалось все заслухалось в тужливу пісню вівчара з далеких полонин. Замовкли газди, не розмовляють. Не одному з них ввижаються рідні гори, вічно зелені буйними смереками і вчувається шум Черемоша.

Чарами рідної землі тужить пісня і на своїх невидимих крилах несе їх крізь далекі світи, за море, туди, де лишилось дитинство, де сплило радісне життя молодості. „Гей, гей...”

Та нараз пісня урвалась і подвір'ям полились звуки м'якої тужливої мелодії. Скрипка! То один з музиків звівся на ноги, схилив обличчя до скрипки, буйний чуб спадає йому на чоло, смичок як метелик бігає вниз і вгору. В цей час лише їх двох — він і його скрипка. Все затихло, затайло віддих. З-під пальців скрипала, що швидко бігають по струнах, з-під смичка, випливають повні чарів звуки; скрипка говорить, тужить, виливає якусь глибоку скаргу, плаче, ридає, то знов довго і дрібненько рेगоче, аж захлинається, або гнівається чи грізно когось картає. То плакала зворушена піснею душа поселенця-піонера з далекої країни. Вона виливала свою скаргу, свою скорбо-

ту і свою тугу невгамовну. То вона, доля його шуміла так зимовою хуртовиною над темною землянкою поселенця серед диких лісів, виривалась з обіймів німої покори. Це скрипаль оповідає молодим мовою скрипки історію їх батьків, їх труди, їх боротьбу за крашу долю своїх дітей, їх посвяту й їх заповіти: Не сміте забути чиї ви сини і дочки!

I Василь не бачить ні весільних гостей, ні молодої, що так вразила його серце своєю красою, не бачить ні батька, ні матері, він бачить лише скрипаля, якому чуб спадає на чоло й як він гордо відкидає його взад, як його пальці бігають по струнах й як добуває він звуки, мелодію, що вливається наче бурхлива повінь у Василеву душу. Від того у грудях в нього виростають якісь могутні крила, буються, тріпочуть, як їм тісно у грудях. Солодко і болісно стискається серце. Ось вже скрипаль перестав грati, чути як бурхливо плещуть у долоні гості, але Василь боїться поворухнутися, щоб не зникло те болісно-солодке марево, що виповнило по береги його душу.

З весілля верталися на другий день, у неділю. Василь був під враженням вчорашнього дня. Ще одна подія зворошила його. Кожний з гостей йшов до молодих „перепивати“. Це була свого рода церемонія „дарування“. Молодому подавали руку, а молода з кожним цілуvalась. При цім кидали молодим на тарілку доляра, дехто й більше, „на нове господарство“. Коли прийшла черга на Василя і хоч, як він не мав відваги приступити до молодих, то все одно пішов, кинув свого доляра, подав руку молодому, але молодої не наважився поціluвати; хотів щось сказати, але не міг. Молода сама нахилилась і поціluвала його в уста. Йшов від столу і не дивився на людей. Ще й тепер, ідучи додому, відчував її м'які теплі уста на своїх губах і не міг отяmitись.

По дорозі додому вступили до батькових односельчан з Волківців, які жили на фармі у Форк Ривері. Обидвое вже старші, жили самі. Діти вже давно подруженні і живуть окремо на своїх господарствах. Старі ще господарят на своїй першій фармі. Земля там досить добра,

хатка ліплянка чистенька, побілена. В світлиці на стіні висіла скрипка і Василь прикипів до неї очима. Пригадався йому скрипаль, якого гра так зачарувала його. Василь розпитує господаря про скрипку, хто саме на ній грає. Він бій радо купив, у нього є свої власні гроши.

З Форк Риверу виїхали аж надвечір. Василь був власником скрипки і не тямився з радощів. Він так багато пережив за тих кілька днів, стільки вражень зазнала його голодна на події душа і тепер отвертався додому з дорогоцінним інструментом. Він буде так грati, як і той скрипаль, що грав на весіллі. Василь не думав над тим, як він буде грati, хто його вчитиме тієї штуки, але сама свідо-

Оранка волами. 75% фармерів у Сифтонськім дистрикті орали волами

мість, що він є власником скрипки, якої гра так його зачарувала, давала йому почуття якогось невідомого щастя.

Дома похвалився своїм добром братові Дмитрові. Той випросив у нього дозволу пограти. І Василь дуже скоро переконався, що на скрипці, отак без науки, не так то й легко грati. У Дмитра якось воно так гарно виходило, а у нього ні. Коли тільки торкався смичком струн, вони скрипіли, пищали, або гули і деренчали басом. Долоні у Василя набиті мозолями, пальці огрубілі від важкої фі-

зичної праці і ніяк не вкладались на струнах. І він віддав свою скрипку Дмитрові, який за те мав помагати йому в господарській роботі.

А в Дмитра не абиякий хист до музики. Хоч з-під його пальців спочатку і виходили незgrabні тони, однаке він швидко опановував їх. Дмитро цілими годинами грав. З-за того, між братами час від часу поставали суперечки, бо Василь вимагав від брата помочі в господарстві. Йде Василь ввечорі доїти корови і кличе Дмитра, той обіцяє, що прийде, але в тій же самій хвилині забуває обіцянку. Це спочатку сердило Василя, бо він вже й корови подоїв і молоко до хати приніс без Дмитра. Згодом Василь помирився з думкою, що він тепер найстарший з дітей у родині і що його обов'язком дбати про менших.

На дворі стояла тепла пізня осінь 1915 року. Ліс убрався в барвисті кольори. Тополі та осики стояли в німій задумі. Пожовкле листя, що його злегка торкнулись ранні приморозки, ще повне соків, злегка тремтіло. Поміж деревами червоніла калина своїми рясними китягами ягід. Кленові кущі горіли, як жар. Зеленів лише дрібний дуб, що ронив зі своїх корон брунатні жолуді; вони скапували і встеляли довкола землю. Тут же метушились червоні і чорні вивірки, збирави жолуді і робили запаси на зиму.

Коло хати Перепелюків цвітуть буйним цвітом жоржини яскраво-червоні, рожеві, жовті і білі. Висока мальва сягає вікон і цвіте ярким цвітом. Пахне м'ята, пом'які, чорнобривці, а там далі постелився барвінок. Осіннє небо голубе, прозоре. Під ним ген високо пролітають табуни пташок, що відлітають у вирій. Вечорами, або досвітками долітає тужливий переклик диких гусей, що летять до тепліших частин Канади на зимівлю. Вечорами з'являються на небі фантастичні світлотіні північного сяива, яке випливаючи з-за обрію, посувавшись швидко вгору, грає барвами веселки і розпливається. Це на погоду. Дні ще теплі.

Такого осіннього соняшного пополудня прибув додому по жнивах Василь Перепелюк. Прийшов засмаглий

від сонця, здоровий і ростом вищий за батька. Своїм приходом, як колись батько, вніс багато радости в родинний дім. Він ще з ранньої весни пішов був на роботу. Ціле літо робив у багатого фармера латиші, аж ген коло Давфіну. Там і землі добре, рівнина і чорнозем. Тієї осені Василь приніс додому добрій заробіток. З весни коло оранки, сівби та кошення сіна він заробляв по два з половиною доляра на день, а коли настали жнива, то йому платили по п'ять долярів на день. Хоч Василь і працював по 12 годин dennо, але й не жаль було робити. А найголовніше, що того літа багато дечого навчився, зрозумів. Працюючи серед чужих людей, він побачив, що без належного знання англійської мови він далеко не зайде. Господарська праця в Канаді також вимагала знання мови, як будь яка інша ділянка або професія. Господар латиш, в якого він працював, має різні журнали, брошури, що їх отримував з департаменту рільництва. В них описувалось, яку пашню на котрій землі сіяти, які роди зерна вибирати, як плекати расову худобу, яку машинерію до управи землі купувати. І Василь постановив собі вчитися. У того фармера був ще один робітник-українець, студент університету, який літом заробляв гроші на дальші студії. Василь попросив його, щоб він замовив для нього шкільних підручників, читанок першого і другого „грейду”. Тепер кожну хвилину він почав використовувати на читання, на вивчення мови. Зразу наука йшла пinyaво, але він вперто продовжував її. Василь сприятелювався з тим студентом, розповів йому про своє життя на фармі та про свої бажання, а той йому розказав про Вінніпег, про українські організації у Вінніпегу. Коли по роботі розходились, то Василь дав йому трохи грошей і просив прислати йому більше книжок українською і англійською мовами.

Тепер вечорами і неділями Василь вивчає англійську мову і письмо. Читає „Прері Фармер”, але там ще багато таких слів, яких він не розуміє. Брав у руки „Український Голос” і важніші події прочитував угоролос, щоб батько та мати могли послухати, що діється у світі. Вони ж такі

загублені тут без людей, живуть самітно, віддані своїм дітям і свому господарству.

Василь прочитує новинки про війну, що десь точиться на землях України, що німці б'ються з москалями. Англія, а з нею і Канада у війні проти німців. І Василь ніяк не може збагнути, чому то бої відбуваються на українських землях. Він не знає, де саме знаходиться Австрія, де Росія, а де Україна. Батько оповідає йому про грани-

Весілля сестри Магдалини і Федора Стрільчуків 1913 року

цю між Росією і Австрією, але де ж Україна — все це якесь таке неясне, що він ніяк не може збагнути. Читає Василь і про школи в Канаді, про українських учителів, які в державних школах навчають українських дітей української мови і письма й про те, як проти того виступають деякі шкільні владі, домагаючись скасування української мови у школах. З того приводу у Василя будиться почуття оборони своєї мови і жаль до тих, що її виганяють.

А от з якою радістю прочитує Василь, що українець, посол до Манітобської легіслатури Тарас Ферлей виголо-

сив в парламенті промову, домагаючись помочі для тих українських поселенців, які поселилися на неврожайних землях, що вони гірко бідують, деякотрі не мають що їсти і в що вбратися. Тут Василів батько робить свою замітку, що не треба було поселювати людей на таких бідних землях. Краще були б зробили, коли б були дали добре землі, то ніхто й не потребував би їх помочі. В нього також бідна земля, але він по запомогу зголошуватись не буде. Пригадались гіркі дні розчарування і важка праця, однаке в нім живе почуття господаря. Мабуть, є більше родин, які таки потребують помочі від уряду.

Василь довідується з часописів про українські організації у Вінніпегу. Зацікавив його опис концерту, присвячений роковинам Шевченка; співав хор, були декламації, була і промова про життя поета та його твори. І Василеві знов пригадується оповідання про хлопчика Тараса, його життя і його книжка „Кобзар”. Василь ще й досі не купив собі тієї книжки, не було коли. Згадка про „Кобзаря” наводить на нього багато різних думок. Читає часописи і вчиться нових слів, яких вдома ніколи нечув. Часописи відкривають перед ним якийсь новий і широкий світ.

Якось увечорі в родині Перепелюків відбувалась нарada. Це Василь намовляє батька, щоб продав воли, а купив пару коней. У Василя завжди якісь пляни. Він ніколи не вдовольняється тим що є. Батько думає, що йому все чогось забагається. Воли ідять сіно, солому, а коням треба вівса, якого у них немає досить. Мати згоджується з думкою Василя. Їй вже докучило випроваджати кожного літа чоловіка на жнива і самій господарити. Василь каже, що вівса можна купити, як забракне, а кіньми можна більше заробляти і зими, і літом. Дрова возити з ліса можна вдвое скорше, як волами. А літом з кіньми можна найматись на оранку, на жнива. Батько, хоч і не зразу годився, але не минуло і двох тижнів, як продав воли і ялівку та купив пару добрих робучих коней.

VI.

Кажуть люди, що на місці і камінь обростає, може воно й правда, та не завжди воно так буває. Не могли українські поселенці виживати із своєї землі у Миньк Ривері, не могли глибше пустити свого коріння в даровану їм землю. Погосподаривши по кілька років, родини поселенців одна за одною опускали свої первісні оселі, вибралися на кращі землі хто куди. До 1920 року з цілої громади з 35 родин осталось лише 15. Іван Перепелюк став відомий як продавець дров, що їх довозив до Сифтону. Петро Кокольський також сидів на місці. Мав він прибуток з ганчарства та був відомий довколишнім мешканцям. Тут то там можна було побачити опустілі піонерські хатки, або землянки; німих свідків, що колись тут жили люди. Осиротіла і мала церковця на фармі Івана Перепелюка, почорніла від вітрів та дощів. Рідшала громадка, яку так тісно в'язала зі собою рідна свяตиня в чужім kraю. Заростали до неї дороги, що їх прорубували перші поселенці.

Восени, 1918 року, Василь Перепелюк купив собі фарму в Сифтонському окрузі, 9 миль від міста Сифтону, а 18 миль від батькової фарми. Фарма вже вироблена, на фармі будинки, хата, стайня. Купив на виплат і дав дещо готівки, яку складав кілька років, заробляючи через літо по фармерах.

Батько не дуже радо прийняв таку вістку. Вилітають діти з рідного гнізда, як неопірені пташенята. Першим пішов з дому Фед'ко, ходив по роботах, заробив грошей, купив собі добру фарму, оженився і господарить. Таке саме зробив Степан. Добре їм живеться. Вийшла заміж за доброго господаря і дочка Магдалина. Минулої зими з'їхалися додому на Святий Вечір всі його діти — сини з жінками і дітьми, дочка з чоловіком. Повна хата гамору і втіхи. Настелили на підлозі соломи, сіна і це й була

їхня постіль, бо їй не вмістити їх усіх на ліжках. А тепер ось і цей! Ще не дійшов своїх літ, йому щойно минуло 18 років, а вже забирається на своє господарство. Зі всіх своїх синів Іван, чи ненайбільше, любив Василя. До всього він був цікавий, послушний і якийсь інший. Має що Василь, а спитай, попроси — поділиться останнім. Таке саме з роботою — ніколи не перечиться, чому хтось інший не зробить, а піде і мовчки зробить.

У Василя свої думки і свої дороги. Він потребує спокійного кутка, бо йому ще треба так багато вчитися. Він мусить навчитися правильно читати і писати по англійськи. Ціле літо від весни до осени він тяжко працював у чужих людей, заробляв гроші і не почував себе вільним. Зимою рубав в лісі дерево, ладував на фіру і возив до міста — помагав батькові. Вечорами боліли руки, що і книжки не вдершиш у них. Не хоче він цілий вік тинятись по наймах. Оправдував себе, шукав причин, чому покидає батькову оселю. Відчував якісь докори совісти, однаке своїх намірів не міг тепер зректися. Вдома ж лишається його молодший брат Дмитро!

У своїй власній хаті Василь почував себе господарем. Улаштував свою невеличку бібліотеку. Забрав свої поскладані часописи, яких літом не мав часу попрочитувати. Тепер його цікавила рільничча література. Виписав собі більше книжок, журналів. Тут Василь прочитав одну в українській мові книжку, яка залишилась йому в пам'яті на ціле життя. Називається та книжка „Луць Заливайко”, видана десь давніше в Україні Товариством поборювання п'янства, яке по скасуванні панщини руйнувало і так зубожілих селян. У книжці оповідається про господаря Луця, який, чи то з горя, чи так собі почав частіше ходити до коршми і там, затуманюючи голову горілкою, пропивав все своє добро, спочатку гроші, опісля, коли їх не стало, заставляв одежду, продав і пропив корову та став пити на борт. Остаточно жид коршмар забрав від Луця за борги хату, поле, а його з родиною викинув на вулицю. Звівся Луць нінащо, став жебраком і посміховиськом в селі.

І хоч в домі Перепелюків горілки ніколи й не було, ніхто ніколи не пив її, а тим більше й Василь, то ця книжка про Луця Заливайка ще більше доповнила переконання, якою шкідливою є вона для здоров'я, скільки горя може спричинити вона, не тільки тому, що п'є, а й іншим поруч. І Василь прирік собі ніколи в житті не брати до уст горілки і не курити тютюну. І свого слова Василь додержував.

В крамниці Федора Фаріона у Сифтоні йдуть цікаві розмови. Субота по обіді: тут у крамниці найкраще місце, де кожний почує останні новини зі світу, або про громадські події, чи господарські — хто скільки намолотив з ак-

Хата Василя Перепелюка на фармі 1921 року

ра, яка ціна на збіжжі, про зимівлю худоби. Приїжджають тут господари з околиць Україна, Зоря, Ольга, Фишер Риверу, Велей Риверу, Теребовля. Між ними також Василь Перепелюк. Він вже тепер самостійний господар, на своїй власній фармі. Молодий, вродливий, гарно вбраний. Хоч всі вони з'їхалися сюди по господарських справах, одні за покупками, інші привезли до збути свій крам: масло, сметану, яйця, а розмови точаться про події дня. Йшли суперечки про церковне питання. Одні держалися своєї Української Греко-Католицької Церкви, інші обстоювали Серафимців, які в той час поширювали свої впливи, а ще

інші несли нове гасло незалежної Української Греко-Православної Церкви.

Василь пильно прислуховується до суперечок, але слова не забирає. Він тут наймолодший між гуртом поважних господарів, кожний з них має свою правду, але Василь постановляє собі, що він насамперед мусить самий це все зрозуміти і включитись до таких, де буде найбільше правди.

Хтось почав оповідати про війну в Старім Краю, про революцію. Листи не доходять, але газети пишуть. Тут вже Василь включається в розмову, оповідає про останні події на українських землях. Там вже українська армія бореться за свою самостійну українську державу. В Києві відбувся великий військовий з'їзд. Створено вже український уряд — Українську Центральну Раду. В проводі української армії стоїть Головний Отаман Симон Петлюра. В Канаді, по великих містах, українці більш зорганізовані переводять збірки на поміч воюючій Україні.

Хід думок між зібраними в крамниці Фаріона прибирає іншу форму: хоч поділені між собою на ріжні переконання в церковних питаннях, а вістка, що Україна вже має свій уряд, що встановляє закони, що відвайовує своє право на власну самостійну державу, якось з'єднувала усіх; вони мирились, однодушно раділи і знов ставали синами одного народу. Хоч віддалені від рідного краю широкими просторами і морем, хоч жодний з тих господарів не має думки вертатись до Старого Краю, то все одно кожний з них радів, що український нарід скидає з себе пута чужого панування і стає господарем на власній землі й у власній державі. Але в Україні тепер йде дальнє боротьба за владу. Большевики за наказом з Москви воюють з українською армією, вони є проти самостійної України.

Ділиться Василь з господарями й іншими цікавими новинками. В Саскатуні українці побудували свою бурсу і назвали її іменем Митрополита Петра Могили. В бурсі навчаються українські студенти, які ходять до вищих шкіл. У Вінніпегу вже є багато більше українських учителів, які будуть вчити в державних школах в тих околицях, які за-

селють наші люди. Це велика поміч для тих околиць, де діти не знають англійської мови, хоч шкільні власті забороняють вчити в школі по українськи. От на другий рік має відбутися в Саскатуні Український Народний З'їзд, на якім будуть промовляти наші передові громадяни.

Хтось з газдів дивується, що Василь це все знає — і звідки він про це довідується. За Василя відповідає Федір Фаріон. Каже, щоб знати ширше про світ, то треба читати. — Хай би вони підвілись скільки у Василя газет, книжок. Багато нашого народу тут ще не знає ціні газеті та книжці. Деякі жалують грошей на часопис, на книжку і живуть нетямущими, деякі і читати не вміють. Панська Австрія не вважала за потрібне, щоб її громадяни, особливо селяни були письменні, щоб вміли читати. Її вигідніше було мати темних людей. А скільки то є серед нас таких, що приїхавши до Канади не передплачують газети, хоч і вміють читати? Дуже багато. І в тім то й лихо. А от Василь самий навчився і далі вчиться.

До школи малоощо ходив. А тепер он, наші часописи закликають, щоб посылати дітей до вищих шкіл, до університетів. Нам треба провідних і вчених людей в Канаді, треба мати своїх професіоналістів і в господарських справах треба мати своїх агрономів, вчених. Канада добрий край, вільний і дає нагоду кожному жити так, як він сам захоче. А нам у цій країні треба запрягти до праці не тільки наші руки, але й наш розум. А хіба мало є між нашими людьми тут таких, що вони навіть не знають, що вони українці? Багато ще праці треба положити серед нашого народу тут, щоб зробити з нього свідому громаду.

I Василеві подобається Фаріон. Самий високих шкіл не покінчив, а бач, як вміє думати. Не боїться він сказати людям правду в очі, хоч вони всі його покупці. А скільки то наших людей тяжко працює руками, хоч би й коло землі. А коли б вони більше розуміли про господарство, не були б такими бідними.

Наговорившись вволю, наслухавшись людських скарг на свою долю, вертався Василь до своєї власної хати і за-

сідав за книжки. Все ще мав труднощі в опануванні англійської мови і правильного письма. Купив собі словника і цілими годинами сидів та виписував собі слова, речення. Здавалось, що наука тепер ставала легшою. Вставав рано, розпаливав у кухні, варив на плиті вівсяну кашу (молоко купував у бляшанках в крамниці Фаріона), хліб, смажив вужену солонину, пив чай або каву і засідав до науки. Коли стомлювався навчанням, брав сокиру і йшов корчувати та вичищувати ще частинку ліса на своїй фармі, або рубав дрова, складав і робив запас нас зиму, щоб було чим палити. Часом навідувався до батька і тоді мати обладовувала його паляницями, колачами та іншими присмаками. Зимовою порою, любив, як і його батько, ходити на полювання. Часом ходили удвох з батьком, або з братом Дмитром.

Якось по Різдві Василь виписав собі з книгарні з Вінниця пегу дві пачки книжок. Між ними і довго вимріянного „Кобзаря”. Він вже давно хотів купити собі ту книжку. З ім'ям Тараса Шевченка Василя в'яже такий світлий спогад дитинства. Бачить себе в убогій батьківській хаті серед лісів, перед ним учитель Петро Кіндзерський, наче який чарівник вимальовує словами постаті, картини, цілу Україну. Засівав тоді в голодну Василеву душу перші зерна національної свідомості та пошани до свого рідного. І тепер Василь не раз думає про інших дітей, які жили в перших убогих пionерських хатках, як і він колись, але не мали такого учителя, або такого батька, що подбав про учителя, а вирісши пішли вони у світ, не відаючи, хто вони та які їх предки. Не один з таких, втікаючи від свого убожества, від згірдливих слів англомовних сусідів, вирікся свого імені та пропав, наче камінь тонув у чужому морі.

З яким радісним третінням розгортає Василь „Кобзаря” і прочитував рядки, які переносили його в якийсь далекий чарівний світ, в якім стільки рідного і близького. Ось читає про дитинство поета.

„Мені тринадцятий минало,
Я пас ягнят за селом...”

Золотокоса і синьоока Оксана, що поцілувала Тараса! І Василеві пригадується весілля у Вінніпегосі та Іванова молода, що поцілувала тоді його. Перша Василева любов, про яку ніколи і перед ніким не вимовився і словом, та якої по цім весіллі більше і не бачив.

Шевченкові „Гайдамаки” захоплюють Василя. В хатині смеркає, в грубці вигас вогонь, але Василь разом з Яремою блукає далекими дорогами, переживає глибоку драму народу, здригається від жорстоких картин польської сваволі та переживає кохання Яреми і Оксани. До весни прочитав цілого „Кобзаря”. Тепер вже Україна не була для нього вимріяною уявою. От і тепер в Україні ще йде запекла боротьба за волю, за державність. Відновились були гайдамаки, був і полк Максима Залізняка. Часописи все більше приносять нерадісні вісти. Війна, в яку був втягнений майже цілий світ, так і звуть її „світова війна”, вже закінчилася, а бореться ще Україна за свій прапор, за свою волю зі своїми захланними сусідами — Московією зі сходу, а Польщею з заходу.

VII.

За читанням та вивчанням англійської мови минула зима і настав час весняних робіт. Василь купує собі дві пари коней, плуга і оре свою землю. Йде за плугом і співає. Його серце сповнене радістю хлібороба. Пахне земля, чорна і сипка. Весняні вітри граються його буйним русивим чубом, сонце пестить його обличчя. В міцних молодих руках чепіги плуга.

Господарська праця поглинула всі Василеві думки. Таку вже мав вдачу, як будь-що робив, то переймався тією роботою всеціло, вкладав у неї цілу свою душу. Коли ж переходив на щось інше, так само прилягав серцем і забував про все. Обробляючи землю під посіви, він вже тепер журився, чи буде добре поліття. Коли збіжжя вродить, то він зможе сплатити свою рату за землю, а може й ввесь довг. Коли б урожай хибнув а він за літо нічого

не заробив, то було б йому дуже скрутно. Був свідомий того, що купуючи землю на виплат, брав на себе велике ризико. Боявся невдачі. Мав свої амбіції. Йому дуже хотілось оправдати своє задумане діло. Тут же важилася його власна доля. Було байдуже, чи він забагатіє за рік, чи за десять, аби тільки не хибнули і не заломились його пляни в цім першім році, щоб він міг виявити себе тямущим молодим господарем — фармером. Тепер вкладав всю енергію в обробку землі, в сіяння. Дечого він навчився, працюючи по чужих людях, напр., як глибоко орати, в яку погоду, яке зерно засівати. Працював від ранку до ночі, а решта залежало не від нього.

Одного разу поділився своїми сумнівами з Федором Фаріоном. Признався йому, що коли б не вдалась йому господарка, то хотів би піти у торгівлю. Каже, що ще від малих літ хотів стати таким крамарем як Фаріон.

Фаріон не відраджував, але і не заохочував Василя до торгівлі. Хай почекає і побачить, як йому вродить збіжжя на новій фармі. Оповідає, що в торгівлі ще більше буває клопотів, сумнівів і гризоти. Ще 1908 року їх шістъох: Степан Ференц, Микола Колцун, Данило Наконечний, Микола Кащак, Василь Ціхоцький і він, Фаріон, зложились і зорганізували тут кооперативу для потреби своїх людей, щоб який чужинець з них не наживався. Люди почали горнутись до кооперативи, але за два роки спілка розпалася. Не важне чому, але сталося. Опинились вони без надії і без грошей. Ніхто з уділовців не мав ані досвіду, ані охоти продовжувати, як здавалось, це безнадійне діло. Фаріон перебрав на себе крамницю разом з довгами. Скільки зазнав він гризоти з тим усім, то лише Богу відомо. Працював він, як віл у ярмі. Довги потроху посплачував, набрав досвіду і стало легше. Відкриває Фаріон перед Василем ще таку істину: Якщо в Канаді фармер має, то всі мають, біdnі фармер, то падає й торгівля. Західна Канада — то хліборобська частина країни, то збіжевий шпихлір, і не тільки для Канади, але для інших країн, включно з Європою. Щоб крамар був багатим, то перше мусить бути багатим фармер. А купецьке діло потребує

багато хисту не тільки, щоб добре продати, але й знати, як і де купувати товари. Треба вміти обчислити чисті доходи і витрати на купно. Треба знати, на чим є кращий заробіток, на чим менший, а на чим нічого.

I Василь йому вірить. Фаріон знає багато про життя дооколичних тут людей, знає що кого болить і кому чого потрібно. Фаріонова думка про вартість фармерства в Канаді підносить його, скріпляє надії і віру в себе. Василь не хоче бути нічим, він хоче бути людиною, хоче мати повагу серед людей. I хоч він любить землю, любить коло неї працювати, то думка про крамницю час від часу поверталась до нього.

Надії на урожай не завели молодого господаря. Пшениця і ячмінь зародили, як ніколи досі. Зерно було дорідне. Поліття було добре. До молочення збіжжя найняв був машину. За продану пшеницю заплатив рату за землю, поплатив молочення, податок, віддав борг до крамниці і ще лишилось йому трохи грошей. Мріяв про косарку, якої так дуже потребував, але треба буде, мабуть, ще з один рік почекати. Та думка його швидко змінилась — 1919 року Василь Перепелюк продав свою фарму за 5,000 і купив іншу, близче до Сифтону.

Чотири роки господарив Василь Перепелюк на своїх фармах: сіяв збіжжя, збирал, продавав. Виплатив фарму, докупив деяку машинерію. Земля давала йому добрий прибуток. Час було подумати і про одруження. I восени 1922 року Василь Перепелюк одружився зі сусідньою дівчиною Гафією з родини Ролів.

Родичі Гафії, Іван і Марія Роли, також піонери, приїхали до Канади 1897 року зі села Сосниця, Ярославського повіту, Західня Україна. Мати Гафії Марія походила з родини Волошинів. Гафія народилась в Канаді на фармі в окрузі Сифтону. До школи ходила у Вест Бей. По українськи читати і писати навчилася дома від родичів. Фарма, на якій поселилась родина Роля, була добра, земля родюча, тому й діти в родині всі працювали дома при господарстві та не мусіли ходити на заробітки. Крім того було

в них мішане господарство, держали корови і продавали сметану, сир, був різний дріб до збути.

Гучне весілля спровали Ролі своїй дочці Гафії. Шлюб брали молоді в Сифтоні в українській греко-католицькій церкві. Вінчав їх о. Krakівський. Три дні грали музики, три дні співали і гуляли весільні гості. Вдоволені були невісткою і обидвоє Іван та Ганна Перепелюки. Василь був відомий в цілому Сифтонському окрузі. Належав до Українського Народного Дому в Сифтоні, товарищував з хлопцями, тож і гостей найшло — прошені й непрошені.

Родичі Гафії Перепелюк — Іван і Марія Ролі

Гафія, дружина Василя Перепелюка, тихої вдачі, розважна і господарна; внесла в дім свого чоловіка і свій оту назовні невидну силу, яка надає тон цілому господарству. Упорядкувавши дім на свій лад, вони удвох рішили завести мішану господарку. Досі Василь займався вирощуванням збіжжя, тепер вони радяться, щоб набути кілька штук худоби, продавати сметану, масло, або й молоко, завести сотню дві курей, індиків. Василь написав листа до

департаменту рільництва в Манітобі, щоб йому прислали деяку літературу про мішане господарство.

Одного весняного дня 1923 року Василь і Гафія Перепелюки прибули на господарські збори, які були заповіджені в Українськім Народнім Домі в Сифтоні. Серед більш поступових фармерів був плян зорганізувати два клуби — один клуб плекання расової худоби, а другий — клуб плекання расових курей Барет Рокс.

Це були перші організаційні господарські збори, скликані за пляном провінційного уряду в Манітобі. На ці збори приїхав з Вінніпегу Теодор Боднар, як заступник урядника „Лайв Стак Комишнер”. Теодор Боднар ще в 1917 році покінчив рільничий курс і працював для уряду, помагаючи фармерам у поліпшенні їх господарства, а вже зокрема у плеканні расової худоби. Приїзд Теодора Боднара треба завдячувати послові Миколі Григорчукові, який ще в 1920 році був обраний до Манітобської легіслатури, округа Етелберт. Коли була нагода, Микола Григорчук представив потребу агронома на Сифтонський округ, а що цілий той округ був заселений українцями, порекомендував назначити туди Теодора Боднара.

На ті перші господарські збори з'їхались фармері з доколичних місцевостей, як Теребовля, Україна, Зоря, Форк Ривер. Прибуло чимало і сифтонських мешканців. Дороги вже були протрахли. Заповідалася суха весна, яка давала нагоду фармерам посіяти вчасно збіжжя.

Між господарями велись балачки. Кожному було цікаво почути, що то скаже той представник уряду. Деякі дивились скептично на цю візиту, їх привела сюди радше цікавість, чим надія чогось навчитися. Навчені були досвідом ще зі Старого Краю, що коли уряд присилав до села представника, то тільки для того, щоб від селяннина щось взяти, але ніколи, щоб йому щось дати. Інакше дивились на те молодші господарі, які або приїхали до Канади малими з родичами, або тут народились. І одним з таких молодих господарів був і Василь Перепелюк. Він вже багато довідався про новіші способи управи землі

з „Фрі Прес Прері Фармер” і того дня він сподіався почути тут багато цікавого.

Виклад Теодора Боднара тривав близько двох годин. Спочатку він говорив про поселення наших людей на землях, про необізнаність у виборі фармів, про ріжні гатунки ґрунтів. Найбільшу увагу звернув на мішані господарства, на плекання расової худоби та расової породи курей. Пояснив слухачам завдання Департаменту Рільництва у Манітобі, яке друкує ріжні підручники, книжки про справи і висилає їх безплатно фармерам та що це є в інтересі держави піднести фармерство, бо від нього багато залежить економічний стан цілої країни.

Доповідь Боднаря викликала не аби яке зацікавлення. Викладач говорив про справи, що торкали кожного господаря, що були близькі і зрозумілі кожному. Неодного господаря ще й досі боліли оті худі землі, на яких вони напрацювалися стратили по кілька і то й більше років і мусили це все покинути.

Того самого дня Теодор Боднар провів організаційні збори аж трьох клубів; плекання расової худоби, плекання расових курей і вирощування якісної ярини. Всі три мали себе взаємно доповнювати і співпрацювати. Перебачувалась організація Молочарської Спілки, а враз з нею мала б зростати продукція масла, сирних виробів та добрий збут на сметану для дооколичних фармерів. До клубів уписалась більше половини фармерів. Василя вибрали до управи клубу.

По зборах відбулась гутірка. Теодор Боднар знайомився з газдами. Вони радо зустрічали його і відносились до нього з довір’ям. Свій чоловік, знає їхні потреби, розуміє їх і рад би їм помогти. Привітався з Василем, який представив йому свою дружину Гафію. Гість зацікавився молодим подружжям. Кілька питань, що їх поставив Василь, дали Боднарові зрозуміти, що це молодий поступовий фармер, а йому для такої праці були дуже потрібні такі енергійні і ділові люди в кожній околиці. Для Гафії Перепелюк, Боднар радить вирощувати на городі кращі

якості ярини. Департамент Рільництва запляновує організувати виставу фармерських продуктів і включно з яриною будуть видаватись нагороди за найкращі якості.

Здавалось, що життя фармера-господаря вибивалось на кращі дороги. Рідшали лісові нетри, а на їх місце простягались широкі поля. Бігли фармерські дороги, виростали оселі, будувались нові хати, вигідніші, з дерева, обробленого на тартаках. Первісні ліплянки ставали в господарстві потрібними лише літом, там в гарячі дні варили їсти, пекли хліб, а деякі обернули на курники.

Поволі змінялось життя і Василя Перепелюка. Його парубоцька хата, яка не бачила господині через чотири роки, перетворилася у світливий дім. Стіни побілені. На по-куті кілька образів. Стіл застелений квітчастим обруском. Шафа з книжками забирала почесне місце в його господі. Всі книжки Гафія поскладала рівненько на поличках, сторчма кожну. Брала кожну книжку з почуттям якоїсь побожності. Вона також читає, але слабше від Василя. Зимою чоловік заставляв її читати вголос. Так скоріш можна опанувати читання. Читали по черзі газети, книжки. Василь ділився з дружиною цікавішими новинами. Коло шафки з книжками висить портрет Шевченка, що його купив Василь від продавця календарів. В іншій кімнаті, що служить за спальню, постіль застелена доморобним килимом і гора подушок. Це мати дала Гафії як її придане.

До Перепелюків часто сходились члени господарських клубів і відвивали тут свої збори. Минулої зими аматорський гурток при Народнім Домі готував представлення. Василь і Гафія ходили удвох на проби, приготовляли, якщо було потрібне щось для аматорів. У Народнім Домі була бібліотека, якою клопотався Василь та яка зростала. Випозичав людям книжки, або й самий позичав. Праця в громаді давала йому вдоволення, відчиняла перед ним двері у широкий світ, він входив туди, розглядався, знаходив своє місце і почувався своїм. Наперед ніколи не випихався. Життя само вкладало на нього певні обов'язки, він їх радо приймав і з ними справлявся. Поми-

мо свого молодого віку, здобув повагу серед людей за свою прихильну товариську вдачу.

Василь Перепелюк зрозумів ціну мішаного господарства, коли 1924 року випав неврожай. Весна того року була пізня, падали дощі, на полях довго стояли води,

Поштар у Сифтоні, Ман.

а в половині травня впав ще сніг на два фути. Земля довго була мокра, посіви пізні, Василь засіяв багато вівса і коли не вспіє достигнути, то скосить зеленим на пашу для худоби. Пшениця, яку засіяв пізно, хоч і зійшла, та

зазеленіла, але коли в липні припекло сонце, вона пожовкла, ще навіть не висипавши колосся. Махнув рукою. У нього тепер інші доходи. Продавав сотки тузенів яєць для інкубаторів для фірми. Мав сотню расових курей Барет Рокс. На оборі сім дійних корів, це крім телят і ялівок, четверо коней, расовий бугай для цілої околиці. Кожного тижня отримував Василь чек від Молочарської Спілки за сметану.

Вставали обидвое раненько до схід сонця, доїли корови, годували свині, дріб, виганяли худобу на пашу. Гафія перепускала через сепаратор молоко, сметану відливала у великі спіжеві баньки і раз, або й два в тиждень, приїжджаля фіра, або трохи, забирала повні баньки і на їх місце лишала порожні. У Давфині зорганізували Молочарську Спілку і Василя Перепелюка обрали до дирекції.

Праця в господарських клубах забирала Василеві багато часу. Управа намагалась придбати якнайбільше членів, розгорнути роботу, попрацювати над поліпшенням вирощування збіжжя, над плеканням расової худоби і курей. І хоч перспективи були досягнули успіхів, то лише частина фармерів вступила в члени, інші стояли остроронь, хоч признавали, що праця і цілі добри. Управа клубів сходилася на засідання, а що члени управи жили відділені від себе по кілька-десять миль, то забирало чимало часу на відбуття таких зборів. Молочарська Спілка була в Давфині. Василь Перепелюк мав „демократа”, (двоколесного візка), в якого запрягав одного коня і їхав до Давфину на збори Спілки.

Друга справа, яка була близька тепер Василеві Перепелюкові, це будова нового Українського Народного Дому. З часом, коли в Сифтоні заснувалась громада Української Греко-Православної Церкви Пресв. Тройці, між членами, що гуртувались в Народнім Домі, постала ворожнеча і спір за церковні питання. Василь Перепелюк, який передплачував і читав кілька часописів, виробив свою власну думку на справу церковну і хоч у сварки не включався, ворогування не любив, але мав своє непохитне переконання. Був членом громади відновленої історичної Церкви

українського народу, помагав цю Церкву будувати та її піддержував. Ці спори в Народнім Домі між двома групами ставали нестерпними і православні українці рішили побудувати свій власний Народній Дім. В тих часах Народні Доми були необхідні в кожній місцевості, бо з того будинку починалось все громадське життя: тут відбувались збори, засідання, світських і церковних організацій, тут була читальня і аматорський гурток тут відбував свої проби, тут сходились хористи на пробу, відбувались тут концерти в національні роковини, громадські обіди, чаї і навіть політичні „мітинги”. Була тут і рідна школа. Забави і танці суботами приносили доходи на удержання Народного Дому.

Василеві Перепелюкові така праця по душі. Людей любив і цінив людську щирість. Поруч нього при кермі організації в Сифтоні стоять: Ілля Орішко, Іван Пирч, Дмитро Кіндрат, Василь Кузин, Іван Роля, Іван Літович, Микола Огризло, Михайло Маринюк, Микола Бажило, Павло Савчин. А саме містечко Сифтон було осередком громадського руху серед українців з таких місцевостей, як Велей Ривер, Зоря, Україна і Фишінг Ривер.

Під весну, 18 лютого 1924 року, народився Перепелюкам перший син Іван. Це ім'я мав Василів батько. Справив Василь гучні хрестини свому першому синові. Відчув себе тепер повним господарем і батьком. Господарство його зростало. Пібільшив стайню на худобу, бо та що застав тут, стала тісна. Навесні сподівався прибутку в худобі від тільних ялівок і корів. Розбудував курник для курей. Гроші в запасі не мав, але кожний долляр вкладав у розвій свого господарства. Радів своїм дорібком. Він ще молодий господар, а в нього он які добре достатки. Одна лише думка тривожила Василя — він потребує більше землі, треба більше пасовиська для худоби та більше посівної землі. Снував пляни, проектував своє власне господарство, а разом з тим пам'ятав про громаду. Ділив своє серце на двоє — дім і господарство та громада. А з України приходили сумні вісті. Польський уряд в Західній Україні переслідує українців. Цю частину України по першій сві-

товій війні окупували поляки. Голосно заговорила преса про трагічну смерть Ольги Басарабової, яку 1924 року за-ктували в тюрмі польські жандарми. Українські організа-ції в Канаді збираються на віча та висилають до уряду в Оттаві протести і скарги проти польських насильств в Україні. У Вінніпегу та по більших містах Канади зроста-ють українські організації, скликають з'їзди, святкують роковини Шевченка. Із західних земель України почали приїжджати цілі транспорти нових емігрантів. У Вінніпегу організується комітет опіки над приїжджими. На орга-нізаційних зборах того комітету промовляв агроном Кор-нило Продан. Застерігав, щоб ріжні агенти не використо-вували наших людей при поселюванні їх на неродючих землях, як це було раніше.

Читаючи це, у Василя скріплюється пошана до своєї власної організації. Не дурно батько казав, що громада то великий чоловік. Може й його, Василеве життя було б пішло іншими дорогами, коли б його батько був наділе-ний кращою землею і був би послав Василя до шкіл, на науку, до якої так рвався. Та зате він має сина, якому дасть можливість вчитися. Його діти будуть жити в ін-ших обставинах, як жив він.

Того самого 1924 року Василь Перепелюк боляче сприйняв і пережив маєткові втрати своїх двох найближ-чих приятелів. В квітні погоріла крамниця Федора Фаріо-на, млин і склад будівельного матеріялу. Мало хто досі виявив стільки уваги Василеві, як Фаріон. А в містечку в тих часах не було ні пожарної команди, ані інших спосо-бів гасити вогонь. Крамниця згоріла разом з магазином і всіма продуктами. В таких крамницях серед фармерів про-давали все, що людині потрібне, включно з одягою і взут-тям. А в два місяці пізніше погорів у Етелеберті гараж та склад будівельного матеріялу Миколи Григорчука. Шкоди були дуже великі. Микола Григорчук був приятелем Василя Перепелюка. Ще коли 1920 року Микола Григорчук кандидував на посла з округа Етелберт, Василь вже пома-гав йому у передвиборчій кампанії. Василь дуже цінив пра-цю свого приятеля, бо він зробив багато добра для укra-

їнських людей, особливо для фармерів та допоміг в інших громадських справах в цілім Етелбертськім окрузі, а опісля також в Манітобській легіелятурі не раз ставав на захист, чи то освітніх, чи господарських, чи інших справах поселенців.

Василь Перепелюк з сином Іваном та дружиною
Гафією 1927 року

1925 року Василів батько Іван Перепелюк покидав свою першу фарму. Купив собі кусник землі в сифтонській окрузі, 25 миль від Миньк Риверу. Покидав свою фарму майже останнім. Василь помагав батькові перевозитись.

Батько постарів, подався і мати також. Змінилось якось і подвір'я і хата, в якій Василь народився, стала наче меншою, чи осілою. Батько каже, що йому так здається, бо живе він у просторій, світлій хаті, а ця ж ще піонерська. Перед Василем виринали спогади дитинства, такого далекого і неповторного. Подвір'я, по якім бігав малим хлоп'ям босими ногами, заростало кущами верболозу, молодою осичною. Минуло небагато часу, всього сім років, як він пішов на своє господарство і хоч час від часу навідувався сюди, якось того всього наче не заважував. Тепер у Миньк Ривері вже ніхто не живе. Батькові товариші, односельчани, сусіди забралися звідси на інші землі. Тисячі акрів опустілої землі годували своїми соками черну тополю, дрібну осику, черемху, калину. На мочаруватих видолинках виростали буйні трави. Ніщо тепер не заколочувало спокою лісового царства. А колись сюди були заїхали люди з далекого краю, рубали тут дерево, будували хати, корчували, витягали коріння, розорювали землю, поливали її своїм потом і слезами туги за рідним краєм, засівали пшеницю, але ця земля не мала дару родити хліб і вони її покинули. В неї тепер тут повно інших жителів — сірі зайці, вивірки, лисиці, а то й вовки-сіроманці. Виводились тут цілі табуни диких куріпок, качок. Осінню, коли почне опадати листя, сюди приходять мисливці стріляти дичину.

Василь з батьком вступили ще на цвинтар, де стояла церква. Коло неї камінний хрест-пам'ятник з вирізьбленою датою 1897 року Божого. Церква почорніла від дощів і сонця, лише залізний хрест чітко вирисовувався на тлі синього неба. Довкола церкви широке подвір'я поросле густою травою. Трохи далі цвинтар і група могил під камінними і дерев'яними хрестами.

Батько відомкнув двері церкви й вони обидва зайшли до середини. Глухо лунали кроки в порожнім будинку. Застояле повітря віддавало тухлістю. Над престолом, що був накритий великою тернововою хусткою, висів одинокий образ Божої Матері з Ісусом на руках. Стіни в середині також почорніли. В церкві була така могильна тиша, що

жоден з них не важився вимовити слова. Батько мовчки підійшов до престола. Василь розумів його — молився, чи прощався з пережитими днями і першими послугами громаді в новій землі... Василь думав про те, що колись тут люди молились, приносили сюди свої скарги, шукали тут потіхи, заспокоєння. Пригадує, як одного разу на Великден, удаосвіта зійшлися дооколичні поселенці святити паску і на Великодну відправу. Того року Великден випав ранньою весною, дороги були грузькі, але волківчане зійшлися до церкви, прибула молодь і діти. Всі ждали на священика. В церкві ярко горіли засвічені свічки. Було вро-чисто і дуже тихо. Церква повна людей, а священика нема. Вже й сонце геть підійшло й якось раптом всі люди в церкві заспівали „Христос воскрес із мертвих.” Жінки відкрили кошки з пасками, засвітили на них свічечки, помолились, поздоровили одні одних з Великоднем і так розійшлися.

З церкви вийшли обидва з батьком, перейшли на цвинтар, зупинялися надожною могилкою, прочитували написи. Під тими хрестами спочивали деякі з будівничих цієї першої церкви-святині і вона одна залишається біля могилок, як сторож'їх пам'яти. Часом до тих могилок навідувались діти спочилих, обполювали могилки, садили квіти.

Лишаючи за собою стару оселю, переїжджали попри горбок, на якім росла гіляста береза і Василь пригадує, як не раз вертаючи з Сифтону з крамниці, він видряпувався на самий її вершок. Хотів побачити Старий Край, за яким так тужила його мати, але бачив лише безконечні зелені верхи дерев. Тоді уявляв собі, що він іде кораблем по зеленім морі... Усміхнувся до далеких спогадів босоногого дитинства.

VIII.

Відкриття нового Українського Народного Дому в Сифтоні відбувалось 1 жовтня 1926 року. Між президією, в якій засіли запрошені гості: В. Лісовський, В. Воніто-

вий з Велей Риверу, посол Микола Григорчук з Етелеберт, д-р М. Потоцький і Ф. Голінський — обидва з Сифтону, почесний гість В. І. Вард, були й ініціатори будови — Василь Перепелюк і Павло Савчин. На відкриття Народного Дому з'їхалися громадяни з дооколичних місцевостей. Програмою свята керував В. Половий, який на закінчення своєї довшої промови представив Василя Перепелюка та Павла Савчина як ініціаторів будови цього Народного Дому і активних та передових членів Товариства. Повна заля людей улаштувала ім обидвом овацию.

Довшу промову виголосив почесний гість В. Вард, представник уряду. Він підніс працьовитість українських поселенців, як взірцевих фармерів Західної Канади, похвалив їх організованість. Звернув увагу на те, що бачить між молодшими людьми дуже здібних, які йдуть до вищих шкіл і осягають освіту, що займають місця в різних професіях, стають лікарями, правниками, учителями, як також виявляють чималий хист у торгівлі. А це дуже важне для Канади, так само як і для них, українців поселенців.

По нім промовляв посол М. Григорчук, В. Вонітовий, В. Лісовський, д-р М. Потоцький, який щойно закінчив медичні студії у Вінніпегу і Ф. Голінський. Лісту привітань від провінційного і муніципального урядів та поодиноких осіб прочитав Василь Перепелюк як секретар Товариства Українського Народного Дому в Сифтоні.

Це був перший Василів тріумф з громадської праці, яку почав у Сифтоні і з цієї дороги ніколи вже не сходив впродовж цілого свого життя.

Ще один епізод з тих далеких часів, в якім ми побачимо, як умів Василь Перепелюк обстоювати принцип своєго українства та дати відсіч ворожим заходам, які постійно намагалися опановувати душі українських поселенців. Десять 1927 року в сифтонській церкві відбулась між вірними Української Греко-Православної Церкви та вірними Російської Православної Церкви боротьба, що наробила багато шуму і ворожечі. Це була рукопашна „війна“ в самій таки церкві під час відправи. Церква в Сифтоні була стара, збудована ще 1898 року, коли ще не було ніякого

поділу. Отже по одній і по другій стороні були її будівничі. Одної неділі почав відправляти Службу Божу в тій церкві о. Д. Лещин, священик Української Греко-Православної Церкви. Довідались про це вірні Російської Церкви, увірвались до середини разом зі своїм священиком о. Вербовим, який також почав відправляти. Між вірними обидвох церков почалась рукопашна боротьба таки в церкві, яку припинила поліція. Національно свідомі українці не визнавали московської церкви, вважали її чужою, а насильство брутальністю.

Церква Пресв. Тройці
у Сифтоні, Ман.

Боротьба з церковного поля переносилась і на Товариство Українського Народного Дому. Управа намагалась задержати єдність між членами для просвітної роботи. Управа також вірила, що московські впливи вивітріють серед українських людей і що вони повернуться на лоно своєї прадідної Церкви і віри, однаке ворожість втискалась в членство, а навіть і в управу Товариства. Та ця боротьба не втихала навіть і тоді, коли розібрали ту церкву, яка була побудована 29 років тому і кожна група побудувала свою. „Рускі” не здавалися.

Якось геть пізніше по тій бучі в церкві, Василь Пере-пелюк, як секретар Народного Дому в Сифтоні, одержав

листа від священика Російської Церкви о. Степана Вербового, який повідомляв Перепелюка, що по Богослуженні в сифтонській церкві, він бажає виголосити в Народнім Домі відчит на тему „Народність і релігія” і щоб той проголосив та повідомив всіх членів. Зміст листа був такий:

„Если бажаєте добра нашому народові, котрий розривають римські єзуїти і протестантська придера на ріжні секти, а тим самим готовлять нам національну руйну і загладу, прошу постаратись розголосити якнайшире о тім відчиті.

Прот. С. Д. Вербовий”

Одержанавши такого листа, Василь Перепелюк скликав засідання управи і порадившись, розіслав членам повідомлення про відчит. В той самий час написав листа до пароха в Давфині о. Д. Лещишина і повідомив про заходи. На відчит прибуло поверх сотні осіб. Присутні вислухали відчиту священика Вербового, а по тім забрав слово о. Д. Лещишин. Цей подав історичні дані Української Православної Церкви, поневолення її Москвою після Переяславської угоди і відродження її на вільній канадійській землі 1918 року. Оповідав також про змагання українського народу в роках 1917 і 1918 за свою державну незалежність та засудив московських вислужників як ворогів українського народу, які й тут, на вільній канадійській землі, мов яничари вносять баламутство і неспокій між людьми.

Священик о. Лещишин був учасником визвольних змагань українського народу, служив в армії Української Народної Республіки, а по закінченні війни приїхав до Канади. Міцне, переконуюче слово промовця зробила на слухачів сильне враження. Після промови зробили йому гучну овацию. Вислухав цю доповідь і о. Вербовий, і коли греміли оплески в сторону його опонента, він тихенько висунувся з залі і ніколи більше не важився промовляти. Його громада в Сифтоні почала постепенно маліти.

А громадський рух між українцями набирає все більшого розгону. На народній З'їзді в Саскатуні 1927 року

оформилася центральна установа Союзу Українців Самостійників, які діяли в Канаді ще від 1916 року як члени і шеровці Інституту Петра Могили. В стінах Інституту виховувались сотки української патротичної молоді. Ця молода почала була займати місця в професіях, цікавитись українським життям. Найбільший процент молодих студентів кінчали в Саскатуні учительський семінар, розходився по малих містечках, а то й по фармах і там ставали провідниками та організаторами. Їшла також централізація Українських Народних Домів та об'єднання місцевих товариств в одну центральну установу. Розпорощені по широких просторах українці потребували проводу, не лише церковного, але й світських організацій: Часопис „Український Голос“ ще від 1910 року пробивав дорогу до українських домів, піддержуючи і поширяючи самостійницький рух серед українців Канади.

Всі ці події громадського руху захоплювали мешканців Сифтону, Давфину та інші осередки. Василь Перепелюк відчув тут себе як член поступового українського суспільства, член Союзу Українців Самостійників і член Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

На фармі Василя і Гафії Перепелюків шумна гостина. Неділя по обіді і з церкви щойно повернулись куми, які держали до хресту третього сина Перепелюків Ореста. Старший від Ореста Володимир щойно спинався на ноги, а найстаршому синові Іванові ще в лютому сповнилось 5 років. Самі хлопці!

За столом гостинного дому Перепелюків зібралися самі однодумці — члени заряду Товариства Українського Народного Дому і церковної громади. З Етелберт приїхав Микола Григорчук з дружиною Анастасією, є тут також і Михайло Григорчук з дружиною — він і кум та хресний батько Ореста, є о. Д. Лещин з Давфину, обидвоє Польові зі Сифтону, Савчин та інші Василеві приятелі. Розмови велися на біжучі громадські теми. Покінчили сифтонці будову своєї української греко-православної церкви. Василь Перепелюк там в управі, він один з фундаторів цієї церкви.

Пили за здоров'я хрещеника. Василь частує гостей і горілкою і пивом, а собі наливає в склянку солодкої води. Гафія частує гостей смачним обідом — молоді курята в сметані, вареники зі сиром, смажена капуста з ребрами. По хаті розходиться запах печених булочок і борщу.

Священик Лещин оповідає про З'їзд підприємців, який відбувся минулого тижня, 4 липня 1929 року, в Давфині в Українськім Народнім Домі. Головою того З'їзду був відомий крамар Петро Ковтун, а секретарем Д. П. Демчук. Спілка Українських Крамарів дуже потрібна. В цій ділянці ще немає серед українців великих підприємців. Василя цікавить той з'їзд. В нім озивається якесь підсвідома нотка, якесь далеке і несформоване бажання. Хтось зводить розмову про господарські справи. Худоба дешевіє. Пшениця спадає в ціні.

Дак Мавтен Кооператива, до якої належав і якої був співорганізатором Василь Перепелюк, платила ще добре ціни за збіжжя і худобу, але тільки тим, що до неї належали. Інших визискували різні приватні агенти. Ще багато українських фармерів не вважали за потрібне належати до цієї кооперативи, хоч там в управі були майже всі свої люди.

Дак Мавтен Кооператива зорганізувалась ще в 1927 році на З'їзді в Сифтоні. Це була більше Спілка для збуту худоби. Назвали її тому Дак Мавтен, що великий округ фармерів тягнувся аж до гір, які називаються Дак Мавтенс. На цім З'їзді 1927 року був присутній головний президент Спілки Мекфел. Спосіб продажу худоби відбувався кооперативною формою. На кожний округ був назначений один комісіонер, який в назначений день відбирав від фармерів призначену на продаж худобу. Господарі помогали це все ладувати у товарові (вантажні) вагони і по оплаті перевозу худоби, кожний одержував заплату по нормальній ціні. А коли купували худобу приватні купці, агенти, які діяли на свою руку, вони брали великі проценти від кожного товарового вагона і ці кошти покривали ті, що продавали, цебто фармері. До управи відділу кооперативи Дак Мавтен входили тоді Дмитро Волохатюк з

Етелберт — президент, І. Потоцький з Сифтону, секретарем був Василь Перепелюк, управителем Павло Савчин зі Сифтону; директорами були: П. Цвігун з Гарленд і В. Кибало з Слейтеру. В управі було й двох англійців з Форк Риверу, бо ніхто з тамтешніх українців не цікавився тією справою.

Василь Перепелюк з захопленням оповідає про роботу кооперативи збуту худоби і курей. Все це давало нагоду нашим людям економічно стати на ноги, побільшити своєї господарства, орати землю тракторами, мати своєї власні сівалки, жниварки. Наробились наші люди руками, пора б їм попрацювати також головою, щоб і наш господар здобув собі пошану не тільки за свою фізичну силу, але й за хист та спритність. Василя Перепелюка боліла ота якась байдужість та інертність українського фармера, який ніколи не міг відважитись на ризико і все казав, що ліпше горобець в руці, як голуб на гиляці.

Вже при заході сонця прощались гості з господарями, обдарувавши хрещеника долярами на добро і багатство.

А Василь радіє синами. Господарство його зросло втроє; на оборі повно худоби. Всі його корови расової породи, вони дають більше ситнішого молока. Сепаратор виділює більший процент сметани, яку забирають до Молочарської Кооперативи і він що три дні одержує чека за сметану. Кури також расові — Барет Рокс, має добрий прихід з продажу яєць для інкубаторів. Вигодовує на продаж худобу. Але кожний гріш з господарських прибутків йде на оплату моргеджу.

Минулої осені, 1928 року, Василь Перепелюк докупив у межу зі своїм полем вироблену 160 акрову фарму. Шкода було випустити з рук таку нагоду, хоч і не мав ще покладних грошей. Тому вибрав в банку моргедж на свою давніше куплену землю, будинки і хату. Коли б на купленім полі зародило збіжжя, то за рік-два фарма буде заплачена. А земля добра, чорнозем. Цього року навесні покупив собі машинерію до обробки землі: сівалку, жниварку та ще дещо дрібного. Снував пляни своїх господарських прибутків і мріяв про синів, які підростуть і яких він від-

дасть до школ та що його діти будуть жити іншим кращим життям, як він.

IX

В роках 1930 і 1931 щось незрозуміле почало діятись у світі, а з тим і в Канаді. Часописи почали приносити вісти про велике безробіття по великих містах, про економічну кризу. Незабаром почали раптово падати ціни на фармерських продуктах. Крамниці не мали кому продавати своїх товарів. У великих індустріальних містах Канади замикалися фабрики і тисячі людей залишались без праці. Залізниці не мали для кого перевозити товари і багато залізничників звільнено з роботи. Зупиняли працю і великі копальні золота та інших металів, бо на них не було вже попиту. Закривались ринки збуту сирівців до інших країн, бо і там всюди економічна криза. В Канаді сотки тисяч безробітних мандрували з одного кінця країни в другий — від Галіфаксу до Ванкуверу і навпаки, шукаючи роботи. І не тільки робітники, але й студенти університетів, які не мали за що продовжувати науки, укінчені професіоналісти, які не могли дістати будь-якої посади, ані позички на відкриття свого професійного підприємства. Уряд Канади робив розpacливі зусилля помочи населенню перебути депресію. По містах і містечках творились допомогові осередки і велика кількість родин знайшлась на допомозі уряду, на так званім „реліфі“. А самотні люди вистоювали групами при залізних дорогах, на ходу ловили тягарові вагони, всідали в ті, що були порожні і гнали тисячами миль, аби не бути на однім місці. Не голодувало лише населення на фармах, а хто був загосподарений, то мав і гроши. Фармері також терпіли, не були вони самовистачальними — треба було одежі, взуття, світла та інших господарських потреб. Худоба продавалась за безцін. Фармер продавав корову за три долари і ці гроші підві покривали доставу худоби на місце. Деякі попродали худобу, і ще муслі доплачувати до неї за доставу

її. В елеваторах стояло ще торішнє збіжжя, пшениця, на яку не було збути.

Заглянула тоді журба і в дім Василя Перепелюка. Треба було платити рату за куплену землю, а грошей не було. Було в шпихлірі багато збіжжя, але його не можна було продати, було багато в оборі худоби, але ціни були такі низькі, що Василь не наважився продавати її. Покладних грошей не мав, бо кожний цент щадив на господарські потреби. Останніх два роки виплачував моргедж за куплену землю. Потішав себе надіями, що наступить якась зміна і він зустріне свої зобов'язання без клопотів.

Подібний критичний стан опановував і різні організації, зокрема фармерські, як Об'єднання Фармерів Маніто-би, Кооператива Молочарської Спілки, Дак Мавнтен-Ко-оператива Збути Худоби, Кооператива Збути Курей. У кожній з них організацій Василь Перепелюк був членом; в одних був у дирекції, в інших входив до управи. В кожній з них організацій відчувався брак грошей і застій в роботі. Підривались основи економії молодої країни, яка ще не вспіла розвинути своєї власної індустрії, а залежна була від збути сирівців до інших країн.

В травні 1932 року три відділи Манітобської Молочарської Кооперативи в Давфині, Вінніпегу і Брэндоні знайшлися в скрутнім фінансовім стані. Голова давфинського відділу Д. Д. МекДональд заповів конвенцію, яка мала відбутися в місті Брэндоні. Треба було зробити позичку грошей, щоб продукція не спиняла своєї праці, бо це давало фармерам бодай невеличкий прибуток.

Того дня Василь Перепелюк орав своє поле; до вечора мав закінчити оранку, бо наступного дня плянував сіяти пшеницю. Був початок травня. В полуночі, коли Василь прийшов до хати, задзвонив телефон. То голова Кооперативи Д. Д. МекДональд з Давфіну повідомлям Василя, що він назначений делегатом з сифтонського округа на конвенцію до Брэндону. Плян такий: вони вдвох виїдуть з Давфіну раненько до Брэндону автом. Конвенція почнеться 9:30 рано, а з Давфіну до Брэндону 150 миль дороги. Хоч весна і час дорогий для господаря, але не було

ради. До всяких громадських справ Василь ставився завжди серйозно, не любив відмовлятися або відхилятися від будьякого обов'язку.

До вечора ще доорував своє поле під засів. Закінчивши роботу, погодував коні, напоїв худобу, заніс свиням кілька путнів мішанки, поміг Гафії подоїти корові і повечерявши, зібрався в дорогу. Авта свого він не мав, тож піде пішки. З фарми до Давфіну 14 миль дороги, там переночую, а раненько поїду до Брендону.

В хатній скарбонці знайшлось всього 50 центів, більше немає. Гафія журиться, з чим він поїде. В Давфині треба переночувати і треба ж десь бодай пообідати. Василь заспокоює її. Обіцяє вступити по дорозі до Івана Літовича і позичити в нього пару долярів. А в Брендоні заплатять за робучий день і за подорож.

Сонце якраз заходило, як Василь виходив з дому. На землю лягали сутінки вечора. На полях чорніла ріля — був саме час сівби, лише лісозахисні смуги жовтіли набряклими бруньками і молоденьким листям. Полудневий вітер ніс запах весняної вологи. З видолинків підоймався туман і там голосно вирахкували жаби. Василь ступав твердим впевненим кроком, так як ступає ділова людина, яка має перед собою певну ціль і до неї прямує. Відчував у собі молоду силу і повними грудьми вдихував вологе пахуче повітря піль.

Надії на позичку в Літовича не збулися, бо той не мав в хаті навіть стільки, як Василь. За сметану в кооперативі не виплачували вже два місяці, а інших доходів не було. Погомонівши в Літовича, подався Василь в дальшу дорогу, аж до Давфіну. А куди ж тут? До готелю йому нічого йти, бо там треба наперед за ніч заплатити, а проситись на ніч до когось також не годилось, бо пора вже дуже пізня. Спрямував свої кроки до невеличкої залізничної станції і ліг на лаву. Відчув утому в цілому тілі. За кілька хвилин заснув здоровим міцним сном.

Щойно на світ благословлялося, як Василь Перепелюк застукав до дверей голови кооперативи Д. Д. МекДонала і коли в рожевім тумані ранку, як сходило сонце, до-

рогою на півднівий схід котився невеличкий чорний автомобіль, здіймаючи за собою стовпи куряви. Дороги, хоч і були добрі, але асфальт був лише на великих центральних шляхах — решта це були дороги всипані шутром.

Проїхавши половину дороги, зупинились в містечку Ніпава, щоб перепочити і поспідати. Василь розумів, що це його обов'язок почастувати сніданком товариша подорожі, який віз його своїм автомобілем, але ж як? Оправдуватися, що в нього немає грошей, ніяк не випадало. Перепросив МекДонала і сказав, що вступить на кілька хвилин до свого кузина, який тут недалеко живе і що за півгодини буде тут. І коли МекДонал зник за дверима ресторану, Василь пройшов один квартал, звернув у бічну вуличку і зайшов до малої кофейної; тут він замовив собі горнятко кави і два бублики, поспідав, заплатив 10 центів і вчасно вернувся до авта.

Після офіційного відкриття конвенції, делегатів вітав мейор міста Брендону Катер. Довшу промову про ситуацію Молочарської Кооперативи та її важливе завдання під сучасну пору виголосив президент Кооперативи В. А. Ландрен. По тім звітували делегати кожної округи та брали участь в дискусії. Тут Василь Перепелюк відсунув на бік всі свої особисті турботи, журбу, він тепер репрезентував великий сифтонський округ. У звідомленні повідомив про успішний минулий рік в його дистрикті, помімо депресії і пригнобленого настрою серед фармерів. Обіцяв повести працю у своїм окрузі, щоб піддержати Кооперативу.

В Брендоні Василь разом з іншими делегатами був гостем на обіді, що його своїм власним коштом улаштував брендонський відділ Кооперативи. Від'їжджаючи, Василь сподівався, що тепер, як і раніше, він одержить чека за день праці і кошта подорожі, однаке при розрахунку йому сказали, що чека вишлють додому, до Сифтону, наступного тижня.

Вдруге прийшлося Василеві викручуватись в Ніпаві перед МекДоналом за вечерю. Надії на чека розвіялись. Оправдав себе тим, що того ранку не застав свого кузина

дома, то тепер напевно його зможе побачити. Вдруге випив горнятко кави в кофейні, з'їв два бублики за 10 центів. Відчував несмак за брехливість своїх оправдань перед головою, який може й здогадувався причини візити свого пасажира, але як добре вихована людина, не показав того. Додому з Давфину вертався знов пішки 14 миль дороги і приніс додому 30 центів.

Ціле літо 1932 року Василь Перепелюк був занятий різними зборами, конвенціями, засіданнями, як не одної, то другої кооперативи. Сифтонський округ покривав такі місцевості, як Теребовля, Зоря, Україна, Форк Ривер, включно з Сифтоном. Згідно з даними на конвенції зобов'язаннями, щоб відвідати місцевості в окрузі, Василь Перепелюк використовував вільні від нагальної праці дні, відвідував кожну громадку, скликав збори, промовляв, заохочував, розмовляв з поодинокими впливовими людьми, приєднував членів.

В червні, того самого 1932 року, мали відбутися в Манітобі провінційні вибори. Василь Перепелюк цікавився політичним життям Канади, слідкував за подіями. Того року Василь включився знов в передвиборчу кампанію з ліберальної партії, знову іздив, промовляв. З округа Етелберт кандидував знов Микола Григорчук, якого Василь Перепелюк високо цінив, піддержував і розумів його працю. Центральний виборчий Комітет назначив Василя Перепелюка енумератором сифтонського округа.

Створився був в Сифтоні якийсь Центральний Комітет, який пробував формувати нову політичну партію в Манітобі, яка називалась „Прогресивна Партія”. Мала вона, мабуть, на цілі поборювати депресію, якою були дуже огірчені фармери і це було б для партії привабливим кличем. Секретар цього Центрального Комітету звернувся до Василя зайнявшись організуванням виборців на конвенцію на 3-го травня 1932 року в Етелберт. Ця акція, мабуть, не мала ніякого успіху, на неї також не реагували ті люди, до яких комітет звернувся, а зокрема Василь Перепелюк.

В серпні 1932 року відбувалась в Етелберті в Українськім Народнім Домі компетиція вирощування найкращої

ярини. Компетицію улаштовував Клуб Плекання Городини. Членами того клюбу були в переважаючій більшості жінки. Обов'язком Василя Перепелюка було тут бути присутнім. Членом того Клубу була також його дружина Гафія.

На довгих столах попід стінами просторого Народного Дому виставлені ріжні яринні продукти: білі і червоні картоплі кількох родів, буряки, біла літня і зимова капуста, морква, двох-трьох родів цибуля, часник, пастернак, великі червоні помідори, зелена і біла салера, петрушка; лежать великі округлі і подовгасті гарбузи, дині, огірки — подовгасті і короткі, бруква, чорна редъка. На столах поруч стоять у великих вазах квіти ріжних родів: барвисті повні айстри, буйні яркі жоржини, братки, купчаки і чорнобривці, в іншім місці скромні васильки синіють своїм голубим цвітом, ніжні левкої, гладіоли та багато інших. Кожний стіл має напис властителів багатого збору. В залі повно людей з дооколичних фармів і містечок. Деято приїхав і скромним автомобілем, інші кіньми. Вози з кіньми стоять вздовж вулиці, перед кожною парою коней опалка з оброком. Коло Народного Дому на дворі стоять гуртами господарі, радяться, передають одні одним найновіщі події. Кожному надокучила депресія, всі чекають якоїсь зміни, але її не видно. Йде розмова про вибори в Манітобі, які відбулись в червні 1932 р., до манітобської легіслатури перевибрано двох українців: Миколу Григорчука з Етелберт і Миколу Бачинського з Фишер.

Члени кооперативних клубів постановили, що депресія не сміє припиняти праці у фармерських організаціях, які так добре почали розвиватись у сифтонськім окрузі. Хоч і настали тяжкі часи, то потреба кооперації між фармерами побільшувалась, щоб охоронити господарський розвиток від занепаду. На жаль, не кожний хотів це розуміти. У кожного були свої клопоти, поставали невдоволення, нарікання на Кооперативу Дак Мавтен, яка була безсила помогти своїм членам. Це комплікувало працю передових членів, а в тім і Василя Перепелюка. Зате жваву активність виявляли Хлоп'ячі Клуби Плекання Рacosих Ку-

рей, як також іншого дробу, як індиків, гусей, качок. В такому клюбі вже був активним членом восьмилітній, найстарший син Василя — Іван Перепелюк.

Крім різних поїздок впродовж літа, Василь Перепелюк був ще учасником конвенції Об'єднання Фармерів Північної Манітоби, яка відбулась у Сван Ривері 6 жовтня 1932 року, на якій були делегати з Давфіну, Ст. Розу, з Гілберт Плейнс, Робліну. Округ Сифтон репрезентував Василь Перепелюк, а Етелеберт Теодор Боднар. В кілька днів по тім, бо на 14 жовтня, відбулись у Сифтоні річні збори Об'єднаних Фармерів Манітоби, відділ сифтонського округа, на якім обрано управу, до якій увійшли: Василь Перепелюк — президент, М. Г. Івасюк — заст. президента, Іван Літович — секретар. Василя Перепелюка і М. Івасюка збори вибрали делегатами на провінційну конвенцію, яка мала відбутись тієї осені.

17 вересня 1932 року Василь Перепелюк одержав листа від управителя „Рітейл Кредіт Компанії” з пропозицією бути їх агентом на сифтонський округ. Це давало Василеві хоч і невеликий дохід, бо за цю працю йому платили як сталому агентові-представникові і він прийняв їх оферту.

Одна за другою почали накопичуватись у Василя різні ділянки громадських обов'язків, і він він кожній назустріч, відчуваючи обов'язок ідейного громадянина-рядовика. Ще якось 1931 року одержав був листа від централі Союзу Українців Самостійників, в якім повідомлялось, що до Сифтону приїде з відчitem голова організації СУС — Василь Свистун. Кинувся Василь Перепелюк до праці, скликав збори, поробив всі потрібні приготування.

В тих самих роках почала свою активну організаційну працю молодеча організація — Союз Української Молоді Канади під проводом енергійного провідника Григорія Тижку. Василь Перепелюк зустрінув організаційну працю української молоді з великим ентузіазмом — продавав для них білети на розігравку, колектував фонди, збирав місцеву молодь для зорганізування місцевого відділу у Сифтоні. То знову при Українськім Народнім Домі в Сиф-

тоні зорганізував рідну школу, в якій навчали Іван і Петро Пресунька, Микола Котик, Юліян Білоус і Настя Са-мець:

В 1933 році Союз Українців Самостійників почав організувати по українських осередках протестаційні віча про-ти плянового Москвою голоду в Україні. I знову скликування віч, доповіді, наради, засідання, протестні телегра-ми до уряду Канади, до Ліги Націй.

В Давфині громада рішила будувати хату для свяще-ника, а тому, що сифтонська громада належала до Дав-финського церковного округа, Василя обрали до буді-вельного комітету.

Наблизялись федеральні вибори в 1934 році. Україн-ці Давфинського округу задумали виставити кандидата ук-раїнця, тому розписали листи і розіслали до передових людей. Наради мали відбутись в Давфині 12 серпня. На листі підписані: Гілярій Чорнейко, — Етелберт, Василь Пере-пелюк — Сифтон, Михайло Ситник — Зоря і Петро Ков-тун — Давфин.

Того самого 1934 року кільканадцять родин, які меш-кали на фармах по 3, 4 і 5 миль від Сифтону звернулись до Василя Пере-пелюка з проханням, щоб він поробив ста-рання через Департамент Освіти, щоб для дітей, які меш-кають дальше від Сифтону, побудувати школу ближче до їх домів. Почав він і цією справою клопотатись. Мав для неї багато зрозуміння з пережитого своїх дитячих літ. Де-партамент освіти відписав листа, що займеться цією спра-вою.

Ще одна справа, з якою звернулись до Василя Пере-пелюка: наблизався ювілейний рік „Українського Голо-су”, який саме тепер боровся з фінансовими труднощами. Тисячі передплатників повернулись у післяплатників. Ви-давнича Спілка всіма силами намагалась продовжувати видавничу діяльність. На прохання ювілейного комітету, який очолював Андрій Павлик, Василь Пере-пелюк колек-тував передплати, збирав пожертви на ювілейний фонд в таких місцевостях, як Форк Ривер, Мус Бей, Вейден, Вінніпегосіс, Ольга, Україна, Медов Ленд, Сифтон, Рорк-

тон. Це були ті місця, які він відвідував в справах фармерських Кооперативних Клубів і при нагоді виконував цю роботу. Не вистачало на все часу, бо на його плечах спочивало також власне господарство.

Економічна депресія в Канаді тривала далі і ставала прямо нестерпною. Між членами Спілки Дак Мавтен Кооперативи поставали негодування. Кооператива не мала спроможності задоволити продуцентів. Організація знайшлась над берегом розпаду. Цю ситуацію використовували ріжні приватні агенції, які купували фармерські продукти, хоч і по низьких цінах, та повели сильну агітацію проти Кооперативи. Дирекція Кооперативи скликала 1935 року у Вінніпегу, в січні, важливі збори, оплатила делегатам подорож, кошти за витрачені дні — 24, 25 і 26 січня. На цю конвенцію покликали також і Василя Перепелюка як одного зі своїх довірених і діяльних членів — урядовців.

У висліді тих трьохденних нарад, конвенція ухвалила, що впродовж двох тижнів треба в Манітобі відвідати 300 осередків. Для такої праці призначено 30 довірених людей як представників різних кооператив. Між ними було й ім'я Василя Перепелюка. За два тижні, зимовою порою, Василь Перепелюк відвідав такі місцевості, як Етелберт, Гарленд, Пайн Ривер, Слейтер, Вінніпегосіс, Форк Ривер, Сифтон. Впродовж того часу він виголосив кількаадесять відчитів про господарські справи, заступаючи інтереси Кооперативи та поборюючи приватних агентів, які використовували ситуацію депресії для власної наживи.

X

Ранною весною 1935 року Василь Перепелюк одержав офіційне повідомлення, що в наслідок неплачених рат за землю, моргеджова компанія перебирає на свою власність його фарму разом із хатою будинками і що він до означеного часу зобов'язаний опустити фарму. Хоч Василь Перепелюк був приготований на те, що колись так ста-

неться, однаке це мало прийти „колись”. Вірив, що, можливо, зайдуть якісь зміни і що він зможе врятувати свою фарму, але зміни не приходили і це, що сталося тепер, вразило його дуже боляче. Йшов зі Сифтону з листом у кишенні і той лист обпікав вогнем його серце. Мав таке враження, що хтось міцно вдарив його й тому він так страждає. В серці наростиав якийсь гнів, але Василь не міг визначити, до кого він відноситься. Відчував лише, що йому заподіяно незаслужену кривду. Чому це все мало статись? Чи він не трудився? Чи зناє коли, що таке відпочинок, вакації? Чи був коли марнотравним? Краплі горілки ніколи не взяв до уст, не курив. Любив свою землю, вкладав у неї все своє набуте з тяжкими зусиллями знання, пізнавав її, свою землю через книжки, студіював, вивчав, трудився, ночей не досипляв, кидав собою на всі сторони. І що йому з того? Йшов додому і не бачив перед собою дороги. Щось тліло в грудях. Гіркий біль заливав душу і Василь навіть не опирався йому. Мав враження, що довкола нього шаліє якась буря, хоч надворі стояв теплий весняний день.

Думки поверталися до прожитих тут років. Три останніх роки родило збіжжя. Сім останніх років випасав рабсову худобу, плекав спеціальний рід курей. Сімнадцять років прожив на тій землі, розвивав модерне господарство, вибирав найкращі роди насіння, гордився своїми успіхами. Колосилися лани дорідної пшениці і милували його зір. Його фарма була взірцевою, на неї зглядалися, йому заздрили. Було вийде зранку літом на поле, погляне, як легіт-вітер хвилю жене колоссям, як сонце пестить його ниви, а восени насипались з-під машини гори золотої пшениці. І за тих останніх три роки він не спромігся дати ані одної рати за докуплену землю. Пшениця продавалась за безцін і навіть по такій ціні не можна було на час продати. Три роки рік-в-рік наростиали проценти на позичених грошах. Ще 1930 року стягнув був на однорічну рату, але більше не міг. Проценти! Ні, це не в них вина. Земля!? Його батько поселився колись на бідній землі, на дарованому гомстеді, гарував і наробивши до скону, му-

сів її покинути. А він, Василь, мав добру землю, яка родила йому дорідну пшеницю, на якій випасав ситу худобу, але також мусить покинути її. Багато горя завдала вона йому, висотала з нього багато сили, а проте йому важко з нею розставатися. Знав, що ніколи не привернеться до неї серцем. Він піде від неї, щоб не бачити, як хтось інший буде розорювати її пахуче лоно, а може й засівати на ній убоге нісіння. Світ широкий, а він, Василь, не без долі. Є ж у нього сім'я — дружина, три сини, дочка Зоя, це наймолодше з його чотирьох дітей. Їх всіх треба погодувати одягнути, до школи послати, у люди вивести. Він не хоче, щоб його сини у чотирнадцять років життя покидали батьківський дім та йшли на заробітки так, як це йому доводилось ходити. Він хоче, щоб його діти здобували вищу освіту, та й не такими трудними дорогами, як це йому доводилось ходити. І коли б ця земля мала пропасті для нього, то хай це краще станеться тепер, доки він ще молодий, доки в нього ще повно снаги і сили боротися за долю своїх дітей, за достаток своєї сім'ї, за громадське добро, до якого приліг цілим серцем.

Гафія Перепелюк з питомим її спокоєм прийняла вістку про втрату землі. Вона знала, що це мало наступити, знала, що прибутки з фарми за останніх кілька років були такі малі, а ціни на фармерських продуктах такі низькі, що рати ніяк не можна було платити за землю. Вона бачила журбу свого чоловіка, розуміла його, але ніколи не питала. І як ділила з ним радощі родинні, так і тепер поділяла його журбу.

В квітні, 1935 року з'явилась в часописі „Давфин Гералд“ новинка такого змісту:

SIFTON

Mr. and Mrs. W. J. Perpeluk and family, who have resided three miles east of Sifton for the past 18 years will leave Sifton soon to take up residence in the village of Rorketon, where they will open up a store. Mr. Perpeluk was very active in community activities and particularly in helping to promote co-operative marketing. He held several offices in the district namely, secretary

for the past 8 years of the Duck Mountain Co-operative Livestock association, director of Manitoba Co-operative Dairies Dauphin branch, secretary for the past 9 years of Sifton community hall, director of the local board of the Manitoba Co-operative Poultry Marketing association, Member of the board of directors of the Ukrainian Greek-Orthodox church, an ex-president of the U.F.M., and director of the Agricultural society. Mr. and Mrs. Perepeluk and family will be greatly missed when they leave here and the best wishes of Sifton folks go with them to their new home."

Василь Перепелюк готувався до виїзду із Сифтону до Рорктону. Це фармерське містечко, положене 50 миль на північний захід. Його Василь Перепелюк обрав собі для поселення. Побував він у кількох місцевостях, розглянувшись і тут йому найкраще сподобалось. В Рорктоні стрінув свого колишнього учителя Петра Кіндзерського. Хоч і постарів Петро, та все ж такий, як і колись був — українець зі щирою душою. Попливла між ними розмова і про громадське і про своє власне та про події в Україні.

Василь оповідає Кіндзерському, що задумав переїхати жити до Рорктону, що продає фарму і задумує відкрити крамницю. Про втрату землі не згадує, не хотів скаржитись. Кіндзерський схвалює Василеві пляні. Не все ж нашим людям у землі порпатись, пора забирати місця в торгівлі, в професіях. Каже, що українці тут уже не чужинці, а постійні громадяни. Багато українських хлопців, що були добровольцями в канадському війську боролись за свободу Канади. Мало хто з наших людей думає тепер повернутись в Україну. В 1918 році, коли постала була українська держава, Петро мав охоту вернутись в Україну, але тоді нікого з Канади не пускали. А тепер нема чого там їхати. Польща, Румунія, Чехія і Московія — кожна собі загарбала що могла...

Василь Перепелюк дав завдаток на два міських лоти, що були при головній вулиці. Тут він плянує побудувати крамницю. Хоч тут вже є три крамниці, але округ тут великий — фарми тут з мішаного господарства, є тут і ренчарі, що випасають худобу. Винайняв ще хату в людей, які на літо мали забратись на фарму. На зиму вони верталися до міста, щоб дітям було вигідно ходити до школи.

А до осени він вже зможе забрати родину з комірного до власної хати.

В два тижні по тім, 25 квітня 1935 року, на фармі Перепелюків відбувався випродаж рухомого майна, до якого моргеджова компанія не мала ніякого права. Через два тижні по містечках та на телеграфічних стовпах при дорогах були розклейні великі афіші, в яких повідомлялось про виставлений на продаж інвентар. Випродаж був також широко оголошений в давфинській газеті „Давфин Гералд”.

На такі випродажі з'їжджались фармері, як з більших, так і дальших місцевостей. Були такі, що їхали за кілька десять миль, якби на справжній армарок. Між ними були й такі, що не мали на думці ніякого купна, а так собі, для цікавості та зустрічі з людьми, де можна поговорити, розважитись, дещо нового почути.

Із Сифтону ще зранку приїхав до Перепелюків акціонер, Йосип Шикульський, він перечислює кожну річ і переводить випродаж. Поруч нього до праці стає й сам власитель. Всі речі у Василя Перепелюка, як господарські, так і домашні найкращого гатунку, але ціни на них такі низькі, що прямо жаль дивитись. Мало хто тепер має гроші, а як має, то користає з нагоди купити найкращу річ якнайдешевше.

З господарської машинерії були виставлені на продаж: жниварка, косарка, два плуги, дискові борони, пара звичайних борін, грабарка, сівалка, віз, двоє саней. З хатніх: сепаратор, інкубатор, машина до шиття, упряж на коні та різне дрібна господарська посуда — цебри, відра тощо. З худоби йшло на продаж 7 штук коней, 31 штука рогатої худоби, з того 10 дійних корів, бугай та ялівки, свині та 70 штук расових курей породи Барет Рокс. Рогатий скот в більшості був расової породи, тож і продати його не було великої трудності. Кожний хотів набути такої худоби на розплід. Такі корови давали більше ситого молока, з якого виділювалось більший процент сметани.

Коли закінчився той тяжкий день випродажу, чи як то на фармах казали „акшин сайл”, того Василь ніколи

не забуде. Він був також пов'язаний і з моральними болючими переживаннями, які ховав від людей і вдавав веселого. Перечисливши гроші з проданого майна, одержав всього 800 дolarів. В мирний час за це все він міг мати чотири тисячі.

До Рорктону Перепелюки їхали трохом. Зараз після випродажу Василь поїхав до Рорктону, заплатив решту грошей за закуплені лоти, приготовив хату для родини й от вони тепер покидали назавжди ту хатину, в якій прожили стільки щасливих днів і років свого життя. В тій хатині народились їхні діти — Іван, Володимир, Орест і найменша Зеновія. За працею в господарстві, за громадськими справами, Василь навіть не завважив, як його діти швидко підросли. Найстаршому вже 11 років. Дітімі дома, школою, одяжою для них — всім тим клопоталась Гафія, хіба що ввечорі по праці він любив побавитись з ними. За всякими справами діти завжди зверталися до матері. А проте він любив дітей по своєму, по батьківські і готов був битись за їх долю.

Василь Перепелюк був довголітнім секретарем Кооперативи Збути Живої Худоби та діяльним членом Господарських Спілок і вибираючись зі Сифтону, зібрав всі документи, записки, посвідки, упорядкував і переслав до Слейтеру Василеві Кибалову. Оскільки члени кооперативи та її управа цінили Василя Перепелюка та його працю, скаже цей лист Василя Кибалова, який писаний 12 квітня 1935 року.

Дорогий мій Товаришу Василю!

Листа від Вас отримав. Прочитавши його і Вашу резигнацію з секретаря нашого Товариства, мене ця вістка вразила до глибини серця. Ми знову втратили одного з найкращих працівників нашого товариства і борця на економічнім і торговельнім сільсько-господарськім полі округа Сифтон.

В імені членів нашого Товариства складаю Вам сердечну подяку за Ваш великий вклад в семирічну працю в нашім Товаристві. Сподіємось, що у Вас будуть гарні спогади про нас тут, як і ми ніколи про Вас не забудемо.

Тому, що Ви вже від'їжджаєте з Сифтону, то я на на-

ших наступних зборах спімну про Вас добре слово. Здається мені, що ми не будемо вже мати тут такого енергійного працівника, а я тепер сам не знаю кого поставити на Вашім місці на такім важнім пості Товариства.

З тих всіх членів наших перших організаційних зборів в нашім Товаристві остався лише я і не знаю, чи буду мати настільки сили, щоб приєднати більше працівників та далі провадити це торговельне діло. Тимчасом, поки відбудуться збори директорів Товариства, я заберу до себе всі Ваши секретарські книжки, документи, рахунки. Збори скличу наколи тільки підсохнуть дороги. А Ви все докладно повідписуйте в книжки — доходи, розходи, стан каси і все вишліть до мене.

На закінчення прошу не забувати про мене і коли вже будете на місці, подайте свою адресу. Щасливої Вам дороги!

З товариським привітом,

Василь Кибалов.

Другий лист оцінки праці Василя Перепелюка з 26 квітня 1935 року надійшов до нього від секретаря і головного управителя Манітобської Молочарської Кооперативи Гордона В. Товелла з Вінніпегу:

Mr. W. J. Perepeluk,
Sifton,
Manitoba.

My Dear Perepeluk:

Am just in receipt of word from Mr. Voss that you have arranged to sell out where you are and move to Rorketon, starting in the store-keeping business; I am just dropping you a line to express good wishes in your new venture. Knowing your interest in co-operative effort I am quite satisfied that you will be of real assistance to us in that north country.

Might just say that I have arrived at a better understanding with the bank and while it is going to require a good deal of watchfulness yet conditions are more promising than they have been in the last few weeks.

Yours very truly,

MANITOBA CO-OPERATIVE DAIRIES LIMITED.
Gordon W. Tovell.
Secretary & General Manager.

Містечко Рорктон нічим не відріжнялося від малих фармерських містечок в провінції Манітобі. Положене на північний захід від Давфіну, воно було осередком дооколичних фармерських осель. Була тут також остання зупинка Канадської Національної Залізниці, так званої в скороченні СНР.

В містечку була школа, пошта, кузня, біллярдова заля, три крамниці — одна більша, дві менших і коло 50 домів, розділених головною широкою вулицею. Коло кожної хати городець, повітка на дрова, а в деяких міські господині держать по кілька курок. Довкола Рорктону фармерські оселі. Найбільший процент мешканців в цілім окрузі становлять українці, які господарят тут від початку приїзду до Канади. На деяких фармах вже господарять діти перших українських поселенців. З інших народностей живуть тут німці, англійці, ісляндці, фіннляндці, голляндці, французи. Землі тут не найкращі, однаке мішані господарства та ренчарі (випасачі стад худоби) давали в добре часи достаток. На кожній фармі, крім виробленої під посіви землі, була частина лісу для випасання худоби і дерево на паливо. Ренчарі мали свої пасовиська гендалі аж понад Великим Озером Манітоби. З другої сторони на півдневий захід було також велике Давфин Озеро.

Найбільший рух в містечку був в суботу по обіді і продовжувався аж до пізнього вечора. Сюди раз на тиждень з'їжджалися дооколичні фармері на купно, привозили до збути свої продукти, відбирали свою пошту та гуторили, зібралившись в крамниці, або переповідали новинки зі світу, лаяли депресію, консервативну партію, що була тоді при владі, прем'єра Бенета та сподівались якіхось змін. Ходили чутки, що того року мають відбутись федеральні вибори. Всі чогось чекали, чогось сподівались і кожний радий був почути щось більш відрядне, а не лише самі нарікання.

Хоч містечко Рорктон було набагато менше від Сифтону, однаке родина Перепелюків не чулась тут чужою, Василя Перепелюка знали тут свої і чужі ще з його активної праці в громадських кооперативних спілках, він тут не

раз промовляв про справи одної або другої кооперативи. Були тут деякі господарі, що належали до кооперативних організацій. Про ціль приїзду Василя знали місцеві мешканці, які поважали його як людину ділову та енергійну. І коли на початку місяця травня, на порожніх лотах Василя з'явились круглі бруси дерева і дошки на будову крамниці, то один з тамтешніх крамарів зустрів таку подію не дуже доброзичливо. Свою опінію не побоявся навіть висловити перед деякими своїми покупцями, мовляв — в крамниці продавати, то не плугом орати. Посидить рік два і далі піде. Не таке собі місце вибрал. Він ось тут крамарує вже поверх 20 років, але маєтку ще не зложив і Перепелюк не зложить. Але серед покупців були й такі, що ставали в обороні Василя. Хтось висловився, що той чоловік і серед пустині знайде спосіб жити, дасть собі раду і що він ще всіх тут здивує.

Такі і подібні голоси доходили й до Василя, але він не дуже тим переймався. Поговорять та й перестануть. У нього тепер важніші справи, як людські пересуди. Він оце вже в сотий раз передумує про своє скрутне положення, в якім так раптом опинився з родиною.

Не гаючи часу, Василь Перепелюк взявся до будови хатини для своєї родини разом з будинком на крамницю. Будівельний матеріал закупив у Вінніпегосі і заплатив готівкою. Працював від ранку до вечора, не покладаючи рук. Одержані за рештки з проданого господарства гроші швидко миналися. Доходів не було ніяких, а прожиток родини, хоч і в малім містечку, коштував кожного дня. Перед дітьми і жінкою ховав свою журбу. Не оповідав нікому зі своїх приятелів. Знав, що крамниці ще скоро не відкриє, бо будування будинку потягне ще до осені та й треба мати бодай трохи готівки на закупно краму. Бився з думками, шукав виходу, думав про якусь працю, яка дала б йому бодай невеличкий прибуток. Ночами сон втікав з його очей. Мав враження, що знайшовся на роздоріжжі і не знаю на котру дорогу повернути. Та критичний стан завжди штовхає людину вперед на нові дороги і наказує шукати. Поїхав до Вінніпегу в надії дістати агенцію

продажати фармерську машинерію. Іхав туди з великими сумнівами. Здавалось йому, що сама розпука і безнадійність штовхнули його на таку думку. Адже кожна компанія має своїх агентів, а в містах тисячі людей без роботи, то чому він мав би дістати таку агенцію?!

Яке ж здивування і радість огорнули Василя, коли управлятель Мессей Геррис, якого компанія славилась своєю найкращою маркою, ввічливо зустрів його у своїм бюрі й дав йому агенцію на цілий Лавренський муніципал та Північну Територію. Та частина ще навіть не була зорганізована. Кожний такий агент мав визначений округ для продажі господарських машин. Набравши відваги, пішов Василь ще до іншої компанії: Джон Дір Пловс і там дістав агенцію на округ. Перепелюкове ім'я було відоме в обидвох компаніях з конвенцій та активної праці у фармерських організаціях. Місячної платні агенти не діставали, але продавали машини „на комишен”, цебто відожної проданої машини діставали певний відсоток за свою працю.

Полагодивши справи у фірмах, підписавши контракти, які ще мусять перейти через головний „офіс”, Василь пішов по гаражах і купив старого моделю „форда”. Знав, що без авта його праця, яку дістав, не буде мати ніякого значення, бо ж треба подорожувати від фарми до фарми, а від Рорктону його територія простягалась на сотки миль. Автомобіль, який купив за 50 доларів ще добрий і вистачить на якийсь час. Тепер вертався додому з добрими новинами, хоч в серце закрадалася тривожна думка — а що, як головний „офіс” не одобрити його аплікації? Василь був свідомий і того, що таке заняття не дасть йому потрібних доходів навіть на удержання родини, бо часи депресії ще не минули. Правда, що елеватори почали купувати пшеницю у фармерів і ціни на худобу трохи підійшли вгору, то це тільки тому, що наближаються федеральні вибори і партія Бенета старається дати людям деякі полегшення, особливо фармерам. А до всього того, Василь був свідомий і того, що він не має ніякого досвіду в такій роботі. Пригадує, як його батько не раз казав,

що святі горшків не ліплять. Це така народня приповідка, бо ще кажуть, що навчить біда ворожити, як нема що в рот вложити. Заспокоював себе тим, що всяку працю пізнаєш аж тоді, коли почнеш її виконувати. Хіба ж до нього не приходили такі самі агенти, як він фармерував у Сифтоні, хіба не купував від них машинерії? Аби тільки йогоapplікація перейшла через головну канцелярію.

Василів автомобіль звернув увагу рорктонаських мешканців. В тих часах мало хто мав автомобіля, хіба що дуже багаті фармері, або власники крамниць, але ці більше їздили малим троком, яким привозили зі станції товари до крамниці. Навіть учителі, і ті рідко котрий з них мав авто, а то ходили пішки, або їздили роверами. Найбільше цікавився Василевим автом власник одної з трьох крамниць, який завжди мав критичні погляди на кожну справу і завжди знав більше від інших. А в кілька днів по повороті з Вінніпегу Василь Перепелюк одержав від Мессей-Геррис компанії листа, яким повідомляли його, що висилають йому контракт на позицію агента їхньої компанії:

„З приємністю залучаємо копію Вашого контракту як нашого агента згідно з умовою, яку ми зробили, коли Ви були в нашім офісі.

Під окремою опаскою ми висилаємо Вам потрібні для Вашого офісу матеріяли, листовий папір, літературу для оголошень та список цін.”

Ціле те літо 1935 року Василь Перепелюк працює коло будови своїх будинків. Будинок на крамницю клав з брусів в розмірі 18x20 футів. Це тимчасово. Буде добре йти торгівля, то розбудує на більший. Вставав раненько разом зі сходом сонця і лягав пізно вночі. Для роботи при закладанні будинку найняв на кілька днів майстра, а опісля все робив самий. А серед тижня сідав до свого „форда” і їхав до фармерів продавати машинерію. Спочатку було тяжко. Мав враження, що йде за прошеним хлібом, однак швидко віднаходив себе. Відкрив секрет, як підходити до людей. Приїхавши до фармера, Василь розпитував про урожай, робив свої практичні завваги про роди пшениці,

про землі, про видатність зерна з акра, а коли були мішані господарства, то ділився своїм досвідом про расову худобу. Часом проїздив цілий день, робив по сто і більше миль дороги і вертався з нічим. В іншім місці йому казали приїхати за тиждень, або за місяць, він лишав їм деяку літературу, а опісля знову їхав. Навчився бути терпеливим і чекати, але всюди ставав своєю людиною, з якою можна було погомоніти про події у світі, а особливо серед своїх людей.

Зводив Василь не раз розмови і на громадські теми. Кільком господарям порекомендував передплатити „Український Голос”. Хай читають. Бачив довкола брак зацікавлення громадським життям. Кожний тут жив для себе. В церкві раз на чотири, або п'ять тижнів, відвувалась на фармах відправа і вийшовши з церкви, кожний їхав собі додому, або в гостину, щоб докінчити недільний день. В кількох місцевостях в Манітобі проводилася організаційна робота Союзу Української Молоді Канади. Ще минулого року Василь був одержав листа від провідника і організатора молоді Григорія Тижука з проханням помогти йому в організаційній роботі. Він тоді розпродав кілька-надцять білетів на розігравку, яка йшла на закуп подорожуючої сумківської бібліотеки. Сам цінив книжку, часопис і в таку працю вірив та її піддержував, навіть і в найскрутніший час своїх фінансових труднощів. Ось хоч би те, що на Світову Українську Виставу (український павільйон) 1935 року, в часі Василевих найбільших фінансових труднощів, він зібрав дещо пожертв і вислав до Комітету, за що одержав листа подяки від д-ра Мирослава Сіменовича та С. Куропася з Чікаго. Молодь у Рорктоні була не зорганізована. На танці в суботи їздили хлопці і дівчата до Сейнт Роз, або Вінніпегосіс. У Рорктоні немає свого Народного Дому, про ці справи Василь не раз вже заводив розмови з місцевими людьми та господарями під час своїх поїздок і по фармах. Всі годились, що треба. Церковна громада в Рорктоні була, до якої і він вступив, як тільки приїхав. Мав Василь бажання зробити щось більше для громади, але тепер у нього час такий дорогий. Він самий пережи-

ває часи піонерства. Найперше треба забезпечити родину, це його перше завдання.

До Василя також зверталися політичні партії, які запрошували його до передвиборчої кампанії. Того року відбувались вибори до федерального парламенту і Василь Перепелюк, як лояльний член ліберальної партії вважав конечним помогти і в передвиборчій кампанії. Вибори відбулись 14 жовтня, 1935 року і ліберальна партія здобула найбільше місця та стала при кермі. Про активну участь Василя Перепелюка у передвиборчій кампанії читаємо з листа В. Я. Варда, який дякує йому за його лояльну і посилену акцію в кампанії. Лист Варда писаний 29 жовтня 1935 року з Давфіну, Манітоба.

Wm. Perepeluk, Esq.,
Rorketon, Man.

As it will be impossible for me to meet and personally thank all those who so loyally and effectively worked during the recent election campaign, to make possible our wonderful victory in this constituency, may I be permitted to take the next best method and hereby express to you on behalf of myself and the Liberal-Progressive Committee our sincere appreciation for the part played and the sacrifices made, in the interest of better and more efficient government which I am confident will follow.

My deepest hope and desire is that you will never have reason to regret your action, or feel that our confidence was misplaced.

Your sincerely,

W. J. WARD.

Дійсний критичний стан прийшов для Василя Перепелюка восени. При кінці жовтня 1935 року він закінчив роботу коло будови крамниці. Свою родину вже перевіз з найменого дому до невеличкого приміщення, що було прибудоване з другої сторони так, щоб до хати можна було увійти з крамниці. Здавалось, що наблизався до своєї цілі. Закінчувалась на цей сезон праця агента продажу фармерської машинерії і могла початись щойно з весною. За це літо Василь поруч будови будинків, успів

продати одну жниварку, одну косарку, три вози, дві грабарки, дві тачки і комплект дискових борін. З огляду на часи депресії це був досить успішний продаж, хоч прибутку фінансового з того не було багато. І коли Василь поплатив усі видатки у зв'язку з будовою будинку, за прожиток родини у місті, кошта газоліни на поїздки, то йому осталось всього 75 доларів. Сподівався, що компанія Вестерн Гросері дасть йому потрібних товарів на кредит. Це була найбільша компанія в Манітобі, яка доставляла продукти до крамниць.

Перша крамниця у Рорктоні 1935 року

Василь Перепелюк закінчував роботу коло прилавка, як до будинку вступив агент з фірми Вестерн Гросері, на якого він чекав. Агент робив замовлення для інших крамниць і до Перепелюка вступив на останку. Агент оглянув будинок, прилавки, поліці, похвалив роботу та висловив надію, що це нове торговельне підприємство в Рорктоні буде мати добри успіхи. Хоч фармері тут середньо-заможні, великих багачів немає, то зате околиця велика. Агент висловив надії, що Василь дасть йому сьогодні велике замовлення на потрібні товари.

Василь Перепелюк подав йому свій список, вправді не дуже великий, що його заготовив кілька днів тому і коли дійшли до пункту умови між фірмою постачання і власником крамниці, Василь сказав, що сподіється, що компанія дасть йому дещо на кредит і що у нього готівки лише 75 доларів. Агент спочатку здивовано видивися на Василя, думав що той жартує, та коли переконався, що воно справді так є, замовк і щось думав. По хвилині озвався і сказав, що завтра він вже буде в Давфині, що справу представить в головнім „офісі” та що відтам Василя повідомлять листом.

Коли Василь лишився самий в порожній крамниці, до нього ще не дійшла вповні свідомість того, що сталося. Стояв за прилавком і його думки закружляли в якісь вихрі. Раптом його огорнув якийсь дивний спокій, подібний до байдужості. Взявся докінчувати роботу коло прилавка. Чекав, що скаже Давфин. Це були години напруженого чекання. Кожна година ставала роком. Раз його огортали надії, інший раз бачив крах всіх своїх заходів. Належав до тих людей, які хотути бачити, що їх заходи, чи праця приносять успіхи. Крім відповідальності за удержання родини, яку він може прогодувати і заробітками йому потрібно, щоб діло, яке він задумав росло, розгорталося, приносило користі йому й іншим. У нього багато приятелів, родина, але він попробує власними силами стати на ноги.

Лист з Давфину не забарився. Крім самої відмови кредиту, фірма в листі давала Василеві пораду, що то було нерозумно з його сторони починати „бізнес”, не маючи готівки щонайменше 800 або 1000 доларів. Тим більше, що в Рорктоні є ще три крамниці і Василь буде мати сильну конкуренцію. На закінчення повідомляли, що дуже радо будуть вести з ним торговельні інтереси, якщо він буде мати бажаний капітал. Заболів Василя цей лист. Вірив, що своєю активною працею в різних господарських організаціях, своєю посвятою для суспільства, здобув собі довіря і повагу серед людей, особливо в давфинськім окрузі він був відомий серед різних кіл та урядовців Вестерн Гросері.

Він і без них знає, що йому потрібний капітал на таке діло як торгівля і свої поучення хай би поберегли для себе. Василь відчуває, що спіткнувся об першу колоду на новій дорозі свого життя, так як колись, коли малим ступив бosoю ногою на гостру тернину. Лист з Вестерн Гросері:

October 9th. 1935.

W. J. Perepeluk,
Rorketon, Man.

Dear Sir;

Relative to your interview with us last evening concerning your request for a line of credit, we have given this matter careful consideration and are of the opinion that the amount of cash you have available is insufficient to enable you to commence the small business contemplated, and for us to advance you the amount of credit desired.

We feel that you would be very unwise in attempting to get started at least until you have the necessary capitol to finance on especially in view of the fact that you will be facing at the commencement opposition from three other stores who at the present seem to control what business there is available at your point quite comfortably.

To do any business at all and carry a full line of goods which is necessary will require at least a stock of at least \$800.00 to \$1000.00. Therefore it is obvious that the amount of capitol you have available is inadequate at the present time.

Regretting that we are unable to be of any assistance in extending credit at least until you have sufficient capitol to finance on.

Yours truly,

WESTERN GROCERS LTD.

Credit Manager.

Хоч як боліла Василя ця відмова управителя Вестерн Гросері, однаке його намірів нішо не в силі змінити. Він витривалий і не так то скоро поступиться. Тепер у нього найважливіша справа — це потреби родини. Минулого

місяця Гафія подарувала йому ще одну дочку — Мирославу-Надію. П'ятеро дітей в хаті і зима за плечима. Коли б літо, то він би не журався, але що робити зимою?! Поринув у роботу і в ній забувався.

В кілька днів по одержанні того листа від Вестерн Гросері, коли Василь порався на дворі коло будинку, прি�лаштовуючи сходи до своєї крамниці, до нього приступив якийсь незнайомий і привітався. Представився. Називається містер Бенет, агент фірми споживчих товарів МекЛін Гросері з Вінніпегу. Довідався, що Василь Перепелюк відкриває крамницю і прийшов спитати, коли він буде готовий замовляти потрібні продукти. Василь з недовір'ям подивився на агента, але зустрів його чесно, запрошив до будинку. Дозвіл на відкриття крамниці він вже має, будинок викінчений. Тепер питання чи фірма, яку містер Бенет ре-презентує погодиться на умови. Василь з'ясовує агентові, потребує невеличкого кредиту, що в нього готівки лише 75 доларів. Він одверто признається, що фірма Вестерн Гросері відмовила йому кредиту.

Агент фірми МекЛін Гросері зробив пропозицію, що на початок він дасть для крамниці товару на 150 доларів, отже 75 доларів Василь дасть готівкою, а на других 75 компанія дасть кредиту. Далі буде видно, що робити. Агент оповідає, що мав багато до діла з різними людьми, і він трохи розуміється на людях, вірить що Перепелюк розбудує своє торговельне підприємство. Ще того самого дня обі сторони підписали умову і впродовж кількох днів Василь Перепелюк вже розкладав на полицях свій невеличкий запас краму. Все це сталося так несподівано, що Василь часом сам собі не вірив. Адже був над берегом розпуки. Починав вірити, що в житті людини стаються речі нікому невідімі і що якась вища рука керує людською долею.

До Василя зчаста навідувався його колишній учитель Петро Кіндзерський. Він допитувався, коли той вже відкриє свою крамницю і що він хоче бути його постійним „костумером”. Тепер Василь усміхається, показує йому крам на полицях і каже що крамниця вже відкрита. Вивіс-

ки ще не вспів почепити. Кіндзерський дуже радий, але робить замітку, що його поліці майже порожні.

Василь не криється перед своїм приятелем. Каже, що то не штука відкрити „бізнес”, як є капітал, але штука почати від нічого. Капіталу в нього не було. Все що мав, виплатив на будову будинку. А на початок і то добре. Кіндзерський його розуміє і питає, чи видерхть він конкуренцію з тими трьома іншими крамницями, які тут торгують вже 20 років, а один з них вогнем дише на Василя. У того ж крамаря тепер товарів на 15,000 доларів. Василь каже, що час покаже; бізнес має свої примхи і ризико — то великий пан. Петро довго про щось думає і каже, що Василь багато добра зробив людям і що раз зроблене добро ніколи не забувається. Важне тепер мати своїх покупців і про це він подбає тут в місті. Будуть люди купувати в нього те, що він має на полицях, а чого буде потрібно, то купуватимуть в інших крамницях.

XI

Чутка, що Василь Перепелюк відкрив свою крамницю в Рорктоні, швидко розійшлася по околиці. Серед фармерів він вже мав знайомих і приятелів, яких придбав собі, подорожуючи минулого літа як агент Мессей Герріс компанії. Це знайомство тепер стало йому в пригоді. Люди приїжджали до міста і заходили до нього поговорити. Часу у Василя тепер було більше і він зустрічав кожного в своїй крамниці не як покупця, а як доброго приятеля: розпитував про господарські справи, про родину, розмови заходили і про політику, про події в Канаді й у світі. В скорому часі його крамниця стала осередком сходин та цікавих розмов, а при тім люди купували, що було їм потрібне і що бачили на полиці.

В листопаді 1935 року впав сніг і пішли холодні дні. Починалася довга канадійська зима. Якось в суботу по обіді до крамниці Перепелюка зайдло кілька господарів з жінками. Приїхали з фармів і перемерзли. Перші дні зи-

ми все дошкульніші, як опісля у великі морози. Гафія запросила жінок до помешкання, а вони й так хотіли подивитись на маленьку Славцю Надію. Гафія зварила великий котел кави і частувала жінок гарячою кавою та пиріжками. Чоловікам занесла кавник з кавою до крамниці, бо помешкання у них невеличке. Чоловіки пили каву, гуторили про господарство, хвалили ліберальний уряд, що дав деяку полегшу фармерам, що можна більше збіжжя тепер продати і що худоба підійшла на ціні, інші розпитували Василя, як йому йде бізнес. Один з господарів зробив замітку, чому б Василеві не відкрити малої каварні. Місця в крамниці є доволі. А в місті немає навіть маленького ресторану, де можна б зайти та випити горнятко кави.

Василь каже, що добра порада — то так як гроші. Він подумає. Біда в тім, що він не вміє куховарити. Оповідає своїм гостям про те, як одного разу варив собі кулешу. В той час він ще не був жонатий, жив сам один на своїй фармі. Наляв у бляшанку зі смальцю зимної води, насипав туди кукурудзяної муки, поставив на гарячу плиту на кухні, а самий пішов до стайні дати коням їсти. Поки почистив стайню, напоїв коней і вернувся до хати, то кулеша була по всій хаті: на стінах, на стелі, на кухні, а в хаті повно диму. Відтоді він більше ніколи не варив кулеші. Гості сміялися. Хтось з гуртка запропонував, щоб заплатити Василеві за гарячу каву і перекуску. Хай це буде початок нового ресторану в Рорктоні. Василь подякував і відмовився. Сьогодні їх всіх приймала тут його дружина і вона б гнівалась. Хай вже іншим разом, коли будуть тут як справжні костумери.

Зроджена думка про каварню скоро перетворилась у діло. В одній частині крамниці вздовж під стіною, Василь змайстрував три столики, накрив білою цератою, поробив лавки. Гафія в хаті пекла булочки, пампушки, пай з яблук. У великому кавнику варила каву, якої запах розходився по цілій крамниці.

Першого місяця крамарування Василь Перепелюк продав краму на 120 доларів. Зплатив МекЛін Гросері фірмі свій довг і замовив трохи більше різних продуктів та ді-

став на більшу суму кредиту. Малий рестораник в крамниці давав йому невеличкі доходи, а з весною 1936 року ресторан обслуговував вже 50 до 60 людей денно. Тут можна було дістати легкий полуденок, або вечерю. Найбільше продавалась кава, при якій покупці любили поговорити, посидіти та розважитись. Полиці в крамниці поволі виповнювались різним крамом. Василь починав почувати себе певніше. Часом здавалось йому, що він все ще переходить якийсь хисткий місток і боявся, щоб не заломитись на ньому. Працювали удах з Гафією від ранку до пізньої ночі. Крім обслуги покупців, розмов з ними, відбору та розміщування краму, Василь веде книговодство. Адже він цієї штуки ніде в школі не вчився, тому він уводить свою власну систему рахунків. Він мусить знати скільки він платить за кожну річ компанії, як ставити ціни для продажу, щоб не були вищі від інших крамниць в місті, які у нього розходи, скільки на чим він заробив і на що в крамниці є найбільший попит та що потрібно замовляти. Суботами та вільними від школи днями Василеві помогає в рахунках його старший син Іван, який на батькову радість виявляв не абиякий хист у торгівлі.

За такими заняттями та працею минула зима, якої Василь пів року тому так лякався. З весною прибавилось більше роботи, а разом з тим і більше доходів. Як агент Мессей Геррис і Джон Дір Пловс Василь продовжував свою роботу між фармерами — продавав фармерські машини, але тепер він вже не мусів виїздити, тепер люди самі до нього приїздили. Часом хтось з господарів передавав йому, що сусід потребує трактора чи якої іншої машини, тоді Василь їхав, відбирав замовлення і висилає поштою до Вінніпегу.

Того року Василь зайнявся також доставою корінців сенека для фірми у Вінніпегу. Весною по фармах діти і жінки виходять копати корінці сенека, які ростуть на узліссях і продають їх по гуртових цінах. Василь скуповував корінці сенека і відправляв їх до фірми у Вінніпегу. До того всього Василь ще прийняв працю агента асекурації від вогню. Економічна депресія якось потрохи минала,

був кращий збут на фармерські продукти і здавалось, що люди починали вертатись до нормального життя.

За рік часу, відколи Василь Перепелюк відкрив свою крамницю, на полицях у нього були майже всі потрібні для покупців продукти. Це була крамниця лише споживчих товарів. Якось зайшов до Перепелюкової крамниці агент Вестерн Гросері, той самий, що рік тому був і якого компанія відмовила кредиту. Василь ввічливо привітав агента. Агент замовив собі полуценок і каву. Розговорились, як старі знайомі. На думку агента, цей куточок ресторану був якраз потрібний для Рорктона, а то він, бувало, цілий день проходить голодний і не було навіть де горнятка кави випити. Поцікавився, як Василеві йде „бізнес”. Завважив, що на полицях є досить краму і коли не секрет, то агентові було б дуже цікаво знати, як це Перепелюк з таким малим капіталом і в такім короткім часі міг розвинути торгівлю.

Василь відповідає, що це ще не аж така торгівля, що він щойно починає. А секретів у нього ніяких немає. Коли людина щось дуже хоче зробити, то все переборе, і свого досягне. Треба тільки працювати і вірити у свої сили. Агент хвалить Перепелюка як доброго бизнесмена і пропонує йому лісту товарів. Вестерн Гросері буде дуже рада мати Василя Перепелюка як свого покупця і вести з ним торговельні інтереси. Василь усміхається, каже що подумає і додає, що як в нього буде 800 або 1000 долярів готівки, то він тоді звернеться до Вестерн Гросері листовно. Тепер покищо він тієї готівки не має, то вже якось обійтися. Агент дуже швидко похопився. Ще одно цікавило його — з котрою компанією Василь має торговельні зв'язки й у відповідь довідався, що це комерційний секрет. На останку агент ще розповів Василеві, що власник сусідньої крамниці не дуже йому прихильний, пророкував, що Василь тут не вдергиться довше, як півроку. Але Василеві не цікаво, що думає його сусід і що він з ним конкуренції не веде. Поговоривши та різплатившись за полуценок, агент пішов.

Минуло два роки часу. На тих самих лотах Василя Перепелюка стояло два великих нових будинки поруч першого. Один більший будинок 30x40 футів розміру, то був великий гараж, де стояли різні фармерські машини. Це компанія Мессей Геррис і Джон Дір запропонували Пере-пелюкові відкрити в себе відділи, куди фірми доставляли різні фармерські машини. Економічна депресія швидко минала. Відкрились ринки збути збіжжя за границю і ціни на фармерських продуктах піднеслися. Люди знову мали більше грошей і потребували нових машин для обробки землі. Фармері почали орати землю тракторами, бо ж досі лише дехто мав трактора, а всі інші обходились кіньми. На господарському ринку почали появлятись комбайни, що відразу косили і в той самий час молотили, жниварки, косарки, грабарки. На машини був тепер кращий збут, а тим самим і доходи були кращі.

Другий новий будинок стояв рядом з крамницею, менший від першого, але краще збудований і величиною 24 на 40 футів. То ресторан. Тут уже господарить Гафія Пере-пелюк, вона й куховарить, гостей обслуговують дівчата — „вейтерки“. Сюди заходять переїжджі агенти, учителі, місцева молодь та приїжджі з фармів господарі.

Кожний зароблений цент вкладає Василь Пере-пелюк у розбудову свого підприємства. В крамниці, що її побудував першого тут року, ставало тісно. Там, де була каварня, де вздовж стіни стояли три столики тепер були поліці, наповнені різними продуктами. Суботами в крамниці повно людей і Василеві вже помагають в таких днях його обидва сини — Іван та Володимир.

Поволі вростав Василь Пере-пелюк в рорктонський ґрунт, і хоч мав вже своїх постійних покупців в крамниці та кілька агенцій, з яких мав доходи, то все ще мав більше видатків, як приходів. Будова нових будинків коштувала його більше, як передбачував, майже половина з того ще не виплачено, особливо будівельні матеріяли брав на кредит і виплачував місячними ратами. Щадив, де тільки міг. Крамницю свою він поліпшував. Належав до тих людей, що не люблять стояти на місці — все в нього щось нове.

Хотів мати у своїй крамниці все, що потребують покупці. Василь розкладає свої товари на полицях, прилавках, стояках справді по мистецькому, наче для вистави. Любив порядок і чистоту і це влегшувало йому працю, як наспівало замовлення або находило до крамниці покупців. Вечорами вів рахунки, відсилає звідомлення до компаній Мессей Геррис, Джов Дір Пловс та ще перебрав від А. Джобсон асекурацію від вогню в місті і в околиці, відсильав корінці сенека до фірми. У цім швидків темпі життя Василь Перепелюк не завважував, як минали тижні, місяці. Праця виповнювала кожну вільну хвилину. Пізно в ніч припадав до подушки і засинав міцним здоровим сном, щоб раненько прокинувшись, ще поки відкриє крамницю, де що помогти Гафії — наносити бочку води з криниці, нарубати дров на цілий день. Вона також не покладає рук в роботі — і дітей доглядає і цілий день в ресторані варить, пече і людей зустрічає. Коли хтось з приятелів робив Василеві заввагу, що він затяжко працює, то він усміхався і казав, що — „як обібрався грибом, то лізь у кошіль”. Якщо йому судилось бути купцем, підприємцем, то повинен бути добрим, а щоб зробити успіх в торгівлі, то треба добрі мудрувати, працювати, переборювати труднощі і досягати. Бізнес не видержує застою.

Одного дня зайшов до Василя Петро Кіндзерський, прийшов на пораду і приніс новину, що рортонські мешканці задумують будувати в місті велику залю — Комюніті Гал, щоб була вигідна для всяких потреб міста і фармів. Приїжджають же агрономи з викладами для фармерів, під час виборів відбуваються політичні мітинги, молодь не має місця на забави, на танці їздить суботами по кілька-десять миль та збагачує інші місцевості.

Василь погоджується, що залі тут дуже потрібно. Він завважив це, як тільки приїхав сюди, записався тоді в члени церковної громади, помогав де йому було можливо, а з тієї будови спільноти „галі” Василь вже дещо чув і оповідає Кіндзерському. Кошти будови мали б покривати кожна національна група і кажуть, що на будову повинні дати найбільше грошей українці, бо їх найбільше в цім окрузі.

Радились обидва, що їм робити і прийшли до висновку, що таки буде краще, як українці самі побудують свій Народний Дім, так як мають інші місцевості і хоч він не буде аж такий великий, але буде свій і ніхто до нього не буде мати права. А до того можна буде і більшу громадську роботу повести. Петро Кіндзерський скличе спеціальні збори членів громади Української Греко-Православної Церкви, порадяться і щось вирішать. Василь Перепелюк піде разом з ними і на нього хай числять, як члена. Свій даток на будову Народного Дому також дастъ.

**Церква Пресв. Богородиці
у Рорктоні**

Восени, ще таки того самого 1938 року, українці містечка Рорктуна і околиці приступили до будови свого Українського Народного Дому: Петрі Кіндзерський, Василь Перепелюк, Йосип Талпаш, Микола Гуцуляк, Антін Білецький, Василь Проциук, Мартин Білецький, Бен Талпаш, Володимир Тур, Михайло Білецький, Петро Гуцуляк, Іван Карпюк, Василь Боечко. Це всі ті, що започаткували Товариство Українського Народного Дому. Члени провели між собою збірку і заплатили частину за будівельний матеріял, решту все на виплат. При будові залі кожний давав по кілька днів роботи, а коли самий не мав як, то на своє місце найняв когось. Число членів зросло до 20 осіб.

До зими закінчили найголовніше — звели стіни, покрили дах, вставили вікна і двері, а викінчувати в середині будуть зимою. Тоді кожний вільніший від домашньої роботи.

XII

Для Василя Перепелюка громадська праця — це друга невід'ємна частина його життя. Приїхавши 1935 року до Рорктону, негайно вступив в члени громади Пресв. Тройці Української Греко-Православної Церкви, піддержував її своєю працею і своїми пожертвами. До народної праці приліг серцем ще в Сифтоні, при тамтешнім Українським Народнім Домі і Церкві. В Роркtonі також, тут він шанував людей, які активні в громаді. Решту доповнював „Український Голос”, який підносив ідейність людей, який показував духову вартість людини, що цікавиться життям свого народу, а поруч неї ставив для прикладу людину, яка нічим, крім власних бажань і інтересів, не цікавилася та яка духовна в неї убогість. Василя Перепелюка цікавив також широкий світ з його подіями.

1937 року Василь перший раз поїхав на Народний З'їзд до Саскатуну. Він так багато читав про ті народні з'їзди, але ніколи не міг на жодний поїхати — спочатку депресія, коли не було за що пообідати в місті, а опісля праця коло будови будинку, коли чипів тут у крамниці, діглядаючи найменшої дрібнички, щоб звестись на ноги. Він розумів ту істину, щоб помогти українській справі, то мусиш самий мати що дати, а щоб було що дати, то треба його заробити. З'їзд 1937 року відбувався в Саскатуні літом, в м. липні. Інститут тоді знаходився в старім просторім будинку на розі Мейн і Вікторія. Василеві цікаво також побачити Інститут, як виховну інституцію. Сюди він плянував послати котрогось зі своїх синів, як не зможе всіх. В Інституті перебували студенти, які вчащали — одні до університету, інші до учительського семінара або каледжу.

В Інституті, в будинку, Василь застав вже чимало приїжджих людей. Коло дверей сиділа реєстраційна комісія, яка записувала і реєструвала гостей і делегатів. Делегатам чіпляли іншого кольору стяжку, а гостям іншу. Делегати звичайно будуть брати чинну участь в Народнім З'їзді, будуть дискутувати, голосувати і вирішувати певні справи. До людей, що перший раз приїхали, все хтось з місцевих громадян приступав, розпитував, знайомив з іншими людьми. І Василеві довго не треба було бути, щоб освоїтись, відчути себе на місці. У великій передній залі Інституту, де все приготоване до сесії — довгий стіл для президії, крісла, збанок з водою, склянки. Народній З'їзд скликає Союз Українців Самостійників, а під час З'їзду будуть Річні Збори Інституту, сесії Союзу Українок Канади та молоді СУМК.

Хтось на залі попросив присутніх сідати. Тепер буде офіційне відкриття З'їзду. Василь бачить, як за головний стіл заходить високий чорнявий чоловік. Хтось пояснює Василеві, що це є голова Союзу Українців Самостійників — Петро Лазарович. Чистий, впевнений і мужній голос голови лунає в залі. Він вітає делегатів, гостей, висловлює свою радість з приводу чергового Річного З'їзду, говорить про Україну, з'ясовує відомості про українське життя в Канаді, говорить, про завдання, які цей З'їзд має вирішити, а на закінчення вітає на З'їзді гостя з Європи, проф. Дмитра Дорошенка, який буде на цім З'їзді гостем доповідачем. Після промови йде вибір почесної президії, секретарів, різних комісій, а коли ця офіційна частина закінчилась, вся заля встає на ноги — це спільна молитва, яку проводить саскатунський парох, який по молитві також вітає З'їзд від Церкви.

Все це захоплює Василя. Його цікавлять різні питання, що їх підносять у своїх виступах делегати, а також знайомиться з іменами людей, яких або покликають, або до них звертаються. Он той чорнявий в окулярах, то Мирослав Стечишин, редактор „Українського Голосу”, о. С. В. Савчук, голова президії Консисторії УГПЦ в Канаді, з яким Василь Перепелюк познайомився давніше, є тут поет і ор-

ганізатор СУС Іван Данильчук, Ілля Киріяк, Іван Кіщук, ректор Інституту, Іван Мадюк, Іван Рурик, Василь Буряник, Юліян Стечишин, Михайло Стечишин, Петро Зварич, Дмитро Янда, Петро Василишин, священик о. Василь Кудрик, проф. Андрій Михайленко, Павло Ткачук. Голова СУС представив гостя проф. Дмитра Дорошенка, який приїхав з Європи, і тепер викладає історію України в Інституті ім. Михайла Грушевського в Едмонтоні і буде промовляти на З'їзді як гость доповідач. На З'їзді є гарне число молоді — студенти, сумківці. Має свою окрему сесію Союз Українок Канади, але на відкритті З'їзду всі учасниці беруть участь.

Для всіх тих провідних людей на З'їзді ім'я Василя Перепелюка не нове — до нього зверталися в різних громадських справах, коли він ще був секретарем Українського Народного Дому в Сифтоні і секретарем в сифтонській громаді, опісля, коли переїхав до Рорктону, то Василь вже був відомий, до якого завжди можна було звернутися то в справах церковних, то в сумківських, чи в справах „Українського Голосу”.

Від того минулорічного з'їзду в Саскатуні Василь увійшов глибше у вир громадської праці, пізнав багатьох людей, пізнавав проблеми організації, знайомився глибше з українським питанням у світі взагалі. „Український Голос” уважав речником українства і тому на кожнім кроці стрався поширювати його. Читав його через останніх 20 років. До своєї крамниці він брав по кілька чисел, продавав, а як лишались числа, то Василь завивав у них хліб, або масло. Він знов, що покупець вдома розпакує товар, зацікавиться газетою, а опісля приайде і передплатить собі. В понятті Василя Перепелюка лише ті українці, які читають свою пресу є здатними до громадського життя, є свідомими українцями і добрими громадянами Канади. Як не вміеш пошанувати свого, то чужого ще й тільки не пошануєш.

Українське громадське життя в Канаді підсилювалось подіями, що відбувались на українських землях. Того самого 1938 року часописи принесли радісну вістку, що Карпатська Україна, яка була під окупацією Чехословаччини,

домоглась автономії і що там створився український уряд з прем'єром д-ром Волошином на чолі і що цей уряд буде порядкувати державним життям Закарпаття. Ця вістка викликала оживлений рух серед українських організацій в Канаді. Союз Українців Самостійників почав збіркову акцію між українськими фармерами. Запляновано було зібрати вагон пшениці. Молодеча організація СУМК повела грошеву збірку на справу українського шкільництва для українських дітей на Закарпатті.

Всі ці події захоплювали Василя Перепелюка. До нього звертались з центральних осередків як до довіреної людини і просили провести працю у своїй околиці. У такі завдання вкладав усю свою енергію. Знав, що є одним з тих рядовиків, тих невидних і неголосних громадських робітників, без яких жодна справа не зможе бути проведена в життя. Кожний заклик, кожну вістку брав близько до серця і робив все те, що було можливе.

Якось під весну 1939 року, до хати Василя Перепелюка зійшлося кількох провідних рорктонацьких членів громади на наради: Петро Кіндзерський, обидва брати Таллаші, Гуцуляк, Білецький, Карпюк. Петро Кіндзерський читає в „Українськім Голосі” заклик секретаря Союзу Українців Самостійників Іллі Киріяка. Читає наголос, бо треба над справою порадитись:

„Пригадуємо, що 1938 рік передав 1939 рокові багато історичних подій, що видвигнули на денне світло з намулу світовій політики визвольну справу українського народу на належний рівень.

Ми канадійці, українського походження, радіємо цими подіями, бо вони відкривають перед світом нашу по крові рідну велику націю. Сьогодні маленька частина українського народу в Карпатській Україні живе вже своїм державним життям, але це життя обробоване ворогами з його й економічного маєтку і дуже бідне. Воно потребує негайної помочі.

Нарід Карпаття взявся з великим ентузіазмом збагатити його і щиро вітає всяку поміч дану йому українцям, що живуть в інших країнах.”

Довго ввечорі радились, як зібрати трохи грошей для потреб Карпатської України. Рішили провести між собою збірку та дати концерт в роковини Шевченка. Це радить Василь Перепелюк. Треба скликати збори і запросити молодь. Є ж у Рорктоні двох учителів українців у державній школі. Треба їх запрягти до роботи. Весь дохід зі свята піде на ту ціль та ще можна буде зробити заклик по концерті. Після обговореніх плянів, на засіданні ще йдуть розмови про політику, про українські справи у світі. Кіндзерський каже, що наш народ в Україні змагається за свої права, що на Карпатській Україні лише мала жменька нашого народу, а творить свій уряд. Хто знає — може там буде початок відновлення цілої української держави. Хтось сумнівається, бо Польща захланна і від неї зубами не видреш ніяких прав. Не краща й Московія, бо он скільки мільйонів нашого народу виморила вона в 1933 році голodom, а скільки на Сибір загнала, потворила невільничі табори праці і загнала туди найкращий цвіт української інтелігенції, письменників, учителів, професорів, збагачується їх безплатною працею і вони гинуть там, не видержуючи страшної неволі. Хтось додає, що ходять чутки, ніби то буде війна і що тоді наш народ відновить українську державу так, як це сталося 1917-18 роках. А покищо треба багато рук до праці таки тут у Канаді. Хто знає, які великі світові події насуваються і до всього треба бути приготованими.

Такі і подібні розмови велись між рорктонськими громадянами. Разом з побудовою Народного Дому почало оживати громадське життя. Сходилася молодь на проби співу і в березні 1939 року перший раз відбулось в Рорктоні свято Тараса Шевченка. Концерт випав урочисто. Учителі занялись підготовкою програми. Вступне слово перед концертом виголосив голова Українського Народного Дому Петро Кіндзерський. Хор проспівав Шевченків „Заповіт” і в залі серед публіки дехто втирав сльози. Народний Дім повний прибулих гостей. З’їхалось багато молоді, жінки, чоловіки, діти, більшість приїжджих з фармів. Пісні хору в рідній мові, декламації, реферат про життя Шевчен-

ка, все це зробило на учасників свята велике враження. Більшість публіки, особливо з фармів, перший раз чули такий концерт і ще довго опісля говорили про нього з захопленням. Заклик за пожертвами на Карпатську Україну зробив Петро Кіндзерський. Зібрали 50 дол. і вислали до централі СУС.

З весною 1939 року зорганізувався при Народнім Домі у Рорктоні молодечий гурток. Провадилася тут наука українських танців, яка все вабила молодь. По Канаді й Америці працював вже балетмайстер Василь Авраменко і молодь захоплювалась народніми танцями. Була тут і добра рідна школа, в якій учив о. Михайло Фик та Михайло Барилюк. Підготовляв аматорський гурток представлення, сходились на проби, відбувались забави, коли це не було в піст, і містечко наповнилось якимсь новим цікавим життям.

XIII

Хоч Василь Перепелюк приділяв громадській праці свій час, він пильно стежив за своїм підприємством, яке постійно зростало. Його перший будинок, який він побудував 1935 р. ставав тісним. В цій крамниці вже не вміщувались не тільки продукти, які міг складати в магазині, але не вміщувались і покупці. Вже не тільки суботами, але й кожного дня тут людно і тому з весною 1941 року вже майстри побудували на місце старого — новий модерний будинок, розмірок 32x60 футів. Коли будова цієї нової крамниці закінчилась, то в ній вже було товарів вартості 7,000 доларів. Все це сталося впродовж 6 років наполегливої праці.

Не забудьмо пригадати собі, що 1941 року країнами Європи вже другий рік котилася страшна війна. Велика Британія, а в тім і Канада були у війні проти Німеччини. В Канаді більшість фабрик переключилася на виріб амуніції. Почали повною парою працювати залізниці, копальні. Ціни на фармерських продуктах швидко зростали. Випо-

рожнювались елеватори збіжжя і став попит на пшеницю та інші споживчі продукти. Зростала також торгівля. Все те, без чого люди досі обходились, тепер могли собі дозволити купити. Був тепер дуже добрий попит на фармерські машини, яких ставало тепер все менше, бо фабрики більше їх не виробляли, а люди потребували машин до обробки землі. Молодь потягнулась до великих міст, до праці по фабриках, а хлопці записувались до військової служби. Частина української молоді виїхала також з Рорктону — одні до армії, інші пішли до вищих шкіл.

У своїм успішнім і побільшеннім бізнесі Василь Перепелюк потребував трока. Купити його тепер ще не мав за що. Одного разу зайшов до крамниці Василів приятель Михайло Бащак, який довідавшись, що Василь не має покладних грошей, бо знов витратився на будову, запропонував йому позичку 1000 долярів, і щоб той купив собі трока. Василь був зворушений увагою Бащака, який сам почав розмову про трока, прийняв його оферту позички на тисячу долярів і купив трока, якого йому так дуже було потрібно. Тепер відправляючи фармерську машину на призначене місце, Василь міг привести „корд” дерева на паливо, або взяти щось з худоби для достави на залізницю, чи привести до крамниці замовлені продукти за один раз. До року, Василь Перепелюк звернув Бащакові гроші за трок з подякою і процентом. Трок самий себе виплатив. Але в скорім часі показалось, що той трок замалий для Василя. Бащак знов закликав Василя до свого дому, відчислив йому 1,500 долярів нової позички, до якої Василь додав старого трока і купив трока на два тонни. Цим троком вже міг возити тяжкі машини і місця було доволі на різні товари. Василь був зворушений щирістю Бащака, гроші дав без свідків і без будь-якої посвідки, а так — на довір'я.

Восени 1942 року було велике поліття на зайців в цілім рорктонськім окрузі. Люди не пам'ятали, щоб їх було так багато, як того року. Василь Перепелюк спробував знайти на них ринок збути. Поїхав у тій справі до Вінніпегу. Американська компанія Фір Гайд подала йому ціну і

обидві сторони підписали контракт. За цілу осінь і зиму Василь продав компанії Фир Гайд 165,000 (сто шістдесят п'ять тисяч) штук зайців. Хлопці з цілої околиці ловили зайців на сильця, стріляли з рушниць і зносили до крамниці, Василь складав їх на трока і відвозив до Вінніпегу. Хоч зайці і високо не платились і ціна на них була низька, але тому, що він продавав їх таким великим числом, то прибутку з них було настільки, що при кінці зими Василь звернув Бащакові тих 1,500 долярів, що позичив на більшого трока. Крім того, вертаючись з Вінніпегу, він привозив вантаж своїх товарів до крамниці або машини з фірми Мессей Геррис і Джон Дір. За доставу тих речей залізницєю він тепер не мусів платити. Під час війни було велике запотребування на різне старе залізязя і Василь Переぺлюк знову знайшов на нього збут у Вінніпегу. Хлопці збирали різні залізяки, зносили до нього під крамницю, він вантажив їх на трок, відвозив до Вінніпегу, а відтіля знову привозив потрібні йому речі. На таку поїздку витрачав цілий день. В крамниці вже тепер порядкував найстарший син Іван.

1941 року на річних зборах Василя вибрали головою Товариства Українського Народного Дому. Помимо того, що з містечка й околиці виїхало за море, до канадійської армії кільканадцять активних хлопців, праця не припинялась. Кожного року відбувалось кілька імпрез, концертів, роковини Тараса Шевченка, Першого Листопада, Свято Державності, День Матері, Свято Книжки. Василь Переぺлюк зайнявся організуванням рідної школи, в якій тепер навчали дві учительки — Ольга Галадрійчук і Наталка Карлінська. Найбільше праці тепер приділялось для Червоного Хреста.

Члени Народного Дому плянували викінчити Народний Дім в середині, помалювати, але ті пляни відкладалися з року на рік. Був воєнний час і всякі будівельні матеріали були дуже дорогі. Тим часом з імпрез та базарів відкладали потрохи грошей на викінчення залі. Однаке праця через те не спинялась. Ось одна з таких більших імпрез в користь Червоного Хреста, яка відбулась в Рорктоні в

Українськім Народнім Домі в половині 1943 року. Це була неділя. Члени Товариства Українського Народного Дому улаштовували чай в користь Червоного Хреста. В одній бічній кімнаті, що служила тепер за кухню, жінки-господині приготовляли перекуску. Вони розкладали на тацах канапки з різним мясивом, сиром; є тут спечені торти, коржики, пиріжки. На кухні у великих кітлах парувала вода на чай. Тут порядкували Гафія Перепелюк, Стефанія Білецька. Щоразу хтось з жінок приносив пачку поживи. Цукор в Канаді видається на картки, але Гафія захопила дешо з крамниці, щоб стало для всіх. Все тут для сто-

Друга крамниця у Рорктоні 1945 року

лів дароване, щоб не витрачувати грошей з доходу імпрези. На сцені розложені речі, які призначенні на розігравку: срібна таца, покривало на ліжко, хтось приніс і подавував пухову подушку, мішок цибулі. Жінки зробили чудову вовняну ковдру, яку сьогодні дадуть на лотерію на розігравку.

Заля Народного Дому заповнена сьогодні різними гостями з містечка і околиці; є тут міські урядовці, власники крамниць, учителі державної школи, урядовці залізничники, багато тут молоді — з фармів і з міста. Дехто

з українських громадян, які були в церкві, й які приїхали ще зранку і вже не вертались на фарми — залишились в Народнім Домі. Вітання, жарти, сміх — все зливається в одностайний гомін.

На сцену перед зібраних виступає голова Народного Дому Василь Перепелюк. Він же й офіційний представник від організації Червого Хреста. Гамір на залі поволі втихає. До залі заходять решта господарів, що розмовляючи стояли надворі, Василь вітає зібраних гостей. Повідомляє про ціль зібрання — Українське Товариство Народного Дому улаштовує сьогодні чай і розігравку в користь Червоного Хреста. Всіх сюди привів громадянський обов'язок. Канада у війні поруч союзних держав і потребує уваги та помочі кожного громадянина країни. Пригадав всім, що існує так званий домашній фронт — щадити і давати поміч державі. В Канаді ніхто не переживає страхіт війни, але там в Європі відбуваються бомблення міст, страшні повітряні налети, де валяться великі будівлі, лишаючи за собою сотки жертв і тисячі бездомних та хворих людей. Червоний Хрест несе поміч потерпілим у війні. Зaproшує, що хто з присутніх ще не є в членах Червоного Хреста, щоб вступав, в Рорктоні існує відділ. Для жінок і дівчат є тут також робота — шити білизну, висилати посилки воякам. А ця імпреза, цей чай, що відбувається сьогодні — ввесь прихід з неї йде на Червоний Хрест і він просить щедро жертвувати на ці потреби.

Своє слово Василь виголосив у двох мовах — українській і англійській з уваги на присутність тут гостей інших національностей, які української мови не розуміють. Після промови дівчата кинулись подавати гостям чай. Одні розносили на тацах чай, інші подавали канапки та солодке печиво. Дівчата і молоді жінки, повбираючись в українські народні строї, що їх подіставали з самого споду скринь матерів або й бабунь, в кольорових віночках, у вишиваних сорочках і корсетах, виглядали дуже принадно. В залі знову віджив гамір. Господарі збираються гуртами і мова точиться про війну, інші оповідають про синів — одних вже відправили за море, інші ще тут у Канаді ви-

школюються. Йдуть чутки, що будуть покликати всіх молодих хлопців і жонатих до армії. Досі хлопці записувались добровільно, йшли захищати волю і державну незалежність своєї країни. Дехто каже, що з фармів не будуть примусово брати до війська, що земля потребує праці молодих рук, а світ потребує хліба. В Європі вже є загроза голоду. Он скільки то хліба знишили за наказом Сталіна таки в Україні. Відступаючи перед німецькою армією, палили села, хліб на полях на пні, щоб нічого не лишалось ворогові, лише осмалена земля. Хтось робить замітку, що на землях України два вороги українського народу — зводять свої порахунки, кожний з них зазіхає на Україну та її хліб. І боліла душа кожного щирого українця за спалену землю, бо хоч покинули її та пішли у широкий світ, то все одно це земля їх предків. Там тепер в Україні є рідні, яких також' війна розпорощує по світі і вони там також будуть голодні та бездомні.

Члени місцевого Комітету Червоного Хреста, прощаючись з головою Народного Дому Василем Перепелюком, дякували йому за таку успішну імпрезу в користь воєнних зусиль Канади та за його виголошене слово.

Це була лише одна з багатьох подібних імпрез, в яких численну участь брав Василь Перепелюк. Ось поруч Червоного Хреста стояла Нейві Ліг оф Кенеда (Союз Морської Флоти Канади), на яку йшли збірки, про що говорять листи подяки і посвідки від управи, вислані на руки Василя Перепелюка. Крім того був Василь Перепелюк у Рорктоні одним з директорів Комюніті Клаб, помогав при уряджуванні спортивної площа — „скейтінг ринг”, був членом прикрашування міста. Мав багато приятелів серед своїх і чужих, належав до комітету, що займався вітанням і прийняттям для вояків, які поверталися з фронту додому. Всі такі прийняття, хоч улаштовували різні організації міста Рорктону, відбувались в Українськім Народному Домі. Помагав Василь Перепелюк клініці дарування крові в Давфині, доставляючи туди своїм троюком осіб, які зголосувались на дарування крові для Червоного Хреста. В квітні 1945 року „Кенедіен Ейд ту Рошіа Фонд” прово-

дила збірку для потерпілих у війні: йшла висилка одежі для дітей сирі та бездомних. Василь провів збірку у Рорктоні і вислав пожертву. Під час конвенції, яку улаштовувала Федерація Манітобських Сільсько-Господарських Кооператив для учнів народної школи у Вінніпегу, 50 хлопців і дівчат діставали денно харч в ресторані Перепелюків та приміщення в їхнім домі для учительки, директора зайняття для молоді — Гелен Метесон. В Роркtonі Василь

**Зоня Перепелюк укоронована
королевою СУМК 1944 року
в Давфіні**

Перепелюк займав також позицію довіреного присяжного. Тепер він міг віддавати трішки більше часу для загальних і своїх громадських справ. В крамниці його заступав вже найстарший син Іван, йому часом помагав наймолодший Орест. Володимир в Саскатуні, ходив до університету і мешкав в Інституті ім. Петра Могили. Бувало дивиться Василь на своїх синів і бачить, що вони один од-

ного доганяють. Орест ще ходить до школи в Рорктоні. Підросли й дівчата: Зоня вже он яка виросяла, та й наймолодша Надя вже почала ходити до школи. Василь робить старання, щоб в Рорктоні заіснувала вища початкова школа „гай скул”. Подав до уряду прохання. Посол Микола Григорчук обіцяв допомогти. Хай би діти тут кінчали школу, а то прийдеться кожного відсылати десь до школи на вищі курси. Та це не лише його одного бажання, про ці справи він вже нераз говорив з урядовими людьми і громадянами міста і всі його думку піддержують.

Василь оглядався на пройдених тут в Рорктоні 10 років свого життя. Важко було проломлювати льоди, усувати з-під ніг колоди. Мав перед собою ціль і йшов до неї, не раз і напомацки, наче сліпий, що шукає палицею стежки, поки ступить крок, але взад ніколи не поступався. Часом мав враження, що йшов проти вітрів, боровся з ними, підставляв вітрові своє обличчя і гордо піднісши голову, зустрічав добро і зло та умів упоратись з тим усім. Були тут і такі люди, які не раді були йому, але він покорив їх своєю людяністю, своїм спокійним способом розмов і цілим своїм характером. Тепер відчував вдоволення. Вже не жалував за втраченою землею і казав своїй дружині Гафії, яка йшла поруч нього в усіх його життєвих досягненнях і невдачах, за народнім прислів'ям, що не має нічого злого, щоб на добре не вийшло. Лишилась тільки згадка про душевну рану, якої зазнав при втраті своєї землі. Зате він вийшов на нові дороги життя, з хлібороба фармера став підприємцем. Торгівля давала йому вдовolenня будувати і розгортатись. А зі всього набутого тут добра, найбільше цінив те, що здобув серед людей довір'я, прихильність та багато справжніх друзів.

XIV

Восени 1945 року повернувся зі своїх літніх вакацій наймолодший Перепелюків син Орест і привіз батькові захоплюючу вістку, що місто Флин Флон в Манітобі, 400

міль на північ від Рорктону, має великі можливості на бізнес.

Орестові вакації — це не була прогулянка по Канаді. Коли закінчився шкільний рік, кілька хлопців, студентів рорктонської школи зробили аплікацію до І. В. Кейсі Шов. Це був такий напів аматорський мандрівний театр, який складався з молодих студентів, а програма його складалась з водевілів і одноактівок. Ця група подорожувала по Манітобі і Саскачевані, виступаючи в малих містечках, на фармах, а часом і в більших містах. Проти таких намірів Ореста, щоб йти на працю через літні вакації виступив батько. Та ж дома так багато роботи, що наймають до помочі час від часу, чи то до крамниці, чи якої іншої роботи, чужих. Орестові всього 15 років, то ще трохи завчасу йому вибиратись на роботи, коли він цього не потребує. Та хлопець настоював на своїм, бо не річ в самій роботі — він хоче побачити Канаду, і от тепер має нагоду. За Орестом обстала мати, кажучи, що хлопець хоче попробувати своїх сил і що це йому вийде на користь. І Василь більше не перечив. І тепер ось Орест повернувся додому та з великим захопленням оповідав про майнерське місто Флін Флон, яке має кілька десять тисяч населення. Там в копальннях працює багато людей — добувають золото, срібло, мідь, цинк та інші металі. На все це тепер є великий попит. Люди заробляють там великі гроші і живуть багато та гойно. Є там школи, театри, різні добродійні організації, такі як Ротарі Клаб, Елкс Клаб, компанії мають там великі бюра-канцелярії. У великих крамницях там завжди повно людей. Місцевість сама скалиста, місто побудоване на скелях, а головна вулиця рівна з багатими виставовими вікнами та гарними будинками. Довкола міста ліси, є й озера. Власником копалень є компанія Годсон Бей. Коло самих копалень стояли величезні доменні печі (фаундрі), в яких перетоплюють руду на метал, а з високих комінів день і ніч звиваються клуби синявого диму. Копальні знаходяться ген поза містом. Орест каже, що відвідав кілька крамниць, спеціально щоб приглянутись, як йде торгівля і побачив, що там так, як у ве-

ликих містах Канади — цілий день повно людей. Орест радить батькові відкрити у Флін Флоні крамницю споживчих товарів, радить йому поїхати і самому подивитись.

Василь уважно вислухав сина. Йому було приємно, що Орест в часі своєї мандрівки думав також про батька, про торгівлю. Може інший на його місці і не звернув би на це уваги, а свій час проводив би на розвагах. Однака їхати Василь і не збирався. Щоб відкрити крамницю у великому місті поруч тієї, що має тепер, він і не думає і не має на це грошей. Весь його капітал тепер в будинках, у продуктах крамниці, у фармерських машинах.

Наступного літа, в часі шкільних вакацій, Орест Перепелюк вдруге поїхав з Кейсі Шов і повернувшись під осінь, настоював, щоб батько обов'язково поїхав до Флін Флону і подивився. Навіть купив за свої власні гроші білет на залізницю. Орест дуже хотів, щоб батько його послухав. Він згодився навіть лишитися на кілька днів в крамниці заступати батька. Орест був такий захоплений своїм відкриттям, так настоював на своїм, що Василь прямо хотів зробити синові приємність і рішився поїхати. Восени 1946 року він таки вибрався на кілька днів до того казкового міста, де люди добувають золото, мідь, срібло, та інші металі, де живуть шахтарі, буйні своєю вдачею, де цінять волю понад усе, де життя повне пригод серед буріх скель і непрохідних лісів далекої півночі Канади.

Флін Флон — це гарне і багате місто на далекій півночі, в провінції Манітобі, віддалене 400 миль від містечка Рорктону. І коли Рорктон мале фармерське містечко, положене серед вироблених піль, то Флін Флон оточений суврою красою північної природи, каменистими, а то й скелястими узворами, лісами в темно-зелених барвах соснових дерев в переміш з осиковими і озерами, які широко розливаються серед стрімких, або лагідних лісових берегів. Конкурує Флін Флон з таким гірничим місцем на півночі Манітоби, як Томсон.

Місто Флін Флон, як легендарний міт. Свої піонерські часи воно переживало ще не так дуже давно. Відкрили це місце шукачі золота у 1914 році. В нашій уяві,

ми побачимо кількох чоловіків з джаганами в руках, з наплечниками, які продираються крізь лісові гущі відвічних пралісів, що якимсь дивом ростуть на каменистих ґрунтах. Уявім собі, як дзвонять їхні джагани, відломлюючи скалки білої жили на темному аж синьому камені, як вони потомлені цілими ночами кладуть ватру та вслухуються в протяжне виття каютів. Засинали вони під наметами зі стороною коло вогню і снили про великі багатства. Це могли бути шукачі пригод, або дослідники земельних багатств країни. А коли відкрили вони тут поклади цінних металів, і поселились тут перші мешканці, то прорубавши дорогу, їх першою транспортацією була їзда собаками зими, а літом переїздили озера човнами-душегубками та готовали будову доріг для транспортації модерної цивілізації.

Флин Флонські мешканці дуже горді на своє місто. Вони його розбудовували впродовж 40 років і тепер користувались всіма благами цивілізації. Головна індустрія міста — це добування металів: мідь, цинк, золото, срібло. Тут також розвинулась торгівля. Оселились тут люди різних професій, розбудувались школи, церкви кількох віровизнань та національностей, інституції громадського характеру, спортивні дружини, мистецькі гуртки, є тут радіостанція, електровні — все, чим багата Канада. А вже найбільше славились флинфлонські мешканці, то своєю прихильністю до людей, своїм товариським дружнім відношенням одні до других. Вони були раді кожному хто до них приходив на поселення і кожному давали відчути свою зичливість.

Багатьох дотеперішніх мешканців вабила до себе не ця таємнича краса суврої природи, але можливість краще улаштуватись тут, чи то при роботі, в хаті, чи у професії, або в торгівлі. Підприємці мали тут більші можливості зробити успіх, бо крім самого населення міста та шахтарських дільниць, поблизу формувались ще й інші копальняні осередки. Ген далі на північ відкривались нові поклади Лин Лейку та Снов Лейку.

Життя шахтарів відмінне своїм побутом від життя хліборобів. Пробувши вісім годин під землею, після праці вони радіють білим світом, життям, сонцем, люблять забавитись, смачно попоїсти, випити, гарно вбратися. Шахтарі уважають себе кращою робітничукою клясою, багато читають, цікавляться політикою, сперечаються, люблять спорт та беруть активну участь у суспільному житті міста. Між ними велика частина самотніх, які живуть у гуртожитках, але є й багато таких, що мають родини і живуть у шахтарських дільницях, щоб було близько ходити до роботи.

Три дні провів Василь Перепелюк у Флін Флоні. Він оглянув місто, побував і в дільниці копалень, оглянув величезні будівлі, де перетоплюють руду, проводив час на розмовах з людьми, розпитуючи про роботи, однаке його найбільше цікавили крамниці споживчих товарів. Побував у кількох з них та приглядався, який там рух. В кожній з таких крамниць були покупці цілий день, але справжній рух починається десь по обіді від 3 години і триває до 6 вечорі. В деяких крамницях було по дві каси, де відбирали гроші за куплені товари. Кожний покупець в цих крамницях самий себе обслуговував, вибирав з полиць, що йому потрібне, складав до дротяного на колесах візка і підвозив до касирки. Вдалось Василеві поговорити і з одним з властителів такої крамниці і довідався, що той має річного обороту від дев'ятдесяти до ста тисяч. В Рорктоні річний оборот в найкращих роках був двадцять п'ять тисяч, а це велика різниця. Місто йому сподобалось. Особливо завважив привітливість мешканців, які радо ставали з ним до розмови.

Вертається Василь Перепелюк до Рорктона з твердим наміром продати все у Роркtonі і відкрити крамницю у Флін Флоні. Його сини були раді такій зміні, особливо радів Орест, що батько поділяв його пляни. Тепер почалася праця, в яку Василь пірнув з властивою йому енергією. Насамперед відбулась родинна нарада. Рішення робить тепер вже не він сам, а з синами. Крамниця, яку він заплянував у Флін Флоні, вже буде мати називу Перепе-

люк і Сини. Всі без опозиції рішили, що продають крамницю і всі будинки в Рорктоні і Василь оголосив продаж у часописі. Впродовж двох тижнів крамниця, а в ній всі товари, будинки, ресторан і все устаткування, агенція на машини двох компаній та агенцію на асекурацію були продані за 25,000 доларів і Василь удруге поїхав до Флін Флону. Розглянувшись, трапився йому добрий будинок. Він перекупив готову вже крамницю при головній вулиці. На другім поверсі будинку було готове помешкання. Власник будинку був сам, дружина його хвора жила десь у Вінніпегу і він був радий позбутись бізнесу. За будинок,

Головна вулиця міста Флін Флон. З правої сторони другий будинок за Годсон Бей крамниця Василя Перепелюка

з усім, що було в крамниці і в магазині на складі, Василь заплатив 25 тисяч доларів. Вважав, що купив дуже добре, бо ідучи сюди, не знов, чи доведеться будуватись, чи вдасться йому щось вдповідне купити.

Родина Василя Перепелюка готувалась до виїзду. Василь полагоджував ще останні формальності з купном, з продажем, розчислювався з компаніями, з якими вів торговельні інтереси такі довгі роки, передав свої громадські позиції в Народнім Домі, в церковній громаді, в місті

в добродійних організаціях. Відчував, що покидає місце, з яким зрісся, в якім прожив одинадцять років, але покидав це місце інакше, як свою фарму коло Сифтону. Тепер він хоч і їхав назустріч новим обставинам, новим людям, але мав вже за собою досвід. До Рорктона він прийшов майже з нічим. Тут він зробив успіх, тут пробивав перші стежки в торгівлі, ростив і виховував дітей. Навіть і не зоглядівся, коли вони виросли, коли проминуло тих одинадцять років. Здавалось, що ще так недавно вантажив на трок старе залізо до Вінніпегу, а зимовою порою віз своїм троком гори зайців, а з міста привозив старі меблі, перепродував, торгував машинами, будував будинки. Тут кожна дошка носить сліди його пальців. А жив він тут серед людей, працював разом з ними як горожанин і як українець. Належав тут до кількох організацій — українських і міських та добродійних, в яких займав провідні позиції. Не вважав себе ані політиком, ані провідником, але приймав обов'язки, які йому поручувала громада. В рорктонській громаді Української Греко-Православної Церкви він був в управі, в Товаристві Українського Народного Дому останніх шість років був головою. Віддавав Василь багато праці у відділі Червоного Хреста. Борд енд Трейд, Рорктона Імпрувмент Комітті. Дружина його Гафія була активна в жіночій організації Рорктона Вименс Інститут, в Народнім Домі та в церкві. Сини, Іван та Володимир — у спортивних дружинах. І Василь вірить, що тепер, там, куди він вибирається, є також люди; він прийде до них з добрым словом, принесе їм добром наліте серце, то й зустріне і в них те саме.

Наблизався час від'їзду родини Перепелюків. Обидва старші сини — Іван та Володимир вже поїхали до Флін Флону. Вони вже перебрали крамницю і старались так улаштуватись, щоб вона не була замкнена навіть одного дня. Крамниця мала своїх покупців і щоб їх там задержати, потрібна була і для них обслуга. Обидва молоді Перепелюки сортували перекуплений крам та організували в середині все на свій молодечий лад.

Родина А. і В. Перепелоків: (сидять) В. Перепелок і його дружина Агніс;
(стоять зліва дон права) Орест, Зеновія, Іван, Надя і Василь

Різдвяні свята зустрічала родина Перепелюків ще в Рорктоні серед друзів і рідних. Петро Кіндзерський особливо відчував від'їзд Василя. Кіндзерський завжди міг зайти до Василя поговорити, а розмови їх завжди були цікаві. Він також багато читав і ділився з Василем своїми враженнями про події в Україні та у світі. В ресторані Переぺлюків почувався завжди наче у власній хаті, де його зустрічали як близького приятеля. Єднала їх відданість громадській праці, яку обидва цінили та любили. Мабуть що від'їзд Василя відчувають і інші його приятелі, однака ті мовчать, коли Кіндзерський не криється з тим всім навіть перед Василем.

В два дні перед виїздом Перепелюків з Рорктону, 14 січня 1947 року, рорктонації громадяни улаштували для них прощальне прийняття, яке відбулось в залі Українського Народного Дому. Жінки приготували спільний прощальний обід. За двома довгими столами, що розставлені вздовж обидвох протилежчих стін, засіли гості — члени церковної громади і Товариства Народного Дому, приятелі та знайомі. Багато їх приїхало з фармів. За головним столом посадили Василя з Гафією та з дітьми — Орестом, Зонею і Надійкою. Зaproшені також з міста гості, члени управи громади і Народного Дому, представники установ міста Рорктона — директор публичної школи А. І. Джус, Д. Мічел, пані Робінс як представниця Вименс Інституту, В. Карп та інші.

По обіді відбулось в честь родини Перепелюків кілька концертових точок, співу та музики, що їх давали діти державної школи. Проспівала кілька українських пісень І. Талпаш та було кілька музичних виступів. По цім пішли промови від представників міста, установ та організацій. Кожний з промовців підкреслював заслуги родини Переぺлюків, деякі висловлювали жаль, що тратять з-поміж себе активного громадянина та складали побажання на ще кращі успіхи та добробут у новому місті поселення.

Від Народного Дому і церковної громади промовляв Петро Кіндзерський, який, між іншим, пригадав свій перший приїзд до Канади і свою першу учительську посаду

в піонерській хаті Василевого батька на фармі у Миньк Ривері.

Останнім промовляв Василь Перепелюк; він дякував від себе і своєї родини організаторам прийняття за честь і прощальну гостину. У своїм слові згадав про деякі важливіші справи, для яких вони всі разом спільно трудилися. Згадав свого батька піонера, який протоптував дорогу дикими пустирями, мостила їх для своїх дітей та пізніше прибулих поселенців. Говорив і про Україну, з якої його батько приїхав, про нарід, з якого він походить, про Канаду, яка дала притулок тисячам його братів і про великі можливості цієї країни для всіх тих, що люблять працю, цінять свободу життя та його культурного розвитку. Закінчував своє слово тим, що від'їждаючи відсі, він повезе з собою найкращі спогади про містечко Рорктона, а в нім добрих приятелів, про яких назавжди збереже добру пам'ять.

На цім прийнятті було 300 осіб гостей і на пам'ятку, на нове його підприємство вручили йому дарунок — 300 долярів. А в тиждень по виїзді Перепелюків з Рорктона в давфинській газеті „Давфин Гералд“ появилася новинка про те, як рорктонці прощають родину Перепелюків, які від'їхали до міста Флін Флону.

"RORKETON BIDS FAREWELL TO PEREPELUK FAMILY

A capacity crowd gathered in the Rorketon community hall to bid farewell to W. J. Perepeluk and his family who, after eleven years of residence in Rorketon will take their new residence in Flin Flon.

A. J. Juce, local school principal, presided over a program consisting of songs, speeches and musical selections. Speeches were heard from J. Mitchell, P. Kingersky, R. Karp and Mrs. W. Robbins.

The speakers paid tribute to the community spirit and active participation in various worthy causes which featured Mr. Perepeluk's contribution to Rorketon and district. During his eleven year's stay in Rorketon, Mr. Perepeluk was a member of the Community Club since its inception in 1937, and a president of that body for five years. He was also on the board of directors of the Ukrainian Greek Orthodox church, president of the Ukrainian hall,

president of the local Red Cross, first president of the Rorketon board of trade, and president of the Rorketon Improvement committee.

Mrs. Robbins spoke on behalf of the Rorketon Women's Institute of which Mrs. Perepeluk had been an active and valuable member.

The program included songs by the girls of the Intermediate school, the Honisch brothers, and a solo by Mrs. J. Talpash. Music was supplied by the Lytvinovich and Budzey crew.

The presentation was made by W. Tuer on behalf of the citizens of Rorketon and district.

The Perepeluk family will be missed by their friends in Rorketon and district. Mr. and Mrs. Perepeluk have always been ready to lend a helping hand in any activity benefitting the community; and the boys, particularly Johnnie, were active in baseball and hockey and a general asset to the social life of the town."

XV

Нова крамниця Василя Перепелюка у Флін Флоні ма-ла назву: Central Meat & Grocery Ltd. Покупці, які раніше тут купували свої продукти, відразу завважили великі зміни, що їх уводив новий властитель. Відбувалась тут повна реорганізація розміщення продуктів, які вабили око покупців. Крамниця від того стала просторою. Попередній власник мав лише різні продукти, але не держав м'яса, бо коло нього більше роботи. Василь негайно замовив потрібну холодільну шафу, почав продавати м'ясо і це відразу піднесло число покупців. І в три місяці від дня свого приїзду до Флін Флону, в квітні 1947 року, Василь Перепелюк одержав листа від Вестерн Гросері з Вінніпегу такого змісту:

"Central Meat & Grocery,
Flin Flon, Manitoba.

Attention Mr. Perpeluk, Sr.

Dear Mr. Perpeluk:

May I take this opportunity to say that I greatly enjoyed the privilege I had of meeting you and your three fine sons in Flin

Flin two weeks ago. The store, which I have known intimately since it was built, looked like a different place to me. One could hardly believe that it was possible to make such a splendid improvement in a place of such limited proportions.

The appearance of the premises, as well as the arrangement of the stock, was most attractive and, judging from the excellent business which you have been securing, the public has evidently been delighted to do their shopping with you.

You surprised me, Mr. Perepeluk, when you showed me the figures of your sales from February 15th to March 15th. To think that you had a turnover in that short period of something more than \$16,000, and all for cash, is hard to believe if one did not have positive proof such as you gave to me.

I need hardly say that we are delighted to know that you have done so well right from the start, and I have no doubt that you will increase in favour with all the people you are endeavouring to serve in Flin Flon. You may depend that Western Grocers will always esteem it an honour to look after your wants to the best of its ability. I am sure that we are going to get along fine with you and the boys, for Mr. Kerr, our manager, has already assured me that he is favourably impressed with every member of the family.

On my way back to Winnipeg I stopped over in Dauphin for a day, and was happy to convey the good news of your success in Flin Flon to Mr. Dilts and Mr. Gamble, who recall the pleasant dealings they had with you while operating the store at Rorketon, Manitoba.

I shall make it a point, on my next visit to Flin Flon, to become better acquainted with you, and will arrange my appointments on that occasion to give me more time than I was able to spend with you during my recent visit.

Yours very truly,

WESTERN GROCERS LIMITED
by

Eben Govan"

Листа прочитав і положив. Як добрий бізнесмен він розумів, що торгуватиме з тими фірмами, які мають добри товари та умірковані гуртові ціни. Дні швидко спливали за роботою в крамниці. Відколи долучив до загальних харчевих продуктів мясарню, покупців удвоє прибільшилось. Від ранку до вечіра їх трьох у крамниці. Володимир веде книговодство.

До двох щоденників — „Флін Флон Дейлі Майнер” і „Делі Ремайндер” Василь заніс оголошення про свою крамницю. Лишилась у нього ще одна праця — пізнати місто, людей, увійти з ними в контакт. Цього від нього вимагав не тільки самий бізнес, але його жива натура бути серед людей, цікавитись життям, дооколичним світом і брати в нім активну участь.

Така нагода дуже швидко трапилася. До крамниці зайшов чоловік і представився: називається Федір Киба, давніший тут мешканець, продуcent содових солодких вод

Василь Перепелюк у перших роках в крамниці у Флін Флоні

різних сортів. Прийшов у бизнесовій справі. Він доставляє свої продукти до крамниць і рад би мати Перепелюка своїм покупцем. Домовились. Василь дуже широко привітав гостя, а той розказав, що чув вже про його активну громадську працю в Рорктоні. Запросив прийти до церкви. Тут є чимало своїх людей. Церква тут Українська Православна. Своєї власної побудованої ще не мають, але відправа відбувається раз на місяць, винаймають тим часом англіканську церкву. Громадка тут невеличка.

Не минуло й два тижні, як Василь Перепелюк став членом громади Української Греко-Православної Церкви ім. Св. Юрія. Парохом сюди доїжджає о. Степан Гребенюк. В церкві було повно людей. Чимало тут самотніх шахтарів — українців, які виїхали до Канади на заробітки, більшість з них мають родини в Україні і хоч мають гроши, але вертатись тепер в Україну не можуть і родини сюди забрати також не можуть. Між вільним світом та окупованою москалями Україною опустилась так звана — залізна куртина й всяке листування припинилось.

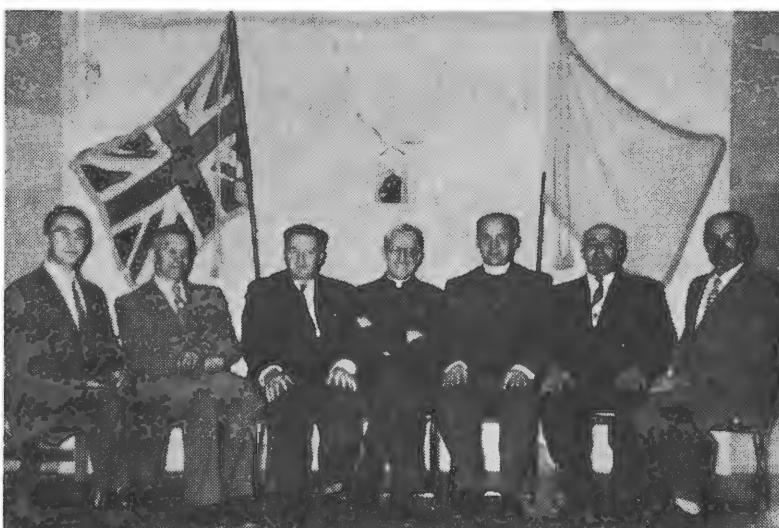
По відправі в церкві о. Гребенюк привітав Василя Перепелюка і його родину на новому місці поселення, висловив радість, що флин флонська громада збагатилася таким активним та ідейним членом, згадав про Василеву громадську працю ще з Сифтону, а опісля і в Рорктоні, як загально відомого члена Української Греко-Православної Церкви і Союзу Українців Самостійників.

„От тобі й далека північ,” — думав Василь, — є й тут чимало своїх людей, є й своя громада”. А ідучи сюди, боявся відривати родину від українського оточення, щоб не відчужувались від свого народу. До Перепелюка приступають місцеві громадяни, знайомляться: Петро Сірий, властитель фірми сухого чищення одіння, є тут і Федір Киба, Іван Сторожук, Семен Гордій, Семен Герега, Василь Малюта. При громаді знаходиться жіноче товариство — відділ Союзу Українок ім. Доњки України. Гафію Перепелюк запрошують вступити в члени.

По обіді, того самого дня в неділю, відбулися збори громади, на яких був присутній і парох о. С. Гребенюк. Його поїзд відходить пізно ввечорі і він цей час використовує на зустріч з громадянами поза Службою Божою. Того дня о. Гребенюк говорив про Колегію Св. Андрея, яку два роки тому купила Українська Греко-Православна Церква і будинок ще не виплачений. На цю ціль тут також складають місцеві громадяни. Василь Перепелюк виписав чека на сто долярів. Це не є його початок — він вже є членом Колегії від перших днів її організації. Пізніше він зложить більше. На зборах також йшли наради над приго-

туванням святкування 10-ліття громади, яке припадає в травні 1947 р. та започаткування будови церкви у Флин Флоні.

По зборах Василь запросив на вечерю до свого дому священника о. С. Гребенюка та кількох громадян. Гості поцікавились оглянути його крамницю. Дехто був у цій крамниці раніше, коли тут був інший властитель і не могли повірити, що можна було так відновити і такі великі зміни поробити за такий короткий час.

Управа громади церкви Св. Юрія у Флін Флоні

Своє помешкання Перепелюки також улаштували з усіма вигодами. Сюди вони закупили всі нові меблі, плюшову канапу вишневого кольору і таке ж крісло, столи, столики, крісла, шафи — все це нове, бо з Рорктону малошо привезли. Там помешкання було менше і обходились з чим можна було. Тут Василь у вільних хвилинах упорядковує свою бібліотеку, якої вже таки за всі ті роки придбав чимало. Гостинна кімната була велика і помешкання на другім поверсі крамниці було просторе розміром, як і крамниця на 30x30 футів.

По смачній вечері, яку Гафія Перепелюк приготовила ще вчора ввечорі, сподіваючись, що до них все хтось зайде або заїде, велись розмови на громадські теми. Хтось висловився, що в нас брак священиків для обслуги громад. Якщо громада у Флін Флоні побудує свою церкву, вона схоче мати свого пароха на постійне. Церковні громади постійно зростають і нема кому їх обслуговувати. По війні приїхало до Канади кільканадцять священиків з Європи, деякі теологи кінчають свій теологічний курс, однаке все ще мало. По деяких громадах брак українських і недільних шкіл для дітей. Війна припинила рух серед молодечих організацій. Постає загроза занепаду української мови серед молодшого покоління, а щоб таке не сталося, треба посилити рідні школи. Важливу роль в минулому відограли українські інститути, бурси, які виховували у своїх стінах провідників, учителів державних шкіл, а вони давали провід на місцях. Тепер тих учителів стає все менше. Минулого року відбулись успішні курси українознавства в Колегії Св. Андрея, на яких було понад сто студентів.

Василь обіцяє децпо більше зробити в цій справі, головно провести збірку на Колегію, побільшити число передплатників „Українського Голосу”. Він ще тут нова людина, однаке йому не забере багато часу завести знайомство в шахтарських осередках. Там є багато свідомих і жертвенних одиниць. Василя займали всі ці біжучі події і справи, якими по війні жило українське громадянство в Канаді. До Канади наїхало багато нової еміграції, повоєнних так званих скитальців, які принесли зі собою більше свіжого українського духа, для яких Канада була новою і незрозумілою, зате багато оповідали про останні десятиліття життя в Україні, про війну, про культурне, економічне і політичне поневолення України. Але все це діялось десь далеко за Флін Флоном, в осередках великих міст, зате сторінки українських часописів заповнялися цим новим українським рідним духом.

Швидко минала перша, хоч і довга зима. На півночі вона все холодніша і довша. Дні збігали один за другим. Підприємство Перепелюків зростало. Ввічлива обслуга, ви-

гідна крамниця, в якій покупець знаходить все що йому потрібно, притягали до себе людей. Треба було під весну поставити другу касирку для відбору грошей за покупки. В крамниці кожний сам себе обслуговував. Коло каси постійно стояло дві дівчини, відбираючи і пакуючи продукти. В крамниці працює найстарший син Іван, йому помагає Василь. А суботами по школі їм помагає також Орест. Цього року Орест закінчує 12-ту класу. Батько намовляв його записатись на торговельний курс і вступити до університету, але він ще не може рішитись. Його також манить праця в крамниці.

Володимир Перепелюк з учнями
школи в Тутс Ейд 1946 року

У довколишньому світі, серед якого тепер улаштував своє життя Василь Перепелюк, нічого він не переочує. Успішна торгівля так само, як модерне і поступове господарство або професія. Вона здобуває повагу за своє уміння. Канада заповнена добродійними організаціями, які слідують за активними і продуктивними підприємцями, бо ж вони ті, що творять важливу частину суспільства. Тож ро-

дина Перепелюків та їх торговельне підприємство в скорому часі стали відомі не тільки українській громаді, але й іншим співгорожанам Флін Флону. Тут жили люди різних народностей, різних віровизнань — справжні Об'єднані Нації. Тут в місті всі вони були однакові мешканці і громадяни Канади. І Василь увійшов в життя міста разом з його добродійними установами. До його крамниці звертались за пожертвами на шкільні базарі, приносили до продажу білети на розігравки, на добродійний фонд котроєсь з церков. Перепелюків „Міт енд Гросері Сентер” — це не була звичайна споживча крамниця, а одна з трьох великих модерніх крамниць, за яку міг би бути гордий, хоч який підприємець. І він радо давав — одним гроші, іншим продукти, в інших закупляв, як щось мали до збуту. Коли відбувався базар, чи якась розігравка на добродійну ціль, то він йшов і виявляв своє зацікавлення.

Церковна громада Св. Юрія у Флін Флоні святкувала своє десятиліття. Імпреза відбувалась у травні 1947 року. На це свято приїхав був Василів приятель з Етелберт, Микола Григорчук з дружиною Анастасією. Разом з роковинами громади відбулось і свято „День Матері”. Величавий концерт під управою Івана Сторожука: хорові пісні, музичні точки та доповідь і привіти запрошених гостей, робили гарне враження на учасників свята. З промовами виступали — Анастасія Григорчук, яка промовляла з нагоди свята „Дня Матері”, о. С. Гребенюк та посол Микола Григорчук.

На другий день місцевий часопис „Флін Флон Дейлі Майннер” дав прихильну оцінку цілій імпрезі, а зокрема згадав особу посла М. Григорчука, який ще в 1921 році приїздив сюди як член Державної Комісії прем'єра Брекена робити досліди над питаннями будови Канадійської Національної Залізниці (СНР). Тоді його подорож відбувалась кіньми, а частинно й пішки. Тоді тут було лише кілька шахтарських хатин та велика яма в землі під початкову копальню. Посол М. Григорчук та інші члени цієї комісії дали тоді свої рекомендації урядові на побудову залізної дороги до Флін Флону.

Літом 1947 року Василь Перепелюк вступив у члени міжнародної організації Ротарі Клаб. Це організація світового значення, якої члени є підприємцями і професіоналістами. Головна ціль члена Ротарі Клаб — є служити іншим, творити добро, особливо звертають увагу на виховання молодих хлопців на добрих громадян та підприємців. Діяльність їх є добродійна і безкорислива. Ця організація має свої відділи по різних, щонайменше 100, країнах у світі і сотки тисяч членства.

Члени Ротарі Клубу на зборах у Вінніпегу. Манітобські члени Ротарі подарували членам Норт Дакоти ці велітенські риби

Щоб вступити в члени цієї Інтернаціональної Ротарі організації, треба мати за собою певну виявлену десь добродійну працю, мати статус підприємця або професіоналіста, мати за собою рекорд громадських послуг. Кожний, що вступає в члени, виповнює аплікацію, за нього поручуються два члени Ротарі і апліканта по 6 місяцях повідомляють листовно про його прийняття в члени, або відмовлення. І ось тут лист, яким повідомили Василя Перепелюка про його членство.

September 19, 1947.

Mr. William Perepeluk,
79 Main Street,
Flin Flon, Man.

Dear Bill:

Truly you are embarking on a new and glorious enterprise — a quest as noble as any which prompt men to make supreme sacrifices for a great cause — a quest which best can be expressed in three simple words, "An Adventure in Service."

I believe that the opportunity is open to you through your affiliation with Rotary to discover within its fellowship a truly man-building, community-building, world-building influence — a force that must be based upon the motive of unselfish service to be of the greatest effectiveness.

Your community will judge Rotary through your exemplification of it in character and in service. I rejoice that you have cast your lot amongst us and I extend the right hand of fellowship and with it a most sincere "Welcome to Rotary."

I shall look forward to meeting you personally when I visit your club.

Rotarily yours,

Herbert E. Carrire,
Governor Dist. 116.

Лист теплий, товариський, дружній. Цей лист вніс багато радості в його дальше життя. Того дня він відчув себе справжньою професійною людиною, яка власними зусиллями і по твердих дорогах добивалася за місцем в колі підприємців інших народів. Василь розумів, що ставши членом цієї світової організації, він відчиняв собі двері до всіх сфер суспільства у місті і далеко поза ним. Членська картка, яку одержав була для нього наче пашпортом, і з нею міг подорожувати по Канаді та інших країнах вільного світу, і всюди куди б він не пішов з нею, він був своєю людиною. Незабаром по тім, Василь вступив у члени іншої великії організації підприємців та професіоналістів — Чемберс оф Комерс та Елк Лодж. Не залишилась позаді

і Гафія Перепелюк — вона вступила в членство Союзу Українок у відділі Доњки України, як також до загальної канадської жіночої організації Роял Пирпл Лодж. Є це добродійна жіноча організація в Канаді, яка гуртує у своїх рядах всіх тих, що хочуть нести поміч потребуючим, творити добре діла і взагалі бути на послугах суспільства.

Коли в рік по приїзді до Флін Флону Василь Перепелюк обчислив свій річний оборот в крамниці, то він винесив 263,000 доларів. В наступних роках його річні обороти зростали поступово, так що в 1959 році річний оборот в крамниці був 800,000 дол.

Церковний Хор при церкві св. Юрія. Диригент — Іван Сторожук

Однаке вернемось, шановний читачу, назад до 1948 року. Тут є ще кілька цікавих подій з життя Василя, про які нам варто дещо сказати.

Перед українським Різдвом, в січні 1948 року, Василь Перепелюк заніс до „Флін Флон Дейлі Майнєр” досить обширну статтю під заг. „Завтра буде Різдво для 800 тутешніх православних мешканців”. Стаття появилася 6 січня, саме в день Святого Вечора. До написання цієї інформаційної статті спонукали Василя деякі його покупці, що питали яка є різниця між українським Різдвом та Різдвом інших народів і чому українці святкують його два тижні

пізніше? Це була головна тема статті, в якій з'ясовано різницю між Григоріанським і Юліанським календарами. Ця стаття дала нагоду навіть багатьом українським мешканцям Флін Флону познайомитись з фактичними даними про різницю в датах Різдва по церковному календарі.

TOMORROW IS CHRISTMAS FOR 800 GREEK ORTHODOX RESIDENTS HERE

Tomorrow is Christmas Day — for approximately 800 citizens of Flin Flon, according to an estimate made recently.

In answer to numerous queries on the difference of celebration of Christ's birthday, William Perepeluk, local business man, has done a little private research on the local angle and tied it in with historical data.

Those recognizing Christmas Jan. 7, 13 days later than the majority of the population in this country are followers of the Greek Orthodox Church who continue to use the old Julian calendar in place of the Gregorian calendar now in common use throughout the world.

The later Christmas season officially opens on Christmas Eve, Jan. 6, with a meatless supper of 12 dishes which symbolize the 12 apostles. Early Christmas morning according to custom, the entire family attends church wherever possible. After the holiday dinner, carollers go from house to house, singing traditional songs of the season and the contributions they receive are donated to the church.

When Ukrainians accepted Christianity in 989 A.D., through the head of their government, and later head of the Ukrainian Greek Orthodox Church, St. Vladimir, they took it from Greeks who were Orthodox. Russians, Bulgarians, Serbs, Syrians and a number of Roumanians, Montenegroes and other Slavic nationalities also accepted the Greek faith at about the same time.

According to historians, the first known calendar was drawn up by the Chinese 4,644 year ago, but it was far from perfect. Their calendar started from the equinox, what we now know as the 21st of March. Forty-seven years B.C. Julius Caesar undertook improvements to the existing calendar.

An astronomer himself, and with assistance of advisers, he composed a calendar of 12 months, with 365 days for three years, and 366 days every fourth year. This explains our present Leap Year. However, Caesar's calendar still differed 11 minutes and 14 seconds from the sun year. In 1582, Pope Gregory XIII realized

that the Julian calendar had dropped 10 days behind the solar year in its 1629 years of existence, and added three more days before he started to count his calendar. This explains the difference of 13 days between the Julian and Gregorian calendars. The Gregorian calendar has 365 days, 5 hours, 49 minutes and 12 seconds, 26 seconds more than the solar year — this difference will make a spread of one day in 3300 A.D.

After the Gregorian calendar was improved, the Catholic world at that time accepted it without much opposition, and started to observe it. The Protestants in Germany and The Netherlands were opposed to it for a long time, and England did not wholly accept it until 1752. As for the Slavs, they accepted their Christianity from Greece, and since they were never in full harmony with Rome, they remained with the Julian calendar. Most Slavs are of Greek Orthodox faith and they too observe their Yuletide holidays 13 days later than those who follow the Gregorian schedule.

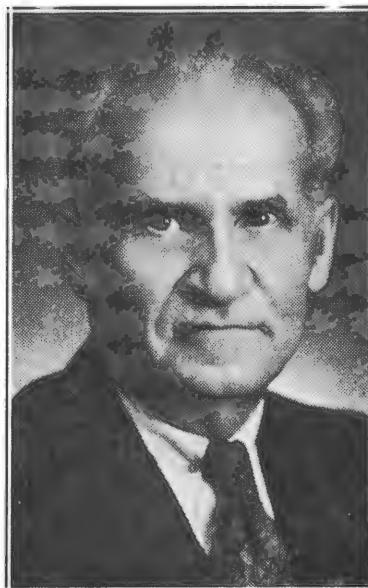
XVI

25 лютого 1948 року відбувались у Флін Флоні перші організаційні збори Канадійського Горожанського Комітету. На ці збори були запрошені представники політичних партій, національних організацій, добродійних товариств та церковних громад. Збори відбувалися в міській залі „Кенедіен Ліджен Гал”. На цих організаційних зборах була вибрана управа. До управи увійшов Василь Перепелюк на позицію першого заступника голови. Завданням Канадійського Горожанського Комітету було стояти на сторожі свободи Канади. Комітет виконував певну функцію у вручуванні горожанських документів особам, яких уряд приймав як нових громадян Канади.

На початку березня 1948 року до Флін Флону мав приїхати суддя Василь Арсенич, якого кілька місяців тому уряд назначив суддею на округ Давфин і цілу північну Маніトобу. Відділ Комітету Українців Канади, головою якого був Василь Перепелюк, поробив заходи, щоб в честь судді Арсенича, з нагоди його назначення, улаштувати бенкет і тим вшанувати достойного гостя. За порадою са-

мого судді Арсенича, з яким вів переписку В. Перепелюк, створено спеціальний комітет з представників організацій міста Флін Флону. Прибуття судді В. Арсенича до Флін Флону мало офіційний характер; в церемонії Канадійсько-Горожанства він брав участь як окружний суддя.

Суддя Василь Арсенич це була видатна постать, як серед українців в Канаді, то так і серед англомовного світу. До Канади він прибув 15-літнім хлопцем з гімназійною освітою, в Канаді закінчив учительський семінар, кілька років учителював, опісля записався на університет на прав-

Суддя Василь Ярослав Арсенич

ничий факультет, добився успіху в адвокатській професії, був назначений як перший з українців королівським радником, а також перший з українців був назначений суддею 1947 року. Серед українського громадянства це був видатний провідник, один з організаторів Української Гре-

ко-Православної Церкви, Видавничої Спілки, що в 1910 році почала видавати „Український Голос”, був одним з тих учителів-каменярів, що мостили дорогу для інших, був одним з організаторів Комітету Українців Канади та видатним членом Союзу Українців Самостійників.

Для вшанування судді Арсенича Василь Перепелюк почав робити заходи ще восени 1947 року і остаточно таке прийняття спільними силами представників організацій міста Флін Флону за ініціативою відділу Комітету Українців Канади відбулось 4 березня 1948 р. На бенкеті були представники урядових установ міста Флін Флону, репрезентанти організацій та численна публіка. Програмою бенкету керував Василь Перепелюк як голова відділу КУК. Після промови судді В. Я. Арсенича на тему „Канадійське Горожанство”, достойного гостя вітали представники міста Флін Флону — мейор Стівенсон, від Чемберс оф Комерс В. Ф. Гуз, від Комітету Канадійської Горожанської Ради А. В. Вокер, від українських організацій та установ — Іван Якимів і від Канадійської Кіролівської Поліції сержант Н. Я. Калверлей. В бенкеті взяли масову участь мешканці Флін Флону, а між ними поважне число українців. Про цей бенкет писала обширно місцева преса, а також „Вінніпег Трібюн” помістив прихильну новинку.

В квітні 1948 р. Василь Перепелюк отримав листа від Миколи Григорчука з Етелберт, який писав:

„Дорогий Василю!

Я щойно вернувся з зимової подорожі по Америці. Приємно мені було почути, що Ти занявся прийняттям для судді Арсенича. Чув, що прийняття було надзвичайно успішне. Це дало нагоду англомовній публіці нас краще пізнати. Де лише суддя Арсенич був, всюди лишав за собою приємні враження, чого ми всі і сподівались . . .”

М. Григорчук.

Прихильні голоси місцевої преси про події та життя українських організацій впливали позитивно на українських людей в місті, будилося почувати гордості за провід-

Відлід Доньки Українки у Флин Флон під час 25-річчя свого існування. Однією з провідних членкінь цього відліду була пані Агафія Перепелок (третя зліва в першому ряді)

ників, які несли українське ім'я перед світом з належною повагою. Збільшувалось і членство в церковній громаді у Флін Флоні. Василь ніколи не забував почутої на однім з'їзді Союзу Українців Самостійників думки, що український патріотизм та любов до свого рідного ніяк не стоять на дорозі лояльності до канадського горожанства. І він практикував цю думку на кожнім кроці.

Того року громада святого Юрія у Флін Флоні задумала відбути архиєрейську візитацію, яка мала б відбутися аж у роковини громади в травні 1948 р. В цій справі Василь Перепелюк, який вже був головою громади, вів переписку з Консисторією УПЦК та покищо ще березень і він рішив взяти собі коротку відпустку та поїхати на відпочинок. Плянував, що поїдути удох з дружиною Гафією. Він же так багато зобов'язаний їй за той домашній родинний затишок, за її добре серце, за взірцеве материнство для його синів і дочок. А для неї він завжди мав найменше часу, не приділяв їй належної уваги, а вона знову ніколи не вимагала від нього ані уваги, ані часу. Тут у Флін Флоні минув рік його активної праці; початки завжди трудніші, де б воно не було. Свій час він все ділив на двоє — бізнес і громадські справи, які часто виходили навіть за Флін Флон. Цих дві речі доповнювали себе; — будучи добрым бизнесменом Василь розумів, що замкнувшись у чотирьох стінах свого підприємства, далеко не зайдеш, однаке не самі практичні цілі вели його до громади — любив громадську працю, належав громаді як її член і радо йшов назустріч всяким обов'язкам. У свою подорож до Маямі, Флорида, виїхали удох автом. Жартуючи, Василь казав, що це його „ганеймун”, медовий місяць, по 26-ти роках подружжя. Це справді була їх перша подорож удох на дозвілля.

**

Того самого 1948 року у Флін Флоні таки відбулась запланована архиєрейська візитація, яка припала на неділю, 9 травня. Відправа відбувалась в англіканській церкві, бо своєї ще не булі.

Такі візитациі серед вірних Української Греко-Православної Церкви в Канаді відбувались дуже урочисто. Так само і тут перед церквою, в кількасіт кроків збудували громадяни штучну браму зі зеленого смерекового гілля. Посередині брами виднів нарисований на білому полотні напис „Вітаємо Вас, Владико”. В неділю рано, перед 10-тою годиною, зібрались церковний заряд та вірні зустрічати Владику Мстислава, Єпископа УГПЦ з Вінніпегу, який приїхав в асисті двох священиків: о. Майби та о. М. Юрківського. Від церковних дверей назустріч архиереєві йшла процесія з хоругвами, яку супроводила маленька дівчинка з букетом червоних рож. Вслід за нею йшов голова громади Василь Перепелюк і ніс на срібній таці круглий хліб і сіль — символ вітання достойного гостя. Зустрівшись у брамі, Василь виголосив привітальну промову, вітаючи голову Церкви в особі архиєрея, попросив його прийняти хліб і сіль. Владика прийняв хліб, поцілував і передав церковному старості, прийняв від дівчини квіти, подякував і всі учасники церемонії разом з духовенством увійшли до церкви. Після вроочистої Архиєрейської Служби Божої, всі вірні разом з духовенством подалися на площа, де мала бути побудована нова англіканська церква. Тут Владика, на прохання англіканській громади, виконав Чин посвячення площи під їх церкву. Величавий обід з цієї нагоди відбувся у великий залі Ліджон Гал. Обід приготовило місцеве Жіноче Товариство. По обіді були промови і збирка грошій на будову церкви. Урочистість того дня закінчувалась концертом, бо це також було свято „День Матері”. По концерті знову виступав мішаний хор, виступала дітвора української школи, яку успіла зорганізувати Євгенія Гордій.

Рік 1948 був для Василя Перепелюка роком активної праці, роком вступу до різних організацій, роком знайомства з дооколичним світом. На річних зборах „Чемберс оф Комерс” Василь Перепелюк був обраний до екзекутиви. У вересні одержав запрошення на бенкет, що його улаштовувала Міська Рада Флін Флону для Генерал-Губернатора Канади, полевого маршалка віконта Александра Тунісії. На це прийняття були запрошені Василь і Гафія Перепе-

люки. Це було те офіційне прийняття, коли видатні громадяни міста вітають між собою заступника королівського трону Англії.

*The Mayor and Council
of the Town of Flin Flon
request the pleasure of the company of*
Mr. & Mrs. V. Perepeluk
*at a Banquet on
Thursday, September the Sixteenth
nineteen hundred and forty-eight
at seven o'clock
Jubilee Hall
in Honor of the Visit of
His Excellency, the Governor-General of Canada
Field Marshal Viscount Alexander of Tunis,
K.G., G.C.B., G.C.M.G., C.I.L., D.S.O., M.C.
Dress Informal*

Того самого рухливого 1948 року, восени, прибув з доповіддю до Флін Флону генерал Володимир Сікевич, ветеран Визвольних змагань України в роках 1918-1919. Зустріч генерала Сікевича з громадянством і доповідь відбулась в Ліджен Гал в неділю, 24 жовтня, а гостинне прийняття відбулось в домі Василя і Гафії Перепелюків, на якуму були присутні також Петро Сірий з дружиною, Данило Негрич з дружиною і Марія Талпаш. Генерал Сікевич разом зі своєю дружиною гостиув ще кілька днів у Флін Флоні, і перебував в гостиннім домі Перепелюків. Гостили його також родина Івана Якимова та родина Петра Сірого.

Обширний опис про побут генерала Сікевича у Флін Флоні помістила місцева газета „Флін Флон Дейлі Майнєр”.

XVII

Минуло п'ять років активної праці Василя Перепелюка у Флін Флоні. Власне торговельне підприємство зростало, крамниця давала добре доходи. Купив був ще одну крамницю на передмістю „Віловвей Гросері” 1949 року і віддав її під управу наймолодшого сина Ореста, однаке впродовж року відпродав крамницю із-за невигоди. Орестові самому було трудно торгувати в крамниці, а помочі Василь не міг йому багато дати, бо його потребувала крамниця в місті „Сентрал Міт енд Гросері”.

В травні 1952 року була проголошена чергова конвенція „Інтернаціонального Ротарі”. Такі конвенції міжнародного значення відбувалися що три роки і кожного разу в якісь іншій країні. На такі конвенції з'їздилися представники, делегати з усіх країн вільного світу. Того 1952 року конвенція „Ротарі” була заповіджена на травень в Мексико. Члени „Ротари Клубу” у Флін Флоні обрали Василя Перепелюка делегатом на конвенцію.

До подорожі в Мексико Василь Перепелюк почав готуватись з початком року, бо збори „Ротарі Клубу” відбулися при кінці 1951 року. А Василь однаково хотів десь дальнє виїхати. Він вже був у Маямі, у Флорида, має там знайомих, їздив зимовою порою, щоб побути трохи на сонці, але це що інше. Тут його подорож була пов'язана з певними обов'язками, з людьми з широкого світу. Своїми плянами поділився зі синами та з дружиною Гафією, і запропонував їй, щоб їхала з ним до Мексико, тим більше, що думав їхати автом. По родинній нараді рішили взяти зі собою дочку Зоню. Обидві дівчата — Зоня і Надя були тепер у Вінніпегу. Зоня кінчила в каледжу комерційний курс, а Надя була в Колегії, брала 12 клясу. В крамниці залишаться всі три сини — Іван, Володимир і Орест.

Готуючись у дорогу, Василь Перепелюк задумав взяти якогось журналіста, який міг би написати репортаж з подорожі, як також з конвенції „Ротарі”. Поїхав в тій цілі до Вінніпегу і зайшов до редакції „Українського Голосу”. Василь Перепелюк тут своя людина. За порадою редактора І. Г. Сирника, рішив звернутись до письменника Гай-Головка, який тоді працював в редакції „Українського Голосу”, Домовились — Василь Перепелюк платив йому подорожні видатки і платню за два місяці. Це був час, який він мав на думці провести за границею. Однаке справа з поїздкою О. Гай-Головка не вийшла так, як плянувалось. О. Гай-

Рідна школа у Флін Флоні — злівої стороні стоїть учителька Варвара Герега, з правої сторони сидить Василь Перепелюк

Головко недавно прибув на поселення в Канаді як політичний емігрант і не мав ще громадянських паперів і його в'їзд до Мексико, або Злучених Стейтів Америки, кудою вела дорога, був би недозволений. Хоч в цій справі Василь Перепелюк писав листа і до іміграційного уряду і до головної канцелярії „Інтернаціонального Ротарі”, то в обидвох установах йому відраджували.

При кінці квітня 1952 року Василь Перепелюк з дружиною Гафією і дочкою Зонею виїхали з дому на двомісяч-

ну подорож через Вінніпег, Америку і до Мексико. На дво-рі стояла рання весна. Природа щойно пробуджувалась з довгого зимового сну. Безлисті ліси міняли кольори з брунатно-сірого на жовтавий, наливались бруньками весняними соками, біліли у видолинках вербові котики лози та красувались довгими жовтими сережками ті, що були на сонці. Небом бродили білі баранчики весняних хмарок. А на полях, що їх минали ще тут у Манітобі, гуділи трактори. Фармері досівали останні ланки своїх широких піль. Повітря прозоро-голубе, як це завжди буває в західних провінціях Канади. Перед нашими подорожніми слалась широка біла дорога, а ген далеко напереді блискотіло й мінилось при дорозі повітря наче озеро.

В такій порі року кожну людину спокушує кудись їхати, їти кудись, далеко, далеко, в якісь невідомі досі краї, хочеться милувати очі новою красою землі, зазнавати подорожніх пригод. З наших трьох подорожніх най-більш раділа Зоня, вродлива панянка з живими сіро-синіми очима, буйним каштановим волоссям, струнка і рухлива. Вона щойно закінчила свій комерційний курс, дісталася диплом і почувала себе самостійною. Щоправда, цей курс зовсім її не влаштовував і вона ще не знала, яку саме професію вибере. Комерція її не манила, цифри і рахунки вивдавались їй нудні і нецікаві. Саме тепер манив її широкий світ. Вона уявляла собі оту вимріяну країну Мексико, про яку стільки вивчала з географії ще в школі. Зоня понад усе любила високі гори, що своїми шпиллями вираються в синяве неба. Цікавили її досі не бачені піраміди, цукрові та кавові плянтації, ну... і смагляві мексиканці з їх кольоритними уборами.

Інші думки були в Гафії. Вона раділа дочкию, що сиділа поруч її. Цей останній рік, коли обі доні жили у Вінніпегу і ходили там до школи, перебуваючи в Колегії Св. Андрея, мати тужила за ними. Були вони в її уяві, наче ті пташата, що вилетіли з рідного гнізда і полетіли у світ. Тепер Гафія відчувала близькість дочки і потайки милувалась її молодою вродою. Крім трьох синів, які все були заняті поруч батька в крамниці, в тих дівчатках було для

неї багато радості. І різні вони обидві вдачею. Зоня непосидюча, прудка, любила спорт, цікавилася подіями міста, радше перебувала з батьком у крамниці чим у хаті і все рвалась десь у світ. Надя, хоч і молодша, але вища за Зоню, більш ніжна і тиха, з карими лагідними очима і красуня. Надя любила поратись у хаті, випікати торти, цікавилася уборами і радо перебувала у товаристві матері. Гафія їх обидві однаково любила.

**Мама з дочками, зліва направо Соня, посередині
Гафія Перепелюк і Надя**

По дорозі з Флин Флону зупинилися наші подорожні на день-два у Вінніпегу. Тут вони ще наче дома. Гафія подалась до Колегії Св. Андрея на розмову з Надею, розпитувала про школу та вдвох укладали пляни на літні вакації, де хто схоче провести літо. Надя виявила бажання залишитися в Колегії на Літні Курси Українознавства. Василь Перепелюк відвідував свої улюблені місця. Скрізь мав багато приятелів, які радо вітали його та бажали йому пріємної подорожі. Жалував, що його пляни з написанням

репортажу не здійснились, зате набрав книжок в книгарні та захопив дещо посвідок на передплати для „Українського Голосу”.

„Я, на жаль, не журналіст і не письменник, — казав Василь після своєї двомісячної подорожі по Злучених Державах Америки і Мексико, — бо коли б ним був, то міг би написати гарну книжку про все те, що бачив і пережив”.

А бачити справді було що! Мексико — це інший світ. Це країна чарівної краси, країна великих багатств і великої бідності, країна героїчного минулого і великого майбутнього.

Зоня і мексиканський пастух в Мексико 1952 року

Виїхавши з Вінніпегу раненько, наші подорожні переїхали границю за Емерсоном. Там далі потягнулись урожайні поля, мальовнича природа лісових гаїв і містечок. Спинились на два дні в Міннеаполісі. Там вже буяла справжня рання весна. Розквітався ніжним цвітом бузок, дерева вдягались в ясно-зелені шати, парки зацвітали ранніми

квітами. Пішоходи на хідниках в легких весняних одягах прямували в різні сторони. На вулицях швидкий автомобільний рух; на вулицях безліч великих дорогих авт. Туристи відразу завважують велику різницю між Канадою й Америкою. Навіть маленькі містечка відрізняються багатством будинків, порядком вулиць, чистотою і добрими дорогами.

Дорога вела на півднє і чим далі їхали, тим більше ставало тепло. В Чікаго зупинились на три дні. Василь пішов скласти візиту головній кватирі „Інтернаціонального Ротарі”, мав також знайомих, яких хотів відвідати. Зоню

З подорожі по Мексиці 1952 року. Гафія Перепелюк розмовляє з мексиканським фармером

цікавили музеї, галерії образотворчого мистецтва, центральні бібліотеки та історичні пам'ятки цього великого міста. Батько й мати з приємністю товаришать їй. Не завжди трапляється нагода відвідати і оглядати тисячолітні надбання всього того, що має вічнотривалі вартості. Зоня знає, що цікавого тут можна побачити. А батько каже, що підорожування по світі рівняється університетській освіті. Зоня дуже радо згодилась би на продовження такої освіти — об'їхала б світ і повернулась би додому.

Другим місцем зупинки, на один день, було місто

Сейнт Луїс. Тут вони бачили наслідки великої повені, що недавно цієї весни була навістила це гарне місто. Повінь нанесла спустошення і наробыла шкоди на мільйони долярів. Зате ж у Мемфис, Тенісі, вони мали нагоду бачити, так званий бавовняний карнавал, в якім брало участь 25 тисяч народу. Це був справжній чудовий вид маніфестації, відомий лише тамтешнім мешканцям, які на своїх полях займаються вирощуванням бавовни.

Найбільшою атракцією був приїзд бавовняного короля і королеви — символ їхнього врожаю та вироблені форми святкування. Їхали вони широкою рікою Міссісіпі на удекорованій баржі, яка була освітлена тисячами різномальорових ламп. А що це було дев'ята година вечора, то ілюмінаційні освітлення та барвисті одяги короля й королеви і цілої придворної свити робили їх фантастично казковими. Грала оркестра, гучно лунали мікрофони і нарід шумів, як море в бурхливу погоду.

Переїжджуючи через американські міста, Василь вступав до місцевих відділів „Ротарі“. Його там, як делегата з Канади, приймали, гостили та давали певні інформації подорожі, справляли кудою вигідніше проїздти до мексиканської границі. Ці зустрічі з членами „Ротарі“ давали Василеві багато приемності і розваги. В деяких містах зустрічався з українськими людьми, мав з дому адреси до деяких знайомих, а в дорозі все з кимось познайомився. Дехто вже про нього знов, головно ті, що читають українську пресу з Канади. А Василь, на пам'ятку про свої відвідини, лишав у подарунок якусь видану в Канаді українську книжку, або число часопису „Український Голос“. Тут і там вдавалось йому здобути нового передплатника. І щойно 18 травня 1952 року наші подорожні переїхали мексиканську границю. Тут вже інший край, інші порядки, але Василь знає дещо їх звичаї, особливо при зустрічі з державними урядовцями. Його посвідка делегата на конвенцію „Інтернаціонального Ротарі“ відкривала перед ним дальшу дорогу і двері, де лише було потрібно.

Конвенція відбудеться в Мексико Ситі. Дорога туди веде через скелясті гори. Їх височина сягає часом до де-

сять тисяч стіп. Відти відкривались чудові панорами субтропічної природи. На рівних дорогах Зоня чергувалась з батьком в керуванні автом, але тут у скелястих горах він самий за кермою. Його зір напружено спрямований лише на дорогу, на лінії від коліс. Стрімкі узбіччя з боку дороги, глибокі узвори, від яких паморочиться в голові і які наводять жах до непривичних до їзди в горах. Аж ось виїхали на рівну дорогу, що прослалась між плянтаціями кави. Місцевість, хоч і горбковата, але дорога рівна. В іншім місці проїздили повз поля мексиканських селян хліборобів. Чоловік оре волами смужку свого поля, босий, в білій, з доморобного полотна, грубій сорочці та в таких же штанах, на голові солом'яний бриль. Оре дерев'яною передпотопною сохою. Воли худющи. Василь каже, що то український піонер в Канаді 50 років тому. Мова тут еспанська. Василь мав би охоту спинити авто, піти до орача та погомоніти з ним, але жодний з них не знає мови другого. Житла селянські також убогі, білі глиняні ліплянки, що потопали в зелені садків. Живуть тут мексиканці по селах, іх білі хатки нагадували йому села в Україні.

До Мексіко Ситі наші подорожні приїхали 22 травня. До конвенції їм залишалось ще кілька днів і вони рішили використати той час та побувати в інших поблизьких містах. Сама столиця Мексіко Ситі зробило на них дуже гарне враження своїми будівлями, архітектурою, історичними пам'ятками. Одним з багатших центральних міст є Пуебло, яке по своїй величині є четвертим містом Мексіко. Положене воно в південній частині, яка славиться вирощуванням і продукцією бавовни та керамічними і ганчарськими виробами.

Тут наші мандрівники оглянули старовинну катедру, якої будова почалась ще в XV стілітті, тривала сто років. Ще в тодішні часи будова її коштувала 6 мільйонів долярів. Є це найбільша катедра в цілім Мексіко. Крім цієї катедри, є ще в Пуебло 50 звичайних церков, університет, цікаві будинки та пам'ятники. Ця частина гориста і малювнича у своїй природній красі. Між Мексіко Ситі і Пуебло відвідали менше місто, яке має 365 церков, і як Ва-

силь Перепелюк каже, — одна церква на кожний день в році. В північну сторону від Мексіко Ситі знаходиться місто Чечень-Іці, яке славиться своїми пірамідами. Найбільша з них — це піраміда — Храм Кастельо. Це величеська архітектурна споруда, атракція туристів і слава архітектурного мистецтва Мексіко. Деякі з них побудовані ще в X ст., інші пізніше.

Цікавило наших подорожніх і населення країни. Смагливі, середнього росту, кароокі мексиканці дуже товариські, балакучі, веселі. Деякі з них володіють англійською мовою, а ті, що не розуміють мови, то усмішкою, або „на

В дорозі до Мексіко 1952 року

мігах” виявляють свою доброзичливість. До туристів і гостей вони взагалі ставляться уважливо, членкою і завжди готові до послуг.

Конвенція „Ротарі” почалась в неділю, 25 травня 1952 року, у великій залі театру. На Конвенцію прибуло 7,000 (сім тисяч) делегатів з 89 країн. З Канади приїхало 200. Конвенцію відкрив президент Мексіко Алеман, в присутності своїх сановників та членів президії „Інтернаціональної Ротарі”.

Церемонія відкриття Конвенції, форма і спосіб ведення сесій, наради поодиноких комісій — все це спроявляло імпозантне враження. Це був наче спеціальний міжнародний парламент, все мало свій порядок і визначений час. Василь Перепелюк вже не раз бував на різних з'їздах, соборах, конгресах, але ця Конвенція була якась інша, більш величава, відмінна своїми парламентарними формами та виробленою традицією організації. Були тут представники різних континентів, різних рас і різних національністей.

З'їзд Інтернаціонального Ротарі в Мексико 1952 року,
четвертий Василь Перепелюк

Третього дня Конвенції канадійський амбасадор в Мексико давав прийняття для делегатів та їх родин з Канади. В розкішному будинку канадійської амбасади відбулось і знайомство членів одної організації, представників з цілої Канади. Прийняття булі шумне і приємне. Останнього дня Конвенції всі делегати з родинами були гостями по домах членів „Ротарі Клюбу” в Мексико. Це свого рода була окрема атракція і кожний, що був, повіз додому най-

країні враження з гостини в мексиканців. По цім усім відбувся ще святковий баль в честь гостей і делегатів, що його давав президент Мексико.

Закінчувались дні оживленного руху, засідань, промов, дискусій, рішень та резолюцій, а також приемних гостей та розваг. Був вже час вертатись додому. Наші подорожні залишились ще на кілька днів в Мексико Ситі. Тут вони ще оглянули старинні будівлі та й на передмістях, і які так яскраво промовляють до кожного туриста про боротьбу мексиканців за свою свободу, про історію та її різноманітну культуру. Побували вони ще в музеях, зоопарках, походили по палацах імператора Максиміліана та оглянули будову нового університету.

Повертаючись додому вибрали іншу дорогу, щоб можна булі побачити ще інші частини цієї казкової країни. Пройдвали через пустинні простори, в яких місцями ґрунти червоніли і жовтіли своєю одноманітною барвою, або знов потрапляли в субтропічні смуги, де ростуть кактуси, агави, пальми, проїджали попри великі пасовиська ренчарів, де випасають великі табуни худоби. Переїхавши границю, вже в Злучених Стейтах Америки, відвідали Каверну Карльсбад, бачили велику печеру, яка має 13 миль попід землею, а тоді оглянули там Пейнтед Маунтен, місця скам'янілого лісу, грандіозне провалля Грэнд Кенyon, Єлов Стон 'Парк та інші дива природи і багатства американської землі.

З Флін Флону у північній Манітобі, через Америку до Мексико Ситі і назад, наші подорожні проїхали 11,000 миль, з чого 3,000 в самому Мексико.

Вернувшись додому, і на перших по конвенції зборах „Ротарі Клубу” у Флін Флоні в червні 1952 року, Василь Перепелюк зробив справжню несподіванку членам клубу — кожному з них він привіз у подарунок мексиканського, з широкими крисами капелюха. Всі членів 52. Цей подарунок викликав між членами багато гумору і веселощів. Всім особливо було цікаво довідатися, як він міг перевезти через дві граници 52 капелюхи.

Для церковної громади привіз Василь у подарунок чудовий мексиканський килим. На цей килим громада зробила розігравку, яка принесла 500 доларів. Ці гроші були призначені на будову нової церкви у Флін Флоні.

Делегати Ротарі Клубу. Посередині стоїть Василь Перепелюк, делегат з Ротарі у Флін Флоні. На знімці зліва делегат з Індії, а зправа з Пакістану

Після конвенції в Мексіко, на наступних зборах члени „Ротарі Клубу” у Флін Флоні обрали Василя керівником програмового комітету активності. Його обов’язком було тепер плянувати різні імпрези, чим зв’язував себе з установами міста та професіоналістами. Привіз Василь

репелюк також цікавий фільм з багатьох місцевостей та історичних пам'яток у Мексіко.

— — — —

1953 рік був особливо виповнений громадською працею. На засіданні громади в січні 1951 року було вирішено приступити до будови церкви у Флин Флоні. Це були річні збори громади Св. Юрія, і Василя Перепелюка вже втретє вибрали головою. На тих зборах сформовано бу-

Під час посвячення площі під церкву Св. Юрія у Флін Флоні. Перед престолом о. д-р С. В. Савчук, поруч нього о. Швець, за ними стоїть Василь Перепелюк, голова громади

дівельний комітет, до якого увійшли: Петро Сірий, Федір Малюта, Нестор Долинський, Федір Киба та Семен Герега.

Останні два роки — 1951 і 1952 — громада проводила кампанію за пожертвами на будову церкви. Василь Пе-

репелюк включився в працю збірок, виготовив спеціаль-
ного листа в англійській мові і розіслав до копальніяних
(майнерських) компаній у Флін Флоні та інших підпри-
ємств у Манітобі. Таких листів вислав близько 2,000, на які
прийшло пожертьв близько 5,000 доларів. Доки почалась бу-
дова церкви, громада мала готівки 24,000 доларів.

10 травня 1953 року громада улаштувала ще 16-ті ро-
ковини свого заснування. На цю імпрезу прибув з Вінніпегу голова Президії Консисторії о. д-р С. В. Савчук, приїхав
з Годсону доїджалий парох громади о. Швець. Богослу-
ження відбулось ще цей раз в англіканській церкві, а на
площі під будову церкви Св. Юрія відбулось посвячення
та викопання першої грудки землі, що його довершив о.
д-р С. В. Савчук, голова президії Консисторії УГПЦ. По
циому відбувся громадський обід. Про цю імпрезу писала
місцева англомовна преса.

Після посвячення площі, в травні почалась будова
церкви Св. Юрія у Флін Флоні. Для будови церкви громада
найнняла майстрів; головним з них був Олекса Соломон
з Рорктону та інших три помічники. Майстри робили по
12 годин денно, щоб завчасу до осені скінчити будову. Гро-
мада також помагала, висилаючи людей, членів, які офі-
рували свій час і свою працю. До будови виходив Василь
Перепелюк, а якщо не мав часу, то на своє місце висилав
когось з робітників. Це вже третя церква, до якої будо-
ви Василь Перепелюк докладає своїх рук: перша була в
Сифтоні, друга в Рорктоні, а це вже третя. Тут він від-
дає найбільше часу і праці, бо відколи тут почалося жва-
віше церковне життя, про яке майже кілька разів на рік з'явилися новинки в місцевій пресі, інші національності
мали нагоду познайомитись з культурною працею україн-
ців.

Будова церкви була закінчена і перше Богослужіння
відбулось 18 жовтня 1953 року. У відкритті церкви взяли
участь два священики — парох о. Швець і о. Л. Дячина
з Йорктону. Після Богослужіння відбувся святочний обід,
на якім було присутніх понад 200 гостей. Обід і програ-
ма відбулися в церковній залі під церквою. Привіти скла-
лись

ли громаді того дня представники міста та окремих установ. Склав привіт священик Англіканської церкви, в якій українська громада винаймала церкву для своїх богослужень — о. О. Горфілд. Головним гостем промовцем на святі був Юліян Стечишин, голова Союзу Українців Самостійників Канади. Господарем свята був Василь Перепелюк, він же й голова громади.

Вечеря в честь о. д-ра С. В. Савчука у Флін Флоні
в домі Перепелюків

На зборах громади 1954 року, в січні, Василь Перепелюк здавав звіт, в якім сказав, що рік 1953 був у громаді дуже успішний. Громада побудувала церкву за \$30,000 і майже не лишилось довгу до сплати. Підкреслив також, що громада зросла членством, що є дуже важним для дальнього розвитку церковного життя Української Греко-Католицької Церкви.

ко-Православної Церкви на півночі Манітоби. Василь подякував членам громади і управи за довір'я, за поміч у праці і просив звільнити його з обов'язку головства, з уваги на обмежений час і потребу дещо відпочити від громадської праці. На тих зборах обрано головою Я. Сторожука. І хоч Василь Перепелюк не був головою, він не переставав клопотатись справами громади та помогати їй чим лише було потрібно.

Церква Св. Юрія у Флін Флоні

Якось зараз після першого Богослуження Василь Перепелюк написав листа до компанії Канадійської Національної Залізниці (С.Н.Р.) з проханням, щоб компанія подарувала для церкви дзвони, такого як вони вживають на старих парових своїх поїздах. І в липні 1954 року Василь одержав листа з головного бюро з компанії, яка повідомляла, що у відповідь на його прохання, вони висилають

на його адресу дзвона для церкви Св. Юрія у Флін Флоні і що цього дзвона вони доставлять без коштів за його доставу.

Гудсон Бей компанія Майнінг і Смелтінг, яка декорувала місто світлами через сезон різдвяних святкувань лишила ці декорації через українські Різдвяні свята і В. Перепелюк завжди пам'ятував вислати компанії подяку за увагу і декорацію на наші свята.

XVIII

Від кількох останніх років у Флін Флоні йшли оживленні розмови про новий майнерський осередок Лін Лейк. Ця місцевість була положена далі на північ, віддалена 200 миль від Флін Флону. Про цю місцевість, розбудову містечка, про нові копальні і велики можливі там багатства писала багато місцева преса. У Лін Лейку відкрилися нові поклади ніклемової руди, а на нікель останніми часами почався дуже добрий попит. Посесію на відкриття нових копалень взяла на себе компанія Шерідон Гордон. Ніяких доріг в той час до Лін Лейку не було. З Шерідон, зимовою порою, перевозили туди саньми-тракторами копальні машини, мешкальні domи, харчові провіянти для робітників та потрібні інші необхідні речі. Коли ж закінчувалась зима, то одинокою транспортацією були літаки, якими доставляли потрібні споживчі продукти. Тим часом Канадська Національна Залізниця прокладала і будувала залізну дорогу до Лін Лейку. Ця дорога була закінчена 1953 року.

Василь Перепелюк кілька разів задумувався над тим, чи не варто б йому туди поїхати та подивитись. Хоч кілька разів збирався поділитися своєю думкою зі синами і поїхати та все щось ставало йому на перешкоді. В той час, як відкрилась залізна дорога до Лін Лейку, Василь Перепелюк отримав листа з Італії, з острова Капрі, від англійки Джіні МекДоналд, яка через п'ять років була постійним покупцем в його крамниці. Вона замовляла в

нього листу споживчих продуктів і просила їх вислати до неї. Прислала підписаного „ін блянко” чека, щоб крамниця сама виповнила цифру, бо цін вона всіх не знала. В. Перепелюк захопився тим незвичайним замовленням в його крамниці, поділився новинкою з репортером й опісля кілька денників в Канаді передрукували цю новинку. Василь виповнив замовлення, сама оплата пересилки коштувала 30 долярів.

Перше Богослужіння в новій церкві Св. Юрія у Флін Флоні, о. Ілля Швець і о. Леонтій Дячина виконують чин хрещення Зенона Перепелюка (Василевого внука) і І. Більського 1953 року

Думка про Лін Лейк виринула у Василя Перепелюка знову в березні 1953 року, коли управитель „Манітоба Чемберс оф Комерс” М. Дж. МекМілен з Трансконі приїхав до Флін Флону. МекМілена зацікавила Північна Манітоба і він відвідав Ди Па, Лін Лейк, Снов Лейк і Флін Флон. Тут місцева екзекутива „Чемберс оф Комерс” улаштувала для гостя прийняття-обід, на якім він поділився своїми враженнями про ці частини Манітоби, а зокрема про Лін Лейк. Проте, до Лін Лейку Василь рішився поїхати аж напочатку 1954 року. Перед виїздом відбулись родинні

наради. Всі три сини Перепелюка були у спілці з батьком. Сини піддержували пляни батька поїхати подивитись. Коли б там були добре вигляди, то можна відкрити невеличку крамницю, а коли ні, то він на тім нічого не стратить. І так навесні 1954 року Василь Перепелюк поїхав „на звідини” до Лін Лейку. Туди майже щодня відлітали і прилітали літаки „Нортен Ейр Лайн” компанії, яка давала обслугу як тягарових, так і пасажирських потреб на півночі Манітоби.

Коли народжувалося місто Лін Лейк у Манітобі

Те, що Василь Перепелюк побачив у Лін Лейку було більше, як він сподівався й як про це говорили й писали. Серед соснових, вічно зеленіючих лісів півночі та синіючих озер, раптом виростало, чи радше народжувалось, майнерське місто. Тут було вже повних дві сотні мешканських домів, а на головній центральній вулиці компанії бу-

дували канцелярійні будинки. Саме тоді йшла будова нового театру. Була вже тут аптека і крамниці з одягом. Бульдозери цілими днями рили землю, вибираючи та вичищуючи місце для заливання цементом фундаментів. Тут то там лежали залізо-бетонні плити, купи дошок, гори цементу і піску. В копальнях (майнах) вже працювали робітники на три зміни.

Розвідавшись про стан майнерацької продукції, Василь не гаючись вибрав добре місце під крамницю при голов-

Серед природи, озера і літниська, куди родина Пепелюків доїджала літом в околицях Флін Флону

ній вулиці Мейн. Тут він швидко зорієнтувався, якої саме крамниці потребує нове місто. При купні землі під будову крамниці Василь зустрінувся з труднощами: плян розбудови центральної частини міста вимагав певної величини модерного будинку, чого він не передбачував. Кошти побудови такого будинку були для нього надто високі, які йому тепер не під силу. Розумів, що не зможе мати навіть половини потрібного капіталу, а тут за все треба платити готовими грішми. Землю однаково купив, підписавши всі умови з правами побудови і вернувся додому.

Кілька днів плянував, розчислював і покищо бачив, що не зможе взятись до будови. Потребував щонайменше 100,000 доларів, а їх не так легко позичити. Лякали Василя великі проценти приватних компаній, а він не забув своєї втраченої землі коло Сифтону, яку забрали проценти, хоч причиною більше була депресія, як позички. На справу будови в Лин Лейку натискали сини і радили робити позичку і в приватних компаніях. Це нове підприємство манило Василя не менше, як його синів. Зібрався і поїхав до Вінніпегу. У Флін Флоні „Банк офф Комерс” був лише філією головного банку у Вінніпегу. По довшій розмові з управителем „Банк офф Комерс”, банк згодився дати Василеві позичку на 60,000 доларів на проценти по тодішніх банкових умовах.

У чотири місяці пізніше в Лин Лейку, на головній вулиці в центрі міста красувався модерний, на два поверхи, будинок розміром 60x100 футів. На першій підлозі була крамниця. По одній стороні були поліці і прилавки зі споживчими продуктами, по другій модерні меблі, електричні кухні, холодильники та інші більші, чи менші необхідності та окремий відділ залізних товарів („гардвар”), які були потрібні в місті, що далі розбудовувалось. На другім поверсі був апартамент на 10 мешканських квартир і бюро. Офіційна назва крамниці в Лин Лейку:

CENTRAL MEAT & GROCERY LTD.

By W. J. Perepeluk and Sons

Восени, 10 листопада 1954 року, відбулось відкриття нової крамниці у Лин Лейку. Це було перше торговельне підприємство Василя Перепелюка і синів, відкриття якого відбулось офіційно. В обидвох щоденниках у „Флін Флон Дейлі Майнер” і „Дейлі Ремайндер” з'явились великі привітальні оголошення та побажання. На відкриття приїхав з Флін Флону представник „Чемберс офф Комерс”, приятелі з „Ротарі Клюбу”, „Елк Лодж”, організації та підприємства надіслали привітальні телеграми. На великих вікнах крамниці стояли в кошиках квіти з привітаннями від міста Лин Лейк, від копальняної компанії „Шерідон Гордон”.

Місцеві мешканці взяли участь у церемонії відкриття. Кожна більшої ваги подія викликала оживлення серед небагатьох ще мешканців міста, тож була нагода побувати в гурті, оглянути нову крамницю, побажати власникам успіхів і щастя та й купити собі дешço.

Офіційну промову від адміністрації міста виголосив С. Р. Нейлі. Вітаючи гостей з-поза міста, він висловив своє вдоволення з такого будинку та цілого підприємства, склав гратуляції Василеві Перепелюкові і синам та перетяг стяжку до входу у будинок.

**ADDRESS — AT OPENING OF W. PEREPELUK & SONS'
STORE**

November 10, 1954.

Ladies & Gentlemen — Bill Perepeluk:

I am happy to be invited to take part in the official opening of W. Perepeluk & Sons' Store at Lynn Lake.

I am also happy to see so many outside visitors taking part in this opening, among those being Representative of the Flin Flon Chamber of Commerce and various other representatives of business concerns. Bill Perepeluk has received many telegrams and messages of congratulations from outside.

This building, which we are in now, was commenced early this summer and only those who see it can appreciate what it means in beauty and quality, and what it means to this Community and the whole North country. It has a complete appearance of permanency.

The Perepeluks' have spared no expense in erecting a store building which this Community and the whole of the North country can be justly proud of. Also on the upper storey are excellent suites and offices.

On behalf of our Community I would like to record my appreciation of this addition to our fast growing Town, and to say what a pleasure it has been to have dealt with Bill Perepeluk and his sons in connection with the original negotiations for the purchase of the lots for the store, and for all other matters which is common in any Town in connection with the erection of any buildings. These men have been most co-operative in every respect, and I thank them now, on this, their opening day, for coming to Lynn Lake and for their co-operation and help.

I now wish them the best of good luck down through the years.

I have been asked to officially declare Perepeluk & Sons' store open for business, and I do so as I cut the ribbon, giving us entrance to a modern up to date store, stocked with merchandise in a building 60' x 100'.

I now declare this hardware, furniture and grocery store open for business.

I wish you all the best of good luck.

Листи і телеграми наспілі від таких фірм: І. А. Росс, Маршал Велс — Вінніпег, Джордж Меклін — Вінніпег, Вінніпег Голсейл Гросері — Вінніпег, Гом енд Кінг Вест Кен-

Місто Лін Лейк у Манітобі, вулиця Шерріт

діс енд Натс — Вінніпег, Вік Ватсон, Кенедієн Бенк оф Комерс — Флін Флон, члени і приятелі Української Греко-Православної Церкви Св. Юрія у Флін Флон, священик Етлен Рей Горфілд — Флін Флон, Кедділ Гардвар — Флін Флон, Петро Сірий і Сини — Драй Клінерс — Флін Флон, Артік Бевередж — Флін Флон, Джов Віртз Нешонал Фрут — Флін Флон, Гудсон Бей Пломінг — Флін Флон, В. Дж. Макманон ЛТД — Вінніпег. Листові привіти були від В. Галятовського і родини Гордіїв з Флін Флону.

За кілька місяців по відкритті крамниці, десь на початку квітня 1955 року до Лін Лейку завітав репортер. Місто на далекій півночі, яке так швидко зростало і нововідкриті багатства викликали в пресових агенцій широкі зацікавлення, як копальнями, так і підприємствами і людьми. **Вальтер Грей від Кенедієн Прес** відбув інтерв'ю з Василем Перепелюком. Після довшої розмови він побачив, що має перед собою особливо цікаву людину, підприємця, який, як син піонера зумів вибитись на такі широкі дороги, як в торгівлі, так і в суспільному житті. Ось що писав репортер у **своїй цікавій новинці**:

SELF-EDUCATED STOREKEEPER MAKES FORTUNE IN NORTH

LYNN LAKE, Man. (CP) — Bill Perepeluk is a self-educated man. Educated, he says, from newspapers, books and magazines.

The 55-year-old Ukrainian-Canadian, born in the Sifton, Man. district, was unable to speak English until he was 15. He gained his knowledge of the business world by trial and error.

But he's parlayed an \$800 investment into a small fortune.

Perepeluk operates two stores in the north country, one in Flin Flon, Man., and the other and newest in Lynn Lake, 750 miles north of Winnipeg.

Big Turnover

His annual turnover in Flin Flon averages \$500,000 a year. He grosses \$30,000 a month in his combined grocery, meat and hardware store in this new northern frontier town of 1,300.

Bill was born in 1900, one of eight children. His parents never learned to read or write English. Bill learned to speak the language first and three years later he could write it.

Perepeluk farmed in the Sifton district from 1918 to 1935 when the depression forced him to give up his half section of land.

"I didn't know what I was going to do," he said in an interview. "I had never worked for anybody before. But some friends suggested I buy a store in Rorketon (a town located between Lake Dauphin and Lake Manitoba). So for \$800 I bought a lot, built the store and bought some stock."

From the first day the store was opened, Bill was a success. Eleven years later he sold the store for \$20,000 and moved his wife and five children to Flin Flon to start up the Central Meat and Grocery Ltd.

Songs in Business

The Flin Flon store is now managed by two sons, John, 31, and Orest, 26.

Perepeluk came to Lynn Lake last year and erected a \$110,000 store. He and his son Walter, 28, operate the business. A daughter, Zenovia, 23, recently graduated as a nurse at London, Ont., and a second daughter, Gloria, 19, is connected with a drilling firm in Flin Flon.

The store occupies the ground floor of the two-storey building on Sherritt Ave., Lyn Lake's main street. The second floor consists of 10 suites and offices.

Perepeluk's apartment is littered with newspapers and magazines. He subscribes to 15 newspapers.

"I'm a sound believer in books and magazines," he said. "If people read more they would be just that much smarter."

Цю новинку надрукували різні часописи, як „Вінніпег Трибюн”, „Вінніпег Фрі Прес”, „Тайм Гералд” в Мус Джо, „Келгари Гералд”, котрийсь часопис у Лондоні, Онт., Віндзорі, Торонтонський „Ди Телеграм” та інші. Іт тут власне цю новинку перебрали „Канадійська Сцена”, даючи нагоду етнічним групам познайомитись з Василем Перепелуком.

По відкритті крамниці в Лін Лейку, Василь Перепелюк віддав її під управу сина Володимира та і самий переїхав сюди з Гафією. Іван і Орест залишилися у Флін Флоні. Перших кілька місяців крамниця у Лін Лейку давала 8,000 доларів місячного обороту, а два роки пізніше — 45,000 дол. Праця приносила йому винагороду за ризико, яке взяв 1954 р. Ще тоді, на початках, приятелі відраджували його від цього діла. Так далеко від цивілізації вкладати такий капітал в будову — річ дуже ризиковна. Коли б копальні закрились, все це пропало б. Василь самий був свідомий того, однаке якийсь внутрішній голос вів його далі вперед. Тут на новім місці В. Перепелюк дуже скоро здобув собі приятелів та добрих покупців. Тут в крамниці, як і колись у Рорктоні, можна було зайти і поговорити з Василем про політику, про події у світі. Всю свою увагу присвячував справам крамниці. Час від часу навідувався до Флін Флону. Іноді виїздив в громадських справах на короткий час, як напр., в травні 1954 року, коли у Лін Лейку

йшла будова крамниці, Василя обрав „Ротарі Клуб” на конвенцію до Сіялт в ЗДА, куди він виїхав, незважаючи на те, що був зайнятий будовою. Коли в торгівлі починав якусь працю, доводив її до певного порядку і тоді міг дозволити собі віддаватися багатьом іншим справам, головно громадського характеру, або подорожуванням.

Крамниця В. І. Перепелюків у Лін Лейку

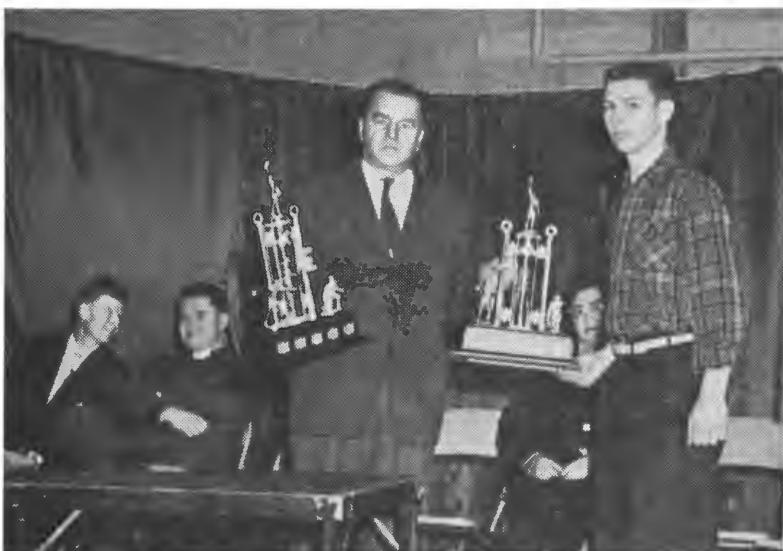
XIX

Коли торгівля у Лін Лейку ввійшла в певні рейки, набрала певного порядку, Василь Перепелюк відчув, що вийшов на широкі шляхи життя. Різні справи — громадські, добродійні, політичні, родинні — все накопичувалось довкола нього. Він йшов їм назустріч завжди радий, коли до нього зверталися за порадою, або й допомогою.

1956 року до міста Лін Лейку приїхало з Вінніпегу спеціальним поїздом 40 послів Манітобської легіслятури під проводом міністра Кембела. Це була спеціально заплянована Манітобським урядом візита нового індустріально-го міста на півночі, яке постійно зростало. Між послами

було кількох українців: Н. В. Бачинський, який був тоді спікером, посол І. Р. Соломон, посол І. М. Гаврилюк з дружиною. Василь Перепелюк був офіційно призначений господарем гостини міста Лін Лейку та провідником експедиції міста Лін Лейку і цей обов'язок він виконав дуже добре вплівши до нього притаманну українцям гостинність.

Якось по Різдві 1957 року до Василя Перепелюка до Лін Лейку зателефонував його приятель Микола Григор-

Василь Перепелюк нагороджує студентів Лін Лейк школи за найкраще написані есеї 1958 року

чук з Етелберт. Він повідомляв Василя, що збирається їхати з дружиною автом до Флориди. Це був той сезон, коли заможніші люди могли дозволити собі поїхати в теплішу частину країни, побувати на сонці, відпружитись від праці. Вакації літною порою і дома добре, а довга канадійська зима ставала докучливою, тому такі виїзди до Флориди були популярні і Перепелюки вже не раз побували в Маямі, мали вже там своїх знайомих. Василь радо прий-

няв таку вістку від Миколи Григорчука. Йому потрібно було десь вийхати, щоб відпочити. Договорились, що Василь з Гафією виїдуть своїм автомобілем і зустрінуться аж у Маямі у своїх знайомих.

Василь Перепелюк любив товариство свого приятеля Миколи Григорчука. Це також' син піонера-поселенця, підприємчivий, життєрадісний, з питомим йому гумором. Мав те щастя, що його батьки поселилися в околиці, де була близько школа і тому він міг осягнути належну освіту. Микола Григорчук був послом в Манітобській легіслятурі через 20 років. В містечку Етелберт він мав агенцію продажу фармерських машин, гараж та продаж автомобілів. Багато добра зробив Микола Григорчук для українських фармерів за часів свого посольства. Його шанували і любили свої і чужі. Крім особистого приятелювання, в'язало цих дві родини — спільні громадські зацікавлення на полі церковнім та організаційнім в Союзі Українців Самостійників і Українській Греко-Православній Церкві в Канаді.

Про цю подорож Микола Григорчук написав обширний репортаж, який був поміщений на сторінках „Українського Голосу”. Частину цього репортажу включаємо в цю книжку, а він самий за себе дасть картину таких подорожувань Василя і Гафії Перепелюків та насвітлить відношення дружніх взаємин зі собою цих двох родин. Репортаж був під заголовком — ..Мандрівка до країн сонця”.

Маяма — місто островів

Сама Маяма має 21 острів на морю. 18 із них зроблені людьми. На менших островах збудовані прекрасні і коштовні резиденції. Їх власники здебільша американці, але між ними є і канадійці.

Маяма Біч — обведена водою. Над морем красуються самі готелі і заїздні доми для туристів. Тут живе, так би мовити, сама грошова сметанка. Кімната до винайму є від 18 дол. на добу до 200 доларів. Ми плянували побувати в Маямі довше ніж одну добу, тому не вибрали тих дорогих кімнат у готелі.

Колись казали наші батьки, що варт їхати до Канади, бо там молоко тече річкою, а ковбаса росте на дереві.

По приїзді довідалися ми, що ані одно ані друге так легко не приходило. Треба було тяжко працювати, заки дочекались молока і ковбас. А все таки на Флоріді справді ростуть ковбаси на дереві і то ріжної величини до 3 цалі грубі, а навіть 30 цалів довгі. На дереві їх повно, як шнурками пов'язані. Їх і називають сосидж тріс.

У Ферчайлд парку можна знайти різноманітні дерева і квіти завезені з тропічних країв. У цім парку можна днями любуватися різноманітними рослинами.

Кубіець з сохою і В. Перепелюк

Нашу увагу звернуло одно дерево б цалів грубе і 10 стіп високе, чисте й гладесеньке, немов його хтось на-вмисне обстругав. Яких 7 стіп від землі воно обв'язане неначе стяжкою. На тій стяжці три або чотири китиці рослин, подібних до китиць винограду.

Українці в Маямі

Ми ще минулого року через панство Цибульських з Брентофорду познайомилися з п-вою Микитками, які вже кілька літ мешкають у Маямі. У них завжди хтось з канадійців перебуває. Панство Перепелюки з Флін Флон, які виїхали тижднем скоріше від нас, уже були в Микитків, як ми загостили до них. П-во Микитки мають простору хату і хто з українців знає їх адресу заходить до них з надією зустріти своїх. Ми також, користуючи

з їх гостинності, зчаста докучали їм і забирали місце у їх домі. Віримо, що не тільки ми, але й інші відвідувачі, вдячні їм за їх гостинність і терпеливість.

По короткім відпочинку з подорожі, ми вже гуртом, як цигани, усюди їздили. Через Рі肯бейкер міст ми поїхали до парку на острові Крендон. Парк величезний, там є місце на тисячі авт. Коло моря пісочок дуже дрібний як на березі так і у воді моря. Людей багато: одні купаються, інші сплять на піску, а ще інші зайдають смачну перекуску. Тут можна зустріти ріжні народності. Нас можна було пізнати по пирогах, що іх наші жінки прилагодили.

На одному з маленьких острівців мешкають панство Фаріони, готельники з Кемсек. Маючи їх запрошення і адресу, ми відвідали їх. Вони мають прекрасну хату і акр землі біля неї. Коло хати ростуть ріжні полуничеві дерева і квіти. Панство Фаріони, це люди дуже милої вдачі і в гостині у них почувались ми неначе вдома.

Можна сподіватись, що небавом дім панства Фаріонів стане неначе заїздним домом для канадійських українців, бо вже багато з них знає їхню адресу.

Кажуть, що в самому Маямі має жити близько 200 українських родин.

Щоб познайомитись ближче з маямцями, ми в неділю вечером зайдли до Українського Нар. Дому. Поза секретарем дому добродієм Теодором Наконечним, інших українців було не багато. Найбільше було гостей з різних стейтів Америки і кількох канадійців. Гости заавлялись при музиці, попиваючи американське пиво.

По дорозі в Кубу

В понеділок 4-го лютого ми вийшли з Маямі до Кій Вест, 150 миль на морі. Подорож була цим цікава, що ціла дорога на морю — мостами і островами. Більша частина тих островів збудована людьми. Найдовший міст має 11 миль. Попри дорогу з Маямі, вздовж її, тягнеться водопровід, який доставляє воду до Кій Вест і для островів, що лежать на його шляху.

На тих островах, тепер є заїздні domi для туристів. Ціни помірковані. На деяких островах є гарні містечка, мешканці яких займаються риболовством, однак більше полягають на доходи від туристів. Ціна харчів поміркова, за винятком молока, яке коштувало нас 40 центів за кварту.

Ця дорога має за собою сумну історію. Колись контрактор збудував залізницю з Маямі до Кій Вест. Одного дня великий гураган усе це знищив, забираючи сотки людських жертв. Залізниці не відбудовано, натомість збудували дорогу для авт і троків.

Приїхали ми до Кій Вест ще завчасу та оглянули цей старинний порт, з вузькими вулицями, зі старими еспанськими будинками. Дістали інформації про відплив нашого корабля до Куби і зупинилися в дуже непривітнім помешканні, бо кращі були вже зайняті.

В. Перепелюк вручує сумківцям — М. Фарині і Т. Звоздецькому чашу за найкращі успіхи, липень 1965

Вечером поїхали подивитись на собачі перегони. Дали ми по кілька долярів, щоб собаки і їх власники не терпіли голоду. Нікому з нас не повелось і за наші вложені гроші не дістали жадної девіденди. Пан Перепелюк також спробував щастя. Казав, що це перший і останній раз він годував чужих собак.

Я ще не бачив щоб чоловік так жалував за чотирима долярами. Але це мабуть тому, що ця сума дорівнює передплаті на „Український Голос” за цілий рік.

Він почав себе ганити і доказувати, яке добро міг зробити тими грішми. Скільки то є українців, що нічого не мають до читання. За тих чотири доляри міг комусь передплатити „Український Голос” на цілий рік, це виходить лише 8 центів на тиждень, за часопис що виходить 52 рази на рік. Там завжди можна знайти відомості про українське життя не тільки в Канаді, але й у ціло-

Глайд Томсон і Василь Перепелюк — добрий улов. Лин Лейк.
Цих три рибі важать 101 фунт

му світі. Можна знайти дописи, поучуючі розвідки, відомості про політичні і церковні справи. Про з'їзди ріжних наших установ. Самі редакційні статті вартоють більше, як річна передплата.

Ця розмова тяглась до пізної ночі. Скільки то наші люди видають грошей на ріжні дурниці, але на передплату свого часопису то все якось „бра��ує” грошей.

В гостині у кубинців

У вівторок о одинадцятій годині рано ми відплили кораблем з Кій Вест до Куби. Подорож була не погана, хоч і була трохи бурхлива. Пів до шостої вечером ми

В Мексіко 1960 р.

вже були в порті Гавана. Подорож в обидва боки коштувала \$26.50 від особи, щоб перевезти авто треба було заплатити \$78.00. Ми залишили авто у Кій Вест. І добре

зробили. У Гавані є багато вузеньких вулиць без знаків де треба стати, де можна навертати. Кубинці мають дивний звичай показувати рух авта пальцями: один другому дає знаки куди він плянує їхати і таким чином розминаються. Розуміється на головних вулицях, які досить широкі, система вуличного руху подібна до нашої, та таких вулиць не багато є. У Гавані нас пізнав по стяжці властитель вілли, де ми мали замешкати, що була 14 миль від Гавани і була положена на побережжі моря. Був це обширний ново-збудований будинок, добре умебльований, з кухнею і необхідним посудом. За нас п'ятьох жадали \$15.06 за добу.

У Гавані не бракує готелів, та ми воліли почувати себе по домашньому і дивитись як жінки готують вечерю.

У середу ми дістали проводира з автом і вийшли яких 50 миль на фарми. За цілий день поїздки нам почислили всього \$25.00. Околиця горбувата, хатки на фармах покриті пальмовим гіллям і мають вигляд старокраївих сніпків. Шкла на вікнах ми не бачили. В разі бурі мешканці закривають свої вікна дошками. На подвір'ю держать поросята, які пасуться припяті на шнурку, а деякі мають ярмо, як у нас на худобі, коли вона скаче через плоти. Усюди прекрасні пальми обабіч дороги і на полі, яких не можна зрубувати навіть власникам землі, що на них вони виростили, без дозволу на те уряду. На тих пальмах високо під самим вершком наростає зеленина, яку стинають для годівлі безрог. Як вони збирають цю зеленину, ми не змогли бачити. Перших господарів ми здібали зі сапами на полі. Вони були в легкім білім одязі, босі, але веселі і на наші питання через перекладача радо відповідали.

Згадка про батьків і минуле

Земля тут чорна й мені прийшло на гадку як батько розповідав, яку землю ми залишили в краю, як цінили цю рідну землю, як лишаючи її цілували та на пам'ятку брали грудку землі у пазуху. Чому мені здавалось, що це та сама земля і я маю щось спільногого з нею. Так хотілося стати на неї босими ногами. Та не міг набрати відваги. Я знов, що наш гурток міг би мене зле зрозуміти, а то й широ висміяти.

Без перекладача ми ніяк не могли порозумітися з кубійцями, бо на Кубі уживають еспанської мови. Також прийшло мені на гадку, як наші батьки виїздили з рід-

ної землі у незнаний світ, шукаючи кращої долі. Тяжко їм було, незнаючи чужої мови, без перекладачів, давати собі раду! А все ж таки давали собі раду.

Ми їхали автом для розваги, з грішми в кишені, а наші батьки по більшій часті несли свій маєток у торбах на плечах, щоб осісти на „гомстеді”. Які ж муки і горе переживали вони від часу, коли доля кинула їх в далекий світ на канадійське побережжя, а потім загнала у пущу без грошевих засобів на існування, без сусідів...

З побуту у Мексіко 1960 року. Дві мексиканки — Анна Керелюк з Галлок, Мінн. і Гафія Перепелюк з Флін Флону

Пан Перепелюк фотографував тих господарів в русі, а я думав як все змінилося за останніх 60 років! Коли б мій батько 60 літ тому не зробив би того рішучого кроку і не нарізував себе на ріжні подорожні невигоди, де треба було їм не раз разом із мамою при ріжних пересадках нас носити, дальнє завезти нас у ліс віддалений 32 милі від людської оселі, а дві милі непроходимим

лісом перенести цілий маєток і діток у ліс на фарму. А потім збудувати колибу і лишити дружину і четверо діточок у віці 2-8 роців, а самому піти на залізницю до праці, бо на маєтку було усього \$10.00, до того ще наші скрині з одягою десь пропали і про них ми не знаємо і по нинішній день.

Таких емігрантів як наша родина було тисячі. Усю ту посвяту вони робили для нас. Коли б не та посвята наших батьків, можливо, я тепер був би босий як і ці кубинці. Хто знає яка доля нам би судилася... Мої родичі як і інші піонери, пішли на вічний спочинок: тяжка праця, недостача вкоротила їх вік. З тих набутків вони мало скористали, а багато причинились до того, що ми тепер живемо краще. Їздимо автами прекрасними дорогами, по при цвінтари де є гроби тих мучеників зарослі буряками, худоба по нихходить, хрести по гробах похилені (деякі навіть без хрестів). Ніхто навіть не подумає, що тут спочивають кости наших дорогих. Ми вганяємо автами не лише для потреби, а для розривки, маємо час на все, вміємо кричати, на всіх нарікаємо, навіть на Бога, що нас не обдарував багатством. Але бракує нам часу поправити гроби своїх рідних. Не маємо часу прикрасити ці місця вічного спочинку, нема часу навіть стати автом і подивитись у той бік де батько або мати спочивають. Це недбалство показує нашу невдячність, показує як ми вміємо цінити тих, які для нас жили і працювали.

Світла і тіні Куби

У Кубі ми бачили два ріжні роди цвінтарів. Одні подібні до наших — інші з дорогими нагробниками, що коштують десятки і сотки тисяч доларів. Ці коштовні нагробники цілком не оправдані у державі, де можна було б ці гроші ужити на просвіту і піднесення добробуту населення.

В Кубі великі простори землі належать одиницям. У них працюють біdnіші за якусь заплату. Головний продукт краю — це цукрова тростина. Посіlosti обведені дротом. На стовпці для дроту вживають тоненькі дерева, які закопують у землю. Якимсь чудом ці дерева пускають коріння і виростають більшими деревами. Є багато обгороджень, що через пару літ треба буде знижувати дріт, бо дерево тягне його при своєму рості вгору.

На полі ніде ми не бачили тракторів. Обробляють тут поле биками і дерев'яними плугами. Лише пару трох кіл ми бачили які возили цукрову тростину, а то по більшій часті три пари волів запряжених до двоколесних возів, які вміщають 13,000 фунтів тростини. Везуть їх до товарових поїздів. Така фіра вартує около \$60.00.

На другий день наш шофер-перекладач возив нас містом Гавана. Тут вулиці із 16-го і 20 століття. Одні не далеко від інших. Але яка ріжниця! Одні просторі і багаті, інші вузенькі і бідні. Гавана — це столиця Куби. Парлямен-

В. Перепелюк стоїть напереді зрізаного стовбура червоного дерева в Каліфорнії

тарний будинок надзвичайно гарний і коштовний. У самій середині будинку у підлозі уложений кусочек діаманту вартості \$30,000. Кімнати просторі, умеблювання з найдорожчого матеріалу. До сесійної залі нікого не пропускають. Сесія парляменту цілком закрита від публіки. Не так як у нас, де просять аби прийти і послухати дебат.

У місті ми шукали за своїми, та знайшли лише жида, що знаменно говорив з нами по українськи. Казав, що він українець з Поділля.

На Флориді гарно, а вдома найкраще

Побувши ще трохи в Маямі, 18-го лютого ми рушили в дорогу додому. Панство Перепелюки лишились ще на тиждень в Маямі. Вони ще мали нагоду бути на святі державності, яке відбулось в Українськім Нар. Домі, де Ольга Павлова відспівала кілька українських пісень, П. В. Подубинський дав реферат, а пані Подубинська вивела пісні українських дівчат. Тарас Максимович приготував українські танки молоді. 24 лютого було посвячено на наріжного каменя під Українську Греко-католицьку церкву, яку зорганізував о. П. Смаль. Це дало нагоду панові Перепелюкові познайомитись з провідними людьми Маямі як Н. Костинюк — голова церковної громади, І. Андрік — президент українсько-американського Клубу, П-во Подубінські і багато інших. При кожній нагоді В. Перепелюк шукав за передплатниками для „Українського Голосу” і в цей спосіб під час своєї подорожі зібрав поверх 40 нових передплат.

Він також відвідав Публичну бібліотеку, де на жаль є дуже маленьке число українських книжок.

Канадійці мали свій тиждень у Маямі і пан Перепелюк не забув і там зайти і представив себе з найдальшої частини Манітоби, бо аж з Лін-Лейк. В. Перепелюкові треба ще бодай два рази вийхати на Флориду, щоби там майже кожний мав „Український Голос”.

Будучи в теплі через місяць лютий ми думали, що у нас в Манітобі уже все цвіте, та застали ще більше снігу, як залишили. Помимо того, що сніги й мороз нераз дошкулювали нам, ми були вдоволені, що знову вдома, зустрівши наших давних знайомих, сусідів.

Куди б не поїхав і що б не бачив, чого у нас бракує, то все таки наша Канада краща. Ми також маємо дещо такого чого інша країна не має.

Того 1957 року, під час свого побуту в Маямі, Микола Григорчук і Василь Перепелюк порадили громадянам побудувати свою церкву. Досі православні українці йшли там до „рускої” церкви, а українці греко-католики йшли до римо-католицької. Таке саме було у Фінікс, Арізона. Тут

1959 року православні українці зформували свою громаду і до року членство в громаді зросло до 48 родин. Купили вони площу з будинками, виплачували, а будинок переробляли на церкву. І першими жертвовавцями на цю церкву у Фінікс, Аризоні були Василь Перепелюк та Микола Григорчук. Вони ще не раз тут приїдуть та зустрінуться зі своїми гостинними друзями-українцями з Америки й Канади.

В гостях у Фінікс Аризоні 1968 року. Зліва направо Гафія Перепелюк, Мирослав Січинський і Микола Перепелюк, Василів брат. За ними розкішне помаранчеве дерево і овочами на нім

XX

Кажуть люди, що добрий приятель вартіше золота. Василь Перепелюк мав одне і друге. Манітоба готувалась

до провінційних виборів, які були проголошені на червень 1958 року. Василеві приятелі, яких він мав довкола себе, звернулись з пропозицією, щоб він кандидував з ліберальної партії, яку піддержував від перших днів, коли дістав право голосу. Популярність Василя Перепелюка зросла серед населення Манітоби. Яким довір'ям і повагою тішився Василь, бачимо з листа міністра Індустрії і Комерції Ф. Л. Джьобіна, висланого до комітету номінації у надходячих виборах:

May 15, 1958.

Mr. W. Perepeluk,
79 Main Street,
Flin Flon, Manitoba.

Dear Bill:

The enclosed is a copy of a letter which I have sent out today to all the names on the list which I gave you when I was in Flin Flon last.

Yours very truly,

F. L. Jobin,
Minister of Industry and Commerce.

As you know Bill Perepeluk, of Lynn Lake, recently received the Liberal nomination for the new Constituency of Churchill. I write to you for your support for Bill.

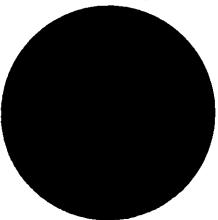
I have known him for many years now. He is a hard working man, easy to meet, honest and above all "all out from Northern Manitoba". I know that he will represent you and our north in an excellent manner.

It has been a pleasure to have worked for you over the years and I will continue to do so. Bill Perepeluk and I will make a good team and I therefore ask you to work and vote for Bill.

Yours very truly,

F. L. Jobin.

Номінація кандидатів відбулася 12 травня. Василь Перепелюк був призначений на округ Чирчил, а тому що час був такий короткий, він приготовлявся, щоб цей цілий місяць присвятити передвиборчій кампанії. Преса подала новинку про назначення трьох нових кандидатів ліберальної

4th NATIONAL LIBERAL CONVENTION				
Ottawa, January 14th, 15th and 16th, 1958				
THIS IS TO CERTIFY THAT	№ 1199			
MR. WILLIAM PEREPLUK				
IS ENTITLED TO ATTEND THE NATIONAL LIBERAL CONVENTION AS A				
DELEGATE				
REPRESENTING	CHURCHILL			
Given under our hand and seal at Ottawa, Canada,				
s此	twenty-seventh	day of	December	1957
				
 ASSOCIATE GENERAL SECRETARY				
GENERAL SECRETARY <i>1/ 22/ 57</i>				

партії, серед яких є прізвище Василя Перепелюка. А часописи з 17 травня 1957 року повідомляли, що Василь Перепелюк захворів під час передвиборчої кампанії в Чирчил і що лікар порадив йому негайно відтягнути свою кандидатуру. У шпиталі в Чирчил він пробув кілька днів, мав

високе тиснення крові і послаблення серця. Іншого виходу Василь Перепелюк не мав, як послухати ради лікаря. І хоч він відійшов від політичного життя Канади, але ніколи по тім не переставав цікавитись політичним рухом країни.

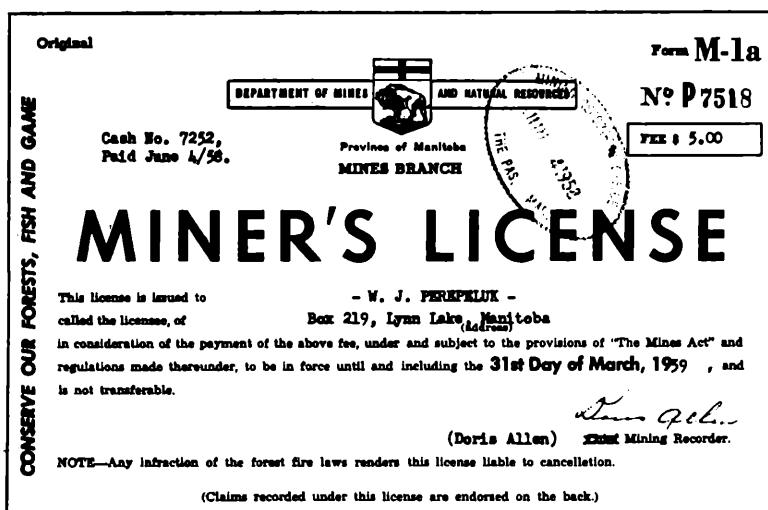
Недуга серця прийшла до Василя Перепелюка дуже у невідповідний час, коли він був у розгарі праці у віці 58 років життя. Прийняв цю вістку спокійно і нормально. Лікарі запевняли його довгими роками життя, якщо він буде придержуватись їх приписів, сповільнить активність і буде пам'ятати про своє здоров'я. І жива натура Василя швидко повернула його між здорових людей.

Свідомість, що його важкими зусиллями здобуте добро знаходиться в добрих руках синів, що він упродовж свого життя завжди старався бути корисною людиною, що здобув собі велике число приятелів, приносило йому спокій і вдоволення.

Ще одну цікаву подію пережив Василь Перепелюк у зв'язку з його торговельними інтересами. 1962 року провінція Манітоба святкувала свій ювілей 50-річчя. Всюди по більших і менших містах відбувались фестивалі з концертними програмами різних народностей, паради і бенкети громадських та державних установ.

Свято Ювілею Провінції Манітоби відбувалось в Лін Лейку 1962 р. Це було якраз 10-ліття міста Лін Лейку, якого початки викликали стільки зацікавлення, не лише в Манітобі, але в цілій Канаді. Для відbutтя святкування був створений спеціальний комітет. Василь Перепелюк з родиною був учасником цього величавого святкування. Ім'я Василя і Гафії Перепелюків стояло у списку піонерів цього міста. Їх було сто родин, тих, що на початках тут поселились і мають свої посіlostі. Цих сто родин під час святкування того дня були спеціально упривілейованими людьми. Кожний з них мав призначене місце під час різних церемоній і промов визначних гостей. Деякі привітальні промови були виголошенні спеціально для тих, що першими тут на далекій півночі пробивали дороги, що вкладали свою працю і свій хист у розбудову міста.

На це свято прибули до Лін Лейку визначні гости — члени манітобського уряду під проводом генерал губернатора провінції Еріка Вілляса та прем'єра Д. Роблина. Прибули сюди посли манітобської легіслятури, представники різних більших і менших установ та організацій з більчих місцевостей — Флін Флону, Ди Па, Томсону та наїхало багато гостей.

Того дня всі підприємства в Лін Лейку, включно з копальннями були закриті. Місто замаяне канадськими прапорами. Мешканці Лін Лейку святкували перемогу у поборуванні піонерських труднощів над дикою природою, раділи розвитком своєї індустрії, відчинили дороги до цивілізації що прославилась крізь каменисті узгір'я ліси. Разом з тим, тут відбувалось свято цілої провінції, півстоліття прямування Манітоби до поступу в ділянках господарських, комерційних, виробничих.

О годині 10:00 ранку, перед невеличким залізничним двірцем, міська адміністрація та ювілейний комітет зустрічали представників уряду. По цім відбулась парада походу містом. Напереді йшла флейтова оркестра „пайперс”

в одностроях шотляндських вояків, за ними йшли в уніформах „кабс” малі хлопчики та в уніформах „гайдс” дівчата, а тоді старші юнаки „скавтс”. За машеруючими посувалась кавалькада авт. У переднім авті їхав генерал-губернатор провінції Ерік Вілляс та прем'єр Манітоби Даф Роблін, а за ними іхали посли манітобської легіслатури та інші визначні і запрошені гості.

В місті, на великім майдані — площі — була влаштована вистава: ярмарок — осередок розваг, спорту, смач-

У Лес Вегас 1960 року у Невада Клюбл. Ка же Василь своїй дружині Гафії, що попробувати щастя в лотерії нікому не зашкодить

них страв і розігравок. Тут генерал-губернатор виголосив промову, звернену до піонерів і перетяяв стяжку перед входом, відкриваючи виставу. Другу промову виголосив прем'єр Д. Роблін, відкриваючи щойно закінчену трактову (гайвеї) дорогу. Голова Ювілейного комітету В. Фергусон вітав представників уряду і представив їх зібраним. Відбулась ще церемонія впису гостей в першу книгу міста та оглядини підприємств і околиці, включно з копальннями та відпочинковими літниськами над озерами.

О першій годині по полуdnі відбулось велике прийняття — бенкет для визначних гостей і пionерів міста. Свято закінчилось надвечір, коли приїждjі гості залишили це нове на півночі місто, яке впродовж 10-ти років зростало трудами його перших тут поселенців, між якими був Василь Перепелюк зі своєю дружиною Гафією і синами. Він також вклав частину свого життя і своєї праці, щоб це місто було кращим і багатшим.

А колись сюди прийдуть нові люди, виросте нове покоління, одне, друге. Зростатиме й місто і буде в ньому творитись легенда про його перших поселенців-пionерів.

XXI

Після величаво відбутого свята міста Лін Лейку, життя поплило своїм нормальним порядком, люди вернулись до праці: молоді — повні надій з перспективою на майбутнє, а старші — з почуттям вдоволення за підприємчість, за витривалість у поборюванні багатьох труднощів. Між цими був і Василь Перепелюк. Він дальше цікавився своїми крамницями і був у сплілці зі своїми синами. Позичені в банку гроші на будову крамниці у Лін Лейку давно вже сплачені. Крамницю у Флін Флоні вони змодернізували ще 1960 року, добудували частину будинку, поширили, покупили модерні холодильники. Тепер це вже була велика крамниця, в якій покупці могли з візками свободно один за одним вибирати собі потрібні продукти. Відкриття крамниці у Флін Флоні, вже тієї змодернізованої відбулось в грудні 1960 року. „Дейлі Майннер” помістив велику світлину з середини нововідкритої крамниці — Василя і обидвох синів — Івана та Ореста.

Того 1960 року припадало 25-ліття від відкриття першої крамниці в Рорктоні з капіталом 75 доларів та відмовою Вестерн Гросері дати кредит.

Тепер Василь Перепелюк і його три сини були власниками двох великих крамниць і будинків, в яких працювало 40 людей і 1970 року оборот обидвох підприємств був півтора мільйона річно.

Холодна північ Манітоби час від часу давалась в зна-
ки Василеві і Гафії. Хоч у них тепер було багато часу і кож-
ної зими вони виїжджали на два місяці до Флориди, або
Арізони, то все одно думки Василя все частіше поверта-
лись до питання, чи не краще було б оселитись десь між
своїми людьми, де хоч трохи тепліше і вигідніше. Північ
добра для молодих і рухливих людей, які зайняті постій-
ною працею. Порадившись з дружиною, обидвое рішили

На вакаціях у Фінікс Арізоні — зліва Василь Пере-
плюк, а поруч нього стоїть письменник Іван Бод-
нарчук з Торонто. Фото 1954 р.

повернулись в рідні околиці, а що місто Давфин одне з найкращих поблизу Сифтону, положене недалеко велико-
го національного парку Васагома, або більше знане, як Райдінг Мавітен, попрощали північні сторони Манітоби і
переїхали на сталий побут до Давфіну. Тут громадське
життя добре розвинене, є свій Український Народній Дім,
є церква Св. Юрія і багато друзів.

Тут в Давфині 1969 року В. Перепелюк побудував собі дуже гарну модерну хату з усіма вигодами, з ватраном в якому в холодні дні палахкотить живий огонь, упорядкував свою бібліотеку, свій архів та тисячі різних світлин з подорожів по Америці, Мексіко, Кубі та більших і менших містах Канади — все це Василь тепер упорядковує у своїм архіві, в якому знаходиться сотки різних листів:

А. Кирилюк, В. Перепелюк і о. Долинський
у Фінікс, Аризона

урядових, торговельних, громадських, вирізки з різних часописів, давніших і теперішніх — все це становить чималу архівну вартість.

Дім Василя і Гафії Перепелюків відкритий для гостей, як і давніше за часів Рорктона, Флін Флону, Лін Лейку. Коли в місті відбувається якась громадська імпреза, Василь Перепелюк і Гафія готують у своїм домі прийняття, шанують людей, що віддані громадській праці. Найближ-

чили їх сусідами через дорогу є Григорій і Анна Клапоушаки, які заходять вечорами погомоніти, випити чаю, Василь і досі не п'є горілки, пограти в карти, або почитати в пресі про найновіші події у світі.

В домі Перепелюків можна часто зустрінути пароха місцевої церкви о. Євгена Стефанюка. Тут обговорюються і вирішуються місцеві і позамісцеві громадські справи.

В днях, коли закінчувалась праця над писанням цього біографічного нарису, наспіла вістка, що Василя Перепелюка обрано президентом Українського Всееканадійського Фестивалю у Давфині на рік 1972-гий. Ось яку новинку подав „Український Голос“:

„Широко знаний в Канаді і поза Канадою Василь Перепелюк, замешкалий тепер у містечку Давфині, вибраний президентом Українського Народного Фестивалю, який цього року відбудеться знову в Давфині в днях 3-6 серпня . . .“

Спокійне, не перевантажене справами і працею життя, дає нагоду Василеві, хоч і з послабленим серцем радіти життям у здобутім працею добрі і достатках. На громадські справи Василь і Гафія дальше складають пожертви, цікавляться життя і поступом інституцій та організацій, в які вони вкладали частину і своїх трудів.

XXII

ПООДИНОКІ ГОЛОВНІШІ ДІЛЯНКИ, ЯКИМ В. ПЕРЕПЕЛЮК ПРИСВЯЧУВАВ ПРАЦЮ І СКЛАДАВ ПОЖЕРТВИ:

Дари книжок до бібліотек

Добра книжка і часопис були у Василя Перепелюка у великій пошані. Крім власної бібліотеки, яку почав збирати ще в ранніх юнацьких роках, яку перевозив з місця на місце в пачках як дорогоцінний дар, крім того, що ста-

рався помогти багатьом авторам і видавцям поширювати їх книжки, він започаткував дарування книжок до публічних бібліотек та інших наукових установ.

Перший такий дар зробив В. Перепелюк 1954 року публічній бібліотеці у Флін Флоні. Це вже був той час, коли він фінансово міг собі на таке дозволити. Ось що писав про цей дар часопис „Український Голос”. Подаемо цей уступ з уваги на високу ціль таких дарувань й ту велику прислугу, яку було зроблено українській справі.

В. Перепелюк дарує книжки для Бібліотеки Комюніті Клубу у Флін Флоні

ВАСИЛЬ ПЕРЕПЕЛЮК ДАРУЄ ПУБЛИЧНІЙ БІБЛІОТЕЦІ У ФЛІН ФЛОН КНИЖКИ ПРО УКРАЇНУ

Цінну інформативну службу для української справи виконав п. Василь Перепелюк з Флін Флон, Манітоба, який минулого місяця подарував публичній бібліотеці свого міста 21 книжку в англійській мові про українське питання. Це всі книжки в англійській мові, що їх п. Перепелюк міг купити у Вінніпегу, коли був тут недавно з нагоди конференції Ротарі Клюбу, якого він є активним членом.

Між подарованими книжками є книжки про історію України, про великих українських письменників і їх твори, є оповідання, а також книжки про сучасний стан в Україні під комуністичною окупацією і злочини народовбивства, поповнені большевицькою владою. Автори книжок — українці та англьо-саксонці, що визнаються в українськім питанні і ставляться до нього симпатично. Ось назви книжок та їх автори:

- (1) "The Black Deeds of The Kremlin, A White Book". A book of testimonies edited by S. O. Pidhayny, with an introduction by Professor G. B. Simpson.
- (2) "The Police State" by Craig Thompson.
- (3) "I Chose Freedom" by Victor Kravchenko.
- (4) "One of the 15 Million" by Nicholas Prychodko, with introduction by Watson Kirkconnell, President of Acadia University.
- (5) "Ukraine Under the Soviets" by Clarence A. Manning, Associate Professor of Slavic Languages, Columbia University.
- (6) "The Ukrainians in Manitoba, A Social History", by Paul Yuzyk, Professor of History and Slavic Studies at the University of Manitoba.
- (7) "Ukrainian Literature, Studies of the Leading Authors" by Clarence A. Manning, with an introduction by Professor Watson Kirkconnell.
- (8) "Twentieth Century Ukraine" by Clarence A. Manning.
- (9) "Ivan Franko, Poems" from the translation of Percival Cundy, edited by Clarence Manning.
- (10) "A History of the Ukraine" by Michael Hrushevsky and edited by O. J. Frederiksen.
- (11) "The War and Ukrainian Democracy". A compilation of Documents from the past and present by N. Hryhorijiv.

- (12) "Spirit of Flame". A collection of the works of Lesya Ukrainska, translated by Percival Cundy with foreword by Clarence A. Manning.
- (13) "The Ukraine: a submerged nation" by William Henry Chamberlin.
- (14) "Zakhar Berkut" a novel by Ivan Franko.
- (15) "Ukraine, an Atlas of its History and Geography" by G. W. Simpson.
- (16) "Taras Shevchenko, the National Poet of the Ukraine", by D. Doroshenko.
- (17) "Martyrdom in Ukraine" by Walter Dushnyk.
- (18) "Our Communists and The New Canadians" by Professor Watson Kirkconnell.
- (19) "Ukraine's Call to America" by Honore Ewach.
- (20) "Ukraine and Russia" by N. Prychodko.
- (21) "Canadian Cossacks" by W. Paluk.

ЗНАМЕНІТИЙ РОЗГОЛОС У МІСЦЕВІЙ ПРЕСІ

Обидва місцеві щодинники „Флин Флон Дейлі Майнер” і „Дейлі Ремайндер” дали широкий розголос гарному ділу В. Перепелюка.

На першій сторінці, під наголовком на чотири шпальти “Ukrainian Books To Be Presented to Community Club Library”, „Флин Флон Дейлі Майнер” подав у числі з 15 березня досить обширний життєпис Тараса Шевченка на основі книжки тієї назви, авторства проф. Дмитра Дорошенка.

„Між книжками про історію, політику й культурне життя України”, пише ця газета, „що їх цього тижня передасть до громадської бібліотеки В. І. Перепелюк, є маленька брошура про життя Тараса Шевченка, якого називають національним поетом України.

„Ця брошура появляється на поличках нашої бібліотеки у знаменний момент, бо лише вчора українці по цілому світі відзначали роковини народин цього славного народного поета концертами, читанням його віршів і бенкетами для вшанування його пам'яті.”

Новинку про цей дар надрукував „Вінніпег Прес” і „Вінніпег Трибюн” разом зі світлинами при врученні книжок: Після цього з'явилася редакційна стаття в „Українськім Голосі” п. заг. „Діло гідне найвищого признання”, в якій редактор І. Г. Сирник підніс заслугу В. Перепелюка.

В 1956 році В. Перепелюк закупив для Конгресової Бібліотеки в Америці кілька більших, виданих в Канаді цінних українських книжок — 4-томовий комплект „Кобзаря” за редакцією Л. Білецького, „Велика історія України” видання І. Тиктора, „Історія українського війська”, „Пропам'ятна Книга Українського Народного Дому”, „Українська граматика Ю. Стечишина”, „Українці в Манітобі” проф. П. Юзика. Один комплект „Кобзаря” і передплату на „Український Голос” вислав до Еспанської Академії Наук в Мадриді.

**В домі В. Перепелюка — о. Євген Стефанюк і Василь Перепелюк приготовляють книжки до публичної бібліотеки в Давфині
1971 року**

На прохання Василя Перепелюка міністер здоров'я і Соціальної Допомоги Павло Мартин вислав юму адреси до 20-ти канадійських університетів, до яких Василь Перепелюк вислав комплект „Кобзаря”. У списку знаходимо адреси публичних бібліотек Брендону, Давфину, Ніпави, Гімлі, Портедж ля Прері, Ст. Боніфасу, Маніту, Селкірк і

Вінніпегу. В листі з 1956 року бачимо лист подяки з університету в Оксфорді, Англія. До Колегії Св. Андрея закупив люксусове видання римо-католицької Біблії з 1878 року в англійській мові; так само купив для Колегії комплект „Енциклопедія Британіка”, який складається з 25 томів та інші цінні книжки в українській і англійській мовах. Комплекти „Кобзаря” в чотирьох томах вислав до публічної бібліотеки в Парижі, до університетської бібліотеки в Оксфорді, до бібліотек в Гарварді, Єйл, Кем-

Під час дарування книжок до публічної бібліотеки в Давфіні. Зліва направо о. Євгеній Стефанюк, (пані) Ф. Митчел, бібліотекарка і В. Перепелюк 1971 року

бридж, в Оттаві, до публічної бібліотеки, до Конгресової Бобліотеки у Вашінгтоні та інших — всіх разом 12 комплектів по 4 томи в кожному.

1959 року Василь Перепелюк закупив 25 примірників ювілейної книжки СУМК і вислав до української школи зворушливого листа подяки, де між іншим висловився: „... складаю подяку за Вашу велику культурну, національну і жертвенну працю... за Ваш дар для нашої молоді,

яка блукає ще в більшій темряві, як Ваша з-перед 50 ро-
ків... Про Вашу жертвенність треба все писати, і гово-
рити, аби не переводились у нас такі щирі і свідомі та ідей-
ні люди." 1959 року Іван Грушовий з Сифтону дякує В.
Перепелюкові за „Пропам'ятну книжку Українського На-
родного Дому" у Вінніпегу. Новинка в „Дейлі Майннер"
з 1959 року повідомляє, що родина Перепелюків у Лін
Лейку вручила студентам за написані есеї два трофеї, як
також здекларувала, що кожного року в майбутньому
даватиме студентам спортивним трофеї — одну для дів-
чини, а другу для хлопця. Коли після відкриття пам'ятни-
ка у Вінніпегу з'явився обширний репортаж у „Нових
Днях", журналі що виходив у Торонті, В. Перепелюк замо-
вив 20 примірників для студентів у Ванкувері. Один з цих
журналів передано до університетської бібліотеки. Подя-
ку написав В. Перепелюкові проф. В. Ревуцький.

Ванкувер, 11 вересня 1961 р.

Вельмишановний і дорогий Пане Перепелюк!

Цими днями я отримав листа від редактора „Нових
Днів" П. П. Волиняка а з ним і 20 примірників числа
цього журналу, де редактор Волиняк написав репортаж
про пам'ятник Шевченка. Згідно Вашого прохання він
попросив мене, як викладача Університету Британської
Колумбії роздати ці 20 примірників студентам. Це йо-
го прохання я виконав (воно є і Вашим проханням).
Один з цих 20 примірників пішов до місцевої Універси-
тетської Бібліотеки. Решта (19 номерів) пішло по сту-
дентських руках. Думаю, що, напевно, редактор Воли-
няк те саме зробив по інших місцях згідно Вашого шля-
хотного вчинку.

Бажаю щиро Вам здоров'я
Лишаюсь з пошаною Ваш

В. Ревуцький.

„Дейлі Рімайндер" повідомляє, що в Пелікан Неровс
у Саскачевані приятелі „метис-ів" рішили зформувати для

них бібліотеку з різних книжок і магазинів. В. Перепелюк провів збірку книжок в Лін Лейку і заплатив за їх доставу до місця бібліотеки, яка начислювала 2000 примірників.

— В архівах В. Перепелюка знаходяться десятки листів подяки, одні офіційно від відділу Української Колекції Архівів при Міннесотському університеті в Міннеаполісі, а інші від проф. Олександра Грановського, який заснував цей відділ. Ось уривок з листа проф. Грановського:

Бібліотека в домі А. і В. Перепелюків

, „На днях мене повідомлено, що Ви були такі ласкаві надіслати споре число досить цінних літературних, історичних та архівних матеріалів до української колекції та Архівів при Міннесотському університеті. За Ваш дар і щиру увагу я бажаю Вам подякувати від глибини серця, бо лише таким способом ми зможемо збудувати свої

культурні та наукові твердині. Ви маєте правильне на-
ставлення, як віддана людина Українському Народові..."

Заслуги проф. Олександра Неприцького Грановсько-
го справді великі у заснуванні такого українського архів-
ного відділу в Міннесоті при університеті, і довідавшись

У відвідах у А. А. Грановських у Міннеаполісі. Сидять зліва направо — редактор „Українського Голосу” Іван Г. Сирник, Анастасія Сирник і Василь Перепелюк; другий ряд: Анастасія Григорчук, Ф. Стрільчук, проф. А. Грановський, А. Грановська, Ф. Стрільчук і Микола Григорчук. Фото 1968 року

про це В. Перепелюк зумів оцінити цю роботу. Він і те-
пер постійно висилає до Університету в Міннеаполіс різні
книжки, летючки, все що лише появиться з українського
життя українською чи англійською мовами.

З нагоди першого Українського Фестивалю в Давфині, який відбувся в серпні 1969 року, англомовний тижневик „Рокленд” Вестерн Продюсер, помістив дуже цікаву і вичерпну статтю „Гвен фрідом фор Юкрайнен?”, автором якої є Фрейдіс Велланд. В. Перепелюк, який був довголітнім передплатником „Вестерн Продюсер”, прочитавши статтю, в якій також поміщена фотографія Шевченка, замовив 10,000 примірників того числа і розіслав їх по цілім світі, по всіх видавництвах, бібліотеках, державних установах та до приватних видатних людей в Канаді і поза границею. За цей приклад В. Перепелюк заплатив всі кошти, включно з оплатою за пересилку.

Інститут ім. Петра Могили в Саскатуні видав „Голос Інституту”, подав 34 адреси своїх приятелів, оплатив пересилку і просив вислати на вказані адреси різдвяне число „Голос Інституту”.

Останній більший дар В. Перепелюка для бібліотеки — це дар для Давфінської Публічної Бібліотеки 1970 року. Поміщуємо уривок з англомовної газети „Ди Давфин Гералд”.

GIFT OF UKRAINIAN BOOKS ENRICHES LIBRARY

A gift of books in the Ukrainian language — numbering almost 250 — has been presented to the Dauphin Public Library by William J. Perepeluk of Dauphin, a man who has long been interested in reading, particularly the works of Ukrainian writers.

Mr. Perepeluk has undertaken, wherever he has lived, to see that the works of Ukrainian authors and historians have been available in the local libraries or other institutions where they can be available to the public.

The collection which has been presented to the Dauphin library is made up of books donated by a number of individuals, firms and organizations. Books were donated by Professor Yar Slavutych; Mrs. P. Lytwyn, Winnipegosis; William J. Perepeluk, Harry Klapouschak, M. F. Szewczuk, Rev. Eugene Stefaniuk, and Alexander Chornucha, all of Dauphin; Alexander Bryk, Dr. M. Marunchak, New Pathway Publishing, Consistory Ukrainian Greek Orthodox church, Ukrainian Canadian Committee (headquarters), and Canadian Farmer Publishing, all of Winnipeg; and Peter Mohyla Institute, Saskatoon.

Вичислені книжки, яких заголовки займають цілу велику сторінку часопису, вартости 1,000 долярів, половина з них дарована різними людьми, а друга половина закуплена В. Перепелюком і подарована бібліотеці. Певну частину книжок про українську справу англійською мовою, які сюди в цей список не включені, подарував відділ ім. Лесі Українки в Давфині.

Крім того В. Перепелюк поміг багатьом авторам поширити книжки. Він довідавшись про видання якоєсь книжки, на яку автор видав останні центи, старався йому помогти продати скільки було можливо. Так він продавав книжки авторки Ірени Книш, М. Пастернакової — „Українська жінка в хореографії”, „Чверть століття на громадській ниві” — історія Союзу Українок Канади, „Батьки і діти” — Т. Горохович, „Ювілейну книжку СУМК”, журнали: „Промінь”, „Нові Дні” та багато інших.

При праці для Колегії Св. Андрея

Колегія Св. Андрея у Вінніпегу — це одна з тих українських виховних інституцій, якій Василь Перепелюк віддав чи не найбільше уваги, часу, пожертв і постійної праці. Колегія як богословська школа, в якій мали побирати науку майбутні священики Української Греко-Православної Церкви, а яка рівночасно мала бути вищою школою для українських студентів, викликала в В. Перепелюка пошану від перших днів її існування в 1945 році, коли було куплено перший її будинок на Чирч Аве. у Вінніпегу. Василь завжди схилявся перед науковою, любив молодь, студентів. Хотів бачити кожну молоду українську людину свідомою своєї національності. Тут свого часу побирали науку його обидві дочки — Соня і Надя і син Володимир. Василь Перепелюк високо цінив ініціатора й організатора Колегії, о. д-ра С. В. Савчука, довголітнього голову президії Консисторії УГПЦ в Канаді й одного з найвидатніших провідних українських людей в Канаді.

Заснування Колегії Св. Андрея у Вінніпегу, яку зорганізовано при кінці другої світової війни, взагалі виклика-

ло багато ентузіазму серед української спільноти Канади. Василь Перепелюк був одним з її фундаторів, її постійним, а потім почесним членом. Коли в перших роках будинок

Дирекція Колегії Св. Андрея у Вінніпегу 1958 року. Перший ряд зліва направо: М. Карпик, М. Ревущий, о. д-р С. В. Савчук, О. Назаревич, М. Залозецький; другий ряд: В. Перепелюк, о. Т. Ковалшин, М. Ласько, суддя І. Соломон, д-р В. Черевик, д-р Із. Глинка і д-р П. Кондра

був задовжений, він самий складав поважні суми і збирав фонди, пожертви, від своїх знайомих і чужих людей, як він казав, „на важливу справу”.

1951 року бачимо Василя Перепелюка в дирекції Колегії. На сторінках „Українського Голосу” з 12 січня 1955 року бачимо виказ пожертв на Колегію в травні і червні 1954 року, зібраних ним в таких місцевостях — в Манітобі: Вінніпег, Вайта, Гардентон, Толстой, Брендон, Джостис і Флін Флон, в Злучених Державах Америки: Геллок, Мінн. Вінсент, Мінн., Голіят, Н. Дак., Пембіна, Н. Дак., Норкот, Мінн., Кенеді, Мінн., Вілтон, Н. Дак., Белфілд, Н. Дак., Вібов, Монтана, і знов Бріт. Колюмбія у Канаді — Гат Спрингс, Аггасіс, Чіллівек, Ванкувер, Келгари, Алберта, Едмонтон, Алберта.

Це була спеціальна поїздка в справі зборки пожертв на Колегію, з якої він привіз поверх 1,000 долярів, що на тодішній час було поважною сумою. На закінчення виказу пожертв читаємо такий уступ в цім самім числі „Українського Голосу”.

„Колегія Св. Андрея в Вінніпегу оцім висловлює щиру подяку п. В. І. Перепелюкові за те, що він не пожалував ні часу, ні труду для переведення повищої зборки без ніякої користі для себе. В особі п. Перепелюка Колегія має дійсно щирого приятеля, який вже поважну суму жертвував на її потреби та який ніколи не минає нагоди, збільшити число її приятелів жертвоводавців . . .”

З ім'ям Василя Перепелюка ми зустрічаємося дуже часто у звітах з'їздів СУС, провінційних, чи країових, а головно в Манітобі всі зборки під час з'їздів були призначені на Колегію Св. Андрея. В новинці в пресі з 1956 року читаємо: „Великий добродій літніх курсів”. І далі — „Василь Перепелюк з Флін Флон, не від сьогодні відомий із-за своїх значних пожертв на українські справи, жертвував на чотири чаши і грошеві нагороди для курсантів 10-літніх курсів українознавства в Колегії Св. Андрея за найкращісясяги в навчанні.”

Було б неможливо зібрати всі більші і менші різні послуги, які В. Перепелюк зробив для Колегії. В листі „Вестерн Гросері”, компанія, з якою він вів торговельні справи, повідомляє його листом, що вислано до Колегії шість великих скриньок свіжих овочів, як яблука, цитрусові ово-

Під час Конгресу Українців Канади у Вінніпегу 1961 року. Зліва направо: В. Перепелюк, д-р В. Бойко, сенатор П. Юзик, през. УНР Микола Лівицький, Б. Васюк з Венезуела, Теодор Гуменюк, Б. Васюк, А. Курдидик гостями Перепелюка у Роял Александра готелі

чі, банани, виноград та інше. Це був дарунок на свято Андрея, що його студенти справляли кожного року. Іншого разу купив В. Перепелюк до господарської частини Колегії великий морозильник. А такі подарунки В. Перепелюк робив дуже часто, мало не кожного року перед Різдвом, особливо коли мова про овочі, чи навіть деяку ярину, що зменшувало кошти господарських видатків Колегії.

Одним з найкращих подарунків був комплект Енциклопедії Британіка в 25 томах до бібліотеки в Колегії Св. Андрея.

В 1964 році зорганізовано Орден Св. Андрея при Колегії. Це товариство має дуже важливe і почесне завдання. Члени його за певні заслуги для УГПЦеркви стоять також на сторожі інтересів Колегії як такої. Василь Перепелюк став одним з них від початків його зформування. Про це згадує в однім із своїх листів до В. Перепелюка о. д-р С. В. Савчук:

„Зачищуючи стола від різних паперів і записок, я на-трапив на ті фотографії, які Ви мені в шпиталі передали з перших нарад Ордену. На фотографії крім Вас є де-сять членів . . .”

А в листі з 18 серпня 1969 року о. д-р С. В. Савчук повідомляє:

„При цьому надсилаю Похвальну Грамоту, яку дирекція Колегії видала для Вас як почесному членові дирекції та членові — Фундаторові Колегії . . .”

В листі з 26 грудня 1967 року управа Ордену Св. Андрея дякує В. Перепелюкові за продані білети для ордену в сумі 230 доларів.

Лояльність „Українському Голосові”

Передплатником „Українського Голосу” В. Перепелюк став тоді, коли мав 13 років, і коли заробляв по 50 центів на день. А що передплата на рік коштувала \$2.00, то він

за чотири дні праці на фармі передплатив „Український Голос”, який приходив до нього кожного тижня. Навіть у тих тяжких роках депресії, коли тяжко було заробити навіть 50 центів, Василь Перепелюк платив за свій часопис і завжди його поширював між своїми знайомими і приятелями.

Бібліотека в домі А. В. Перепелюків,

Маючи крамницю ще в Рорктоні, він замовляв числа до крамниці, продавав, а що лишалося, то завивав покупки. Часом пляново вживав цілого числа, щоб завинути фунт масла. Господар приносив додому крам, розгортав часопис, прочитував дещо, зачитувався і приходив до Василя, щоб запренумерувати для нього газету. Коли приходило Різдво, і чи то було ще в Сифтоні, чи в Рорктоні, чи

у Флін Флоні і в Лін Лейку, він кожного року збирав і прислав різдвяні привітальні оголошення від своїх і чужих, як і від своєї крамниці.

Василь Перепелюк вірив, що хто читає часопис, а зокрема „Український Голос”, чи „Вісник”, то до таких людей можна заходити за пожертвами на колегію, на рідну школу, або прямо сісти та поговорити про українське життя.

Найбільше передплат збирав В. Перепелюк в часі своїх поїздок до Америки, до Флориди. В дорозі, а іхав він завжди своїм автом з дружиною, або іхало часом дві родини в однім авті, зупиняється в знайомих, або заходив припадково на українські імпрези і там завжди йому вдавалось здобути передплатників. Для деяких бідних сам платив передплату. В кожній кампанії за новими передплатниками він брав активну участь і здобував нагороди. В. Перепелюк напевно не міг би почислити, скільки він здобув „Українському Голосові” нових передплатників, не лише в Америці, але й в Канаді і нашій таки Манітобі.

Найбільше прислуги зробив В. Перепелюк видавництву перед його 50-літнім ювілеєм, який припадав в березні 1960 року. Літом, 1959 року він, взявши зі собою проф. Онуфрія Іваха, виїхав своїм автом спеціально, щоб придбати для „Календаря Українського Голосу” якнайбільше ювілейних привітань. Ця подорож була вже заплянована. В Народних Домах, чи при громадах у містах було проголошено відвідини і доповідь поета Іваха. Говорилося все в дусі ювілею „Українського Голосу”, його заслуг і його завдання в майбутньому. З цієї поїздки В. Перепелюк привіз „Українському Голосові” \$4,000. Минув цей 50-літній ювілей і прийшов другий ювілей — 60-ліття і Василь Перепелюк ніколи не переставав трудитись для цього часопису, бо завжди вірив в нього, як у свого провідника. Крім того, він дуже високо цінив редактора Івана Сирника, з яким найчастіше зустрічався не тільки в редакції, але при всяких інших нагодах — на з'їздах, в Колегії та при іншій громадській праці.

Чимало прислуг зробив В. Перепелюк і журналові „Промінь”. Він зібрав для нього поважну скількість нових

передплат, пожертв і взагалі піддержував його фінансово і морально. Подібну працю виконував і для „Вісника”, що є органом Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

До діяльності у зв'язку з „Українським Голосом” треба віднести також заходи в справі видання 4-томового „Кобзаря” Т. Шевченка за редакцією проф. Леоніда Білецького. Василь Перепелюк, на прохання видавництва позичив 250 доларів з умовою, що видавництво гроші поверне, як „Кобзар” вийде з друку. Будучи в редакції „Українського Голосу”, В. Перепелюк познайомився з проф. Білецьким і запросив його до Рорктону, хоч сам в той час вже жив у Флін Флоні. Поїхали автом в товаристві пані Перепелюк. Гостили в знайомих вже нам Кіндзерських, а проф. Білецький промовляв про справу видання „Кобзаря” в Українськім Народнім Домі. В. Перепелюк на видання „Кобзаря” позичив бажану суму і того самого року ще своїм коштом видав 500 примірників цінного реферату Марії Зайцевої — „На День Матері”. Коли друк „Кобзаря” скінчився в 1954 році, в рік пізніше В. Перепелюк своєї позички не відбирав, а на суму 250 доларів взяв комплекти „Кобзаря” і повисилав їх до університетів та наукових установ, про що вже була згадка в окремім розділі. 25 комплектів „Кобзаря” вислав В. Перепелюк до вище згаданих установ.

Доброчинність

Доброчинна діяльність В. Перепелюка дуже різна — тут приходять добродійні організації, студіюча молодь, поміч українським мистцям, допомоговим організаціям. Доброчинна діяльність В. Перепелюка то не подавання „миlostині”, але діло гідне кожної достойної людини,ожної справи, про яку тут буде мова, це сторінки історії нашого життя в країні поселення наших батьків, це характер українця серед десятків інших народностей Канади.

Почуття гуманності зродилось у Василя ще в раннім дитинстві, коли девятирічним хлопчиком виручав матір в

роботі на фармі, або ділився кусником білої палінці з вивіркою у лісі. Опісля в ранньо-юнацькім віці, в 13 років свого життя віддав батькові майже весь свій перший літній заробіток. В ранній молодості зустрівся в Сифтоні з добродійними національними організаціями — церквою, Народнім Домом. Опісля бачимо посвяту В. Перепелюка, коли він намагає собою, щоб підтримати і скріпити господарську організацію кількох кооператив — Дак Мавнтен.

Під час З'їзду СУС в Едмонтоні 1959 року, Василь Перепелюк і Павло Ткачук з Саскатуну вітають Архиєпископа Андрея перед Катедрою Св. Івана

Пройшовши сувору дорогу свого дитинства, Василь ніколи не забував скільки радості викликав в його серці подарунок Фаріона у крамниці в Сифтоні — торбинка цу-керків, якими його, 9-тилітнього хлопчину, обдарував власник крамниці. Пізнав там Василь ціну добродійства, хоч і маленького. А тверді дороги, якими проходив, щоб звестись на ноги по втраті фарми, добрий вчинок агента МекЛін Гросері п. Бенета, який довірив йому, хоч і малій кредит, а опісля добрий вчинок приятеля Бащака, який без свідків і векселя запропонував йому позичку на

\$1000.00 на купно трока — все це вкладалось в рамки у серці В. Перепелюка, підказало, як добра воля іншого може врятувати і скріпiti не одну заломану життю людину, втерти не одну гірку слозу, піддержати не одну добру громадську справу. У таку поміч Василь вірив і це не була милостиня, це дорога життя, згідна зі засадами християнського світу, а в ріднім українськім світі вона називається ідейністю.

Організації, в які В. Перепелюк вклав частину своєї праці і пожертв: при активній діяльності у „Червонім Хресті” під час війни бачимо від 1942 року ім’я Василя Перепелюка. Десятки листів з призnanням і подякою. Він тоді вже був у Рорктоні, входив до управи місцевого відділу „Червоного Хреста”, був відповідальний за проведення кампаній збірок та іншу працю для цієї гуманітарної організації. Ось один з десятків листів подяки від головної кватири Червоного Хреста у Вінніпегу.

April 23, 1945.

Mr. W. J. Perpeluk,
President,
Rorketon War Work Unit,
Canadian Red Cross Society,
Rorketon, Manitoba.

Dear Mr. Perpeluk:

Once again the people of Manitoba have stood firmly behind the work of the Red Cross, and have over-subscribed the Provincial quota by the largest amount in history. Our total now stands at over \$970,000.00 with an original objective of \$600,000.00.

The Rural Branches and War Work Units of the Canadian Red Cross Society have more than kept pace with this outstanding achievement, and we wish to send you our heartiest congratulations, as well as extend our most sincere thanks for your zealous and untiring efforts. Manitoba has reason to feel proud of its people for the ardent and enthusiastic support of the Red Cross and its work on behalf of humanity.

Yours sincerely,

W. J. Major
Chairman
CENTRAL CAMPAIGN COMMITTEE

Крім грошевих збірок, йдуть листи подяки за організування охотників дарування крові для „Червоного Хреста”, якої так потребували ранені у війні вояки по шпиталях в Європі. Крім грошевих пожертв, улаштовувалась чайні прийняття в Українськім Народнім Домі у Рорктоні в користь „Червоного Хреста”, прийняття для вояків, що від'їздили за море, або тих, що по війні вертались додому. З переїздом до Флін Флону Василь Перепелюк не перестає працювати в „Червонім Хресті”. Його ім'я вже відоме в головній Кватирі „Червоного Хреста” у Вінніпегу і до нього постійно звертаються, а в 1954 році В. Перепелюк отримав такого листа:

April 30, 1954.

Mr. W. J. Perepeluk,
79 Main Street,
FLIN FLON, Manitoba.

Dear Mr. Perepeluk:

According to the annual report of the Flin Flon Branch of Red Cross, we note that you have completed your term as Vice-President of the local organization.

In view of the above, we would like to take this opportunity of extending, on behalf of Divisional Headquarters, our heartfelt thanks and gratitude for your past favors and efforts in respect to the work of the Society in your district.

We are fully aware that the high level of esteem in which Red Cross is held is the direct result of the unselfish contributions of individuals, such as yourself, who interest themselves in the humanitarian work with which the Society concerns itself.

We are pleased to note that you will remain active in the branch as a member of the executive committee, and we know that you will continue to give the local branch every assistance and support possible, so that they may continue to give exemplary support to Red Cross in your district.

Sincerely,

R. H. Snyder,
Commissioner.

Друга організація, яка під час війни переводила по-жертві на воєнні цілі, це „Де Нейві Ліг оф Кенеда”, організація Морської Фльоти Канади. В цій організації працювала молодь і одна з дочок В. Перепелюка — Соня, яка

Блаж. Митрополит Іларіон прощає балетмайстра В. Авраменка в дорогу до Європи. Посередині стоїть в народнім убранні Надя Перепелюк

брала участь у кампанії. Головна канцелярія „Неві Ліг” з Вінніпегу, дякуючи за переслані збірки, нагороджує В. Перепелюка цертифікатом в листопаді 1945 року.

При кінці 1945 року створився при Комітеті Українців Канади Фонд Допомоги, якого завданням було помагати

українським біженцям, які по війні знайшлися в Європі в різних зонах. Пожертви на цю ціль збирались по українських організаціях по цілій Канаді. Посвідки з подяками звернені на адресу В. Перепелюка в Рорктоні.

Одного разу В. Перепелюк вступив до сенаторії Клір-вотер у Де Па, недалеко Флін Флону. Він побачив, як група дітей, що були на лікуванні, схилилась над одним журналом, оглядаючи образки. Надійшов лікар і пояснив, що діти не мають досить літератури. Вернувшись додому, Василь зібрав різні журнали, книжки, навіть безліч дитячих іграшок і все це завіз своїм троком за 100 миль до санаторії. Опісля ще кілька разів відвозив, бо довідались про це покупці і почали зносити до його крамниці журнали і книжки та іграшки для дітей. А їduчи до санаторії, не забував взяти для дітей овочів.

В. Перепелюк піддержував фінансово ще такі добродійні організації, як „Ретартед Чайлдрен“ Сенаторіюм Борд оф Манітоба, Д-р Скегар Допомоговий Фонд, Санаторію у Найнет — тут були хворі на туберкульозу. Між іншим в санаторії Найнет знаходився довший час, ще від 1932 року чоловік на ім'я Петро Коновалъчук. Його листування з В. Перепелюком починається на початку 1951 року і тягнеться через кілька років. В. Перепелюк помагає йому продавати шкіряні вироби, жіночі торбинки, гаманці. Кожний раз на Різдво і на Великдень відсилав, або відвозив йому пакунок з овочами, м'ясивами та іншою поживою. Петро Коновалъчук високо цінив ту моральну піддержку, що йому виявляв В. Перепелюк. Цей пацієнт в Найнет Санаторії це колишній вояк української армії з першої світової війни. В той час в Найнет Санаторії працював д-р Зайцев, з новішої повоєнної іміграції і треба б читати листи Петра Коновалъчука, щоб зрозуміти оскільки він та інші пацієнти любили і шанували д-ра Зайцева. Петро Коновалъчук, завдяки допомозі людей з-поза санаторії виздоровів і з В. Перепелюком переписувався ще до 1959 року. Це одна з персональних допомог Василя, яку виказував хворій і самітній людині. 1956 року був появився до-

пис в „Українськім Голосі”, „Подяка і просьба”. Допис заслуговує на увагу читача:

Найнет, Ман. — Маю велику приємність щиро подякувати п. Василеві Перепелюкові з Лин Лейк, Ман., за передплаченння для мене „Українського Голосу” як пацієнтові в місцевій санаторії.

Членки відділу Доњки України у Флін Флоні з нагоди відвідин голови пров. екзекутиви Союзу Українок у Манітобі Єлісавети Білич. Сидять зліва направо Єлісавета Білич і гість Ганна Ключко; другий ряд стоять: Люба Киба, Марія Клевчук, Пераскевія Андрейчук, Агафія Перепелюк, Розалія Малюта, Параскевія Мендро і добр. Галина Кіщок

Це є дуже гарний примір до наслідування для других, щоб передплатити українські часописи для пацієнтів в таких інституціях, як Санаторія й інші подібні інституції, де пацієнт мусить перебувати довгі роки. Найбільшими приятелями в Санаторії є часопис і книжка, Чи-

таючи часопис і книжку, пацієнт забуває за всі свої турботи і болі, які терпить з приводу своєї слабости.

Сподіваюся, що багато більше друзів передплатять „Український Голос” чи які інші українські часописи для своїх приятелів в Санаторії або в інших інституціях. Наслідуйте п. Василя Перепелюка, це є дуже гідний примір до наслідування.

Також звертаюся до добрих людей з проханням, щоб прислали непотрібні ім книжки до Санаторської бібліотеки в Найнет. Ця бібліотека має український відділ, що нараховує до 180 томів. Цей відділ вже існує від 1939 р. Від того часу дуже мало нових видань впливає до українського відділу, тоді як аглійських книжок нових впливає сотками кожного місяця. А український відділ стоїть майже на мертвій точці.

Сподіваюся, що моя просьба знайде добрий відгомін між добрими друзями, і вони надішлють нові видання книжок, а також передплатять українські часописи своїм кревним чи друзям.

Також хочу щиро подякувати п. Василеві Перепелюкові за так гарний різдвяний дарунок з його крамниці на далекій півночі. Чого в тій пачці не було? Все, що є в крамниці. Певно, що не купив би і за \$25, бо пачка важила 30 фунтів. Тут в Санаторії є кілька пацієнтів, що знають п. Перепелюка особисто, але ще ніхто не сказав злого слова проти нього, а всі дають йому гарні компліменти. Ну, а з моєї сторони, то я не маю слів на гарну подяку. Нехай Господь Бог Вам винагородить стократно за Вашу щирість, за так щедрий дарунок. А також нехай Господь Бог Вас кріпить на силах і дає багато витривалості для тяжкої праці.

Книжки прошу надсилати впрост до санаторської бібліотеки. А часописи передплатіть для своїх кревних чи своїх друзів, і тим самим улегшите їм тяжке горе, яке вони переносять довгі роки. За прислані книжки наперед вам щиро дякую.

Вам щиро вдячний,

Петро Коновалчук.
Manitoba Sanatorium,
P. O. Ninette, Man.

Назустріч молоді

Молодечі клуби, організації, шкільна молодь, спортивні гуртки — все це було для В. Перепелюка близьке і варте уваги. Йшов назустріч молоді, незважаючи, чи вона до нього вдавалась, чи ні. Першою молодечою організацією, яку сам помагав організувати — це була фармерська, так звана „Манітоба Бойс енд Гирлс Полтри Клаб”, до якої 1931 року в Сифтоні належав його найстарший син Іван.

Того ж 1931 року зформувалась українська молодечча організація СУМК. В Манітобі на пості організатора працював Григорій Тижук, далі на заході Павло Яворський. І в часі організування і в пізніших роках В. Перепелюк віддавав сумківцям багато уваги, навіть і в тих трудних часах депресії. Трудно було б почислити ті всі трофеї, які він купував для СУМК з нагод різних контестів, з'їздів, „джемборі”, дебат, театральних вистав та інше. Всі ті роки і досьогодні він піддержує сумківців в їх проєктах праці.

Зокрема на увагу заслуговують різні пожертви В. Перепелюка для шкільної молоді. В Лін Лейку В. Перепелюк був одним з організаторів і керівником Клубу Експериментальної фарми для школлярів на далекій півночі, які з натури навчалися вирощування ярини і збіжжя. Підтримував фінансово шкільну оркестру в Лін Лейк Школі, жертвував на шкільну бібліотеку у Флін Флон Школі, на організацію зоопарку „Флін Флон Вайлдлайф Парк”, нагороджував трофеями атлетів у школі Лін Лейку. Для школлярів у Флін Флоні виготовив сім слоїків різного збіжжя. Перебуваючи вже в Лін Лейку, В. Перепелюк кожного року давав „бенкет” для хлопців, що розносять газети. 1957 року хлопці розносили газети, що обслуговують 300 родин були на прийнятті (це було 20 осіб), а крім них ще запрошені були гості з міста. Ці обіди для хлопців були кожного року, доки Василь жив у Лін Лейку.

Поміч бразилійським українцям

Літом 1956 року Василь Перепелюк задумав поїхати до Бразилії, пізнати цю далеку південну країну, до якої по першій світовій війні виїхало з України на поселення так багато українських людей. Його цікавили там українські організації, церкви та деякі люди, з якими він переписувався. Почав переписку з учителем Т. Григорчаком, що жив у Курітібі, якого учні рідної школи писали листи до Дідуся Наума в „Українському Голосі”. Василь Перепелюк написав листа до Юліана Стечишина до Саскатуну, пропонуючи йому таку прогулянку і кошти подорожі він оплатить. Цю подорож він задумав на зиму 1956 року. В листопаді 1956 року Юліян Стечишин відписав Василеві, що через різні професійні справи йому не можливо виїхати. Ця подорож мала складатись з чотирьох осіб: В. Перепелюк з дружиною і Юліян та Савеля Стечишини. Плян цієї поїздки, хоч і не здійснився, то однак бразилійські українці нав'язали з В. Перепелюком тісні зв'язки. Про це свідчить багато листів від таких осіб, як о. прот. Кульчицький, Теодор Григорчак, Андрій Чайка, редактор часопису „Хлібороб” Олександер Ващенко, С. Плахтин, Ілля Голуб, Євген Когут, Таїся Плахтин, Павло Вітрик.

Українська Православна Церква в Бразилії, якої адміністратором був о. прот. Ф. Кульчицький, задумала видати „Пропам'ятну Книгу”, але зустрілась з фінансовими труднощами. Василь Перепелюк вислав їм на це видання пожертви кілька сот доларів. За ці гроші вони могли приступити до друку книжки. І о. Ф. Кульчицький у своїм листі до В. Перепелюка пише:

„Наші Церкви в південній Америці, а зокрема наша Церква в Бразилії, хоч бореться з надзвичайними труднощами в обставинах нашого тут життя, однак дякувати Богові маємо немалі осягнення, з чого можемо тільки радіти.

„Наша „Пропам'ятна книга” вже на укінченні. Буде вона скромною, але в повноті відбиватиме життя нашої Церкви від часу її заснування дотепер. Ми глибоко дя-

куємо Вам за присланий щедрий дар в сумі 50 доларів. Цей дар і Ваші теплі слова підбадьорують нас у нашій трудній праці. Сподіваємось, що по Великодні зможемо Вам надіслати цю книжку”.

На бразилійські гроші (крузері) — це була поважна сума. Наступного року перед Різдвом В. Перепелюк передплатив для 6 православних священиків в Бразилії „Вісник” — орган Української Греко-Православної Церкви в Канаді. Опісля висилав пожертви на молодечу організацію в Бразилії п. назв. „Центральний Орган Молоді при Генеральному Церковному Управлінні Української Автоkeфальної Православної Церкви в Бразилії”. Вислав їм 25 примірників „Ювілейної Книжки СУМК”. Та найбільшу пожертву вислано на пам’ятник Шевченкові у Бразилії, про що повідомляла американська і канадська преса:

З КАНАДИ — НА ПАМ’ЯТНИК ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У БРАЗІЛІЇ

Вінніпег. — Двоє українських діячів і підприємців — Василь І. Перепелюк із Флін Флон, Манітоба, та Данило Загарія з Вінніпегу переслали через Редакцію вінніпегського тижневика „Український Голос” 551 долар (по половині) на руки Генерального Управління УАПЦ в Бразилії — як подарунок на побудову пам’ятника Тарасові Шевченкові у тій країні. Їхня пожертва у бразилійській валюті становить приблизно один мільйон крузерів, що є значною допомогою українській громаді у Бразилії, де економічні обставини значно важчі, ніж у ЗДА чи в Канаді. Добродійство В. І. Перепелюка і Д. Загарія має важливе і економічне, і моральне значення.

Поміч мистцям

Українські мистці, особливо певні ансамбли, які відвували турне по українських осередках, звертались до В. Перепелюка помогти в місті, в якому він жив, улаштувати певний виступ. На таке прохання В. Перепелюк дуже радо спішив відповісти та улаштувати, чи у Рорктоні, чи то у Флін Флон виступ якогось ансамблю.

І так 1946 року Михайло Голинський вів переписку з В. Перепелюком в справі улаштування його виступу у Рорктоні. 1953 року у Флін Флоні В. Перепелюк зайнявся підготовкою концерту чоловічого українського квінтеку, в якому виступали — Зенон Туз, Микола Безсонів, Остап Безсонів, Павло Запорожець, Олесь Ройко. Виступ відбувся у Флін Флоні 24 жовтня 1953 року. Капелі Бандуристів також поміг пожертвою.

Перший ряд зліва направо сидять: Євгенія Ситник, Анна Ключко і Гафія Перепелюк; в другому ряді — Василь Перепелюк і балетмайстер Василь Авраменко. Фото 1961 року

Докія Гуменна, автор цінних літературних творів, у своїм листі з 1963 року пригадує В. Перепелюкові, що він завжди був її покупцем і меценатом і що вона приступає до видання своєї нової книжки.

Анна Франко-Ключко, дочка Івана Франка з Торонта, гостила в домі Перепелюків у Флін Флоні тиждень, літом 1958 року. У В. Перепелюка зберігається течка листів від пані А. Ключко, яка ділиться своїми враженнями і спостереженнями про Канаду і про Україну.

Письменником Онуфрієм Івахом В. Перепелюк справді клопотався, помагав йому фінансово, давав йому деяку працю, з якої опісля не скористав, але хотів йому так помогати, щоб Івах не відчув, що це є поміч.

О. Івах був хворий, нещасливе родинне життя, матеріальні недостатки, почуття приниження, духове сирітство, все це впливало на кволій організм поета. 1959 року В. Перепелюк разом з О. Івахом відбули довшу поїздку по Канаді в цілях ювілейного року „Українського Голосу”. Був час, коли В. Перепелюк посилив Івахові кожного місяця чека. Затруднив його написати дещо з історії свого життя, чого Івах через недугу не зміг виконати, бо 1964 року він помер.

Найбільше, мабуть, часу й уваги В. Перепелюк присвятив балетмайстріві Василеві Авраменкові. Він помагав йому і фінансами і гостив його в себе вдома, помагав, де лише треба було улаштувати зустріч з громадянством. Та інші пляни і заміри щодо цієї помочі мав В. Авраменко. В нього ройлось від задумів різних проектів, фільмів, знимок, сподіваючись, що В. Перепелюк візьме на себе фінансування одного чи другого спроектованого фільму. А що Василь не міг собі дозволити займатись ще й фільмовими справами, як також не бачив можливості реалізації тих всіх плянів, по виїзді Василя Авраменка до Європи їхні зв'язки перервались. Наспівали інші, більш невідкладні справи, бо це були роки 1956-57, коли треба було присвятити більше уваги розвиткові крамниці у Лін Лейку, і це вже були роки, коли похитнулось Василеве здоров'я.

Організації, в яких Василь Перепелюк був членом

Першою з українських світських організацій, до якої В. Перепелюк найдовше належить, це Союз Українців Самостійників. Діяльність її почалась в Канаді в 1910 році, разом із заснуванням часопису „Український Голос”. Офіційно Союз Українців Самостійників оформив себе 1927 року. Ця організація зайнлялась побудовою інститутів —

Петра Могили в Саскатуні, Михайла Грушевського в Едмонтоні, Св. Володимира в Торонті. Союз Українців Самостійників став поруч Української Греко-Православної Церкви в Канаді. І Василь Перепелюк був лояльним членом СУС чөрез усі ці роки, бував на багатьох крайових і провінційних з'їздах, складав пожертви на організаційний фонд та піддержував цю організацію, якої сама назва визначала цілу ідеологію і програму діяльності.

Поряд з Союзом Українців Самостійників, В. Перепелюк був постійним членом Української Греко-Православної Церкви, про що вже є згадки в інших місцях. Перше його членство в УГПЦ було в громаді в Сифтоні, опісля в Рорктоні, опісля багато серця вкладав Василь в будову церкви у Флін Флоні. Тепер він є членом громади Св. Юрія в Давфині.

В. Перепелюк є довголітнім, а тепер почесним, членом Колегії Св. Андрея у Вінніпегу і членом Ордену Св. Андрея. Він платник Шевченківської Фундації.

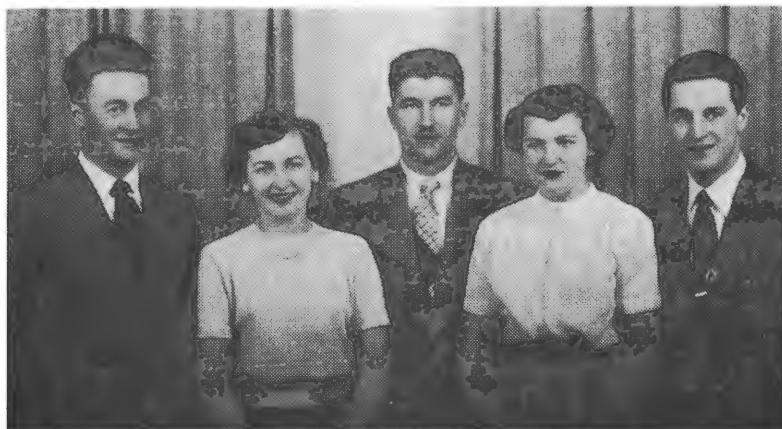
З більших канадських організацій В. Перепелюк є членом Ліберальної Партії Канади, членом організації „Ротарі”, „Чемберс оф Комерс”, організації „Елкс”. В часи фармерування Василь Перепелюк належав до „Дак Мавнтен Кооперативи”, до „Молочарської Спілки” та інших.

Організації і видавництва, що їх Василь Перепелюк піддержував своїми пожертвами: Інститут Дослідів Волині, Інститут Петра Могили в Саскатуні, Інститут Св. Івана в Едмонтоні, Інститут Св. Володимира в Торонті, Об'єднання Прихильників Української Народної Республіки в ЗДА, Комітет Оборони Пам'яти С. Петлюри в Паріжі, Український Національний Фестиваль у Давфині, Комітет Українців Канади, Колегія Св. Андрея, Консисторія Української Греко-Православної Церкви в Канаді, Рада Української Школи при Консисторії УГПЦ, Організація Українських Ветеранів, Товариство Просвіта в Порт Артур, Пансіон для старших людей ім. Івана Франка в Торонті, Фонд о. Томи Ковалишина, часописи „Український Голос”, „Вісник”, „Промінь”, „Вестерн Продюсер”, журнал СУМК — „Сумківець”. Тепер В. Перепелюк висилає на 50 адрес цікаві новинки про різні

події з життя громади Св. Юрія, оплачує видання і поштові кошти висилки.

Родинний альбом

Родина Василя і Гафії Перепелюків складалась з семи душ. Крім них (родичів) було п'ятеро дітей: три сини — Іван, Володимир і Орест і дочки: Зоня і Надя. Кожне з дітей отримало освіту таку, яку самі вже в дорослім віці хотіли. Сім'я була дуже дружня. Одні одним завжди помагали, над більшими справами радились спільно. Слово най-

Сини і дочки Василя і Гафії Перепелюків. Зліва направо Іван, Зоня, Володимир, Надя і Орест

молодшого в родині було таке саме важне, як найстаршого. Слово батька в родині було законом, хоч Василь ніколи не був строгим, але як сини так і дочки любили його і слухали, коли на це заходила потреба. Тут подана коротка довідка про кожного з дітей в хронологічному порядку:

Іван Перепелюк

Іван народився в місяці лютому 1924 року. Це були початки фармування родини Перепелюків коло Сифтону. До

початкової школи ходив Іван до міста Сифтону, три з половиною милі в один бік. На 7-мі році життя Іван вже належав до фармерської організації, яка називалась „Манітоба Бойс енд Гирлс Полтрі” (Хлопячий і дівочий клуб дробу в Манітобі), до якого належали також діти інших родин, що жили на фармах.

В. Перепелюкові сини — Іван, Володимир і Орест спортивці

Початкову школу Іван закінчив у Рорктоні. Суботами, коли був вільний від школи, помагав батькові у крамниці і робив це з охотою. Рорктонська школа мала спортивну дружину і в ній Іван був одним з активістів — зимою грав „гокі” а літом „бейсбол”.

Коли родина Перепелюків переїхала 1947 року до Флін Флону, Іван вже був дорослим мужчиною, мав 23 ро-

ки і як ділова людина цілком віддався торговельним справам як молодий підприємець. У торговельних справах він був поступовим, багато читав, слідкував за економічним рухом, а у вільнім від праці часі займався продажем реальностей (Ріл естейт бизнес). Тут також він мусів знати певні державні закони продажу і купна, мати до діла з правом, що зобов'язувалі кожного агента.

Улюбленим відпочинковим зайняттям („гоббі“) Івана було ходити на полювання восени чи зимою, а літомловити рибу в озерах.

Іван Перепелюк одружився 1950 року з Івою Короташ, родом з Рорктону. У них є четверо дітей: Зенон, Данило, Ліна і Кароля. Всі діти вже ходять до школи. Дружина Іванова — Іва належить до відділу „Союзу Українок ім. Доњки України“ у Флін Флоні, де вони постійно мешкають. Їх найстарший син завзятий спортовець і 1958 року виграв трофей у спорті „скейтінг“. Обидві дівчатка ходять на лекції танцю і балету та побирають лекції українських танців.

Володимир Перепелюк

Середуший син Перепелюків — Володимир — народа-
вся 1928 року в квітні в Сифтоні. До початкової школи почав ходити аж у Рорктоні, куди родина переїхала з фарми коло Сифтону 1935 року. В Рорктоні Володимир закінчив 10-ту клясу народної школи, а 11 і 12-ту закінчив в „Нютон Каледж“ в Саскатуні.

До Саскатуну Володимир поїхав 1942 року і через чотири роки він був питомцем Інституту ім. Петра Могили. По закінченні 12-тої кляси в „Нютон Каледжі“, Володимир записався до Саскачеванського університету на факультет агрономії. По двох роках студій в університеті Володимир учителював один рік в школі Тутс Ейдс, Ман.

Коли родина переїхала до Флін Флону 1947 року, Володимир, закінчивши рік учителювання, поїхав до Вінніпегу і записався на торговельний курс Суксес Бизнес Каледж. За час студій у Вінніпегу Володимир перебував у

Колегії Св. Андрея. Закінчивши курс у Вінніпегу, Володимир поїхав до Флін Флону і став до праці в крамниці поруч батька і братів у „Сентрал Міт енд Гросері”.

Одружився Володимир 1952 року з Емою Каттон зі Свон Ріверу, Ман., по професії учителькою, яка вчила в державній школі у Флін Флоні.

Внуки В. Перепелюка з трофеями їзди на ковзанах.
Зліва направо перший ряд — Діяна Фронзон, Лин
Перепелюк, другий ряд — Карін Івасон,
Зенон Данило — Перепелюки

Коли 1954 року батько відкрив нову крамницю у Лін Лейку, Володимир став управителем, маючи до того відповідну освіту, забрав туди родину і тепер управляє крамницею та цілим підприємством. В родині Володимира є троє дітей — два хлопці — Доглас, Рональд і одна дівчинка — Вінні.

Від перших днів приїзду до Лін Лейку, Володимир включився в різні спортивні клуби, в активність міських

організацій та установ. Здобув собі популярність доброго спортсмена та здібного підприємця.

В 1971 році Володимир був вибраний головою дирекції Лін Лейк шпиталю і головою Громадського Комітету міста, секретарем „Лін Лейк Масонік Лодж”, секретарем „Лін Лейк Чемберс оф Комерс”, аледерманом Міської Ради, є директором „Манітоба Чеймберс оф Комерс” північної області, директором Товариства Лібералів у Манітобі. 1970 року Володимир кандидував з ліберальної партії округу Чирчил і мав менше від свого опонента лише 180 голосів. В цей час Володимир є також директором „Лін Лейк Лайонс Клубу” і директором „Норт оф 53 Шрайн Клубу”.

Його замилування („гобі”) — риболовля, полювання, таборування літом над озером. Подорожування — це його найбільш улюблений спорт; досі Володимир обіхав європейські цікавіші осередки і Злучені Держави Америки. Він, як і його батько, любить широкий світ та все що в нім гарного.

Володимирова дружина Емма належить до організації „Істерн Стар Лодж” і 1971 року була вибрана заст. голови в провінційній екзекутиві. Вона також належить до спортивних клубів бовлінг і кирлінг.

Орест Перепелюк

Третій син Перепелюків Орест народився в Сифтоні, Ман., 1929 року. Початкову школу побирає у Рорктоні, а вище-початкову школу („гай скул”) закінчив у Флін Флоні, куди родина переїхала 1947 р. По закінченні 12-тої кляси Орест включився у спілку з братами і батьком в „Сентрал Міт енд Гросері”.

Орест одружився з Андрією Саймонс 1953 року. В них є троє дітей — один хлопець і дві дівчинки — Томас, Джюді і Джіна. Всі троє вже ходять до школи.

В Ореста є замилування до театру і мистецтва. Коли йому було 15 років він вступив до „Кейсей Шов” під час своїх двох вакацій, літньою порою. Це є подорожуючий

американський театр з Тексас. Тут Орест багато дечого навчився, що йому придалось опісля і в торгівлі.

У Флін Флоні він відомий між молодими професіоналістами-підприємцями; є членом в організації „Елкс Лодж”, є директором місцевого „Чемберс оф Комерс”, секретарем в „Ротарі Клубі” він вже 6 років. Кандидував з ліберальної партії у Флін Флонськім округі в 1958 році.

Лін Перепелюк, дочка Івана Перепелюка, внучка Василя Перепелюка, яка була коронована королею під час фестивалю у Флін Флоні

Орест також любить подорожі і є активний в організації підприємців, бере участь в різних фестивалях, як дитячий зимовий спорт санкування, „Кабс” і „Гайдс”.

Орестова дружина є членом спортивних клубів бовлінг і кирлінг, любить проводити час на човні, ловити рибу. По професії вона є книговодом і час від часу має нагоду попрацювати у власній крамниці.

Зоня Петрашук

Це ім'я Зоні по чоловікові. Вона народилася четвертою дитиною в родині Перепелюків у Сифтоні. До початкової школи ходила в Рорктоні аж до 10 грейду. 11 і 12 клясу Зоня побирала в Колегії Св. Андрея. По скінченні 12 кляси Зоня записалась до „Бізнес Ангуш Каледж”, мешкала в Колегії Св. Андрея. Після побуту трьох років в Колегії, Соня від'їхала до школи Медичних сестер в Лондоні, Онт. Тут вона закінчила курс медичної сестри і одержала ступінь Р.Н.

**Зоня Перепелюк
в уніформі мед-сестри**

Після градуації Зоня працювала в „Мерсі Госпиталі” у Маємі, Флорида, у „Вікторія шпиталі” у Вінніпегу, у Флин Флоні шпиталі і в „Келгари Дженерал шпиталі”. В Келгарі Зоня зустрінулась з Петром Петрашуком і вийшла заміж 1961 року. Там вона замешкує з родиною й тепер.

Зоня дуже любила подорожування і дуже часто використовувала поїздки з батьками по Америці. Вона актив-

на в різних організаціях в Келгарі, належить до відділу Союзу Українок ім. О. Басарабової при православній церкві, є в членах „Лайонс”, „Роял Пирпл”, „Масонік Лодж”, кирлінг, бовлінг, ворлд травелер. В родині Петращуків є два сини — Павло і Григорій. Петро Петращук є президентом Асоціації Лібералів в Алберті і 8 років є алдерменом Міської Ради Келгари. Петро Петращук є також активний „Лайон Клаб”, „Елкс Лодж”, є членом сенату Келгарського університету та є головою будівельного комітету Української Греко-Православної Церкви в Келгари. Він інженер і адвокат по професії, з науковими ступенями Б.А., Л.Л.Б. Має свою канцелярію у Келгари, Алберта.

Надя Калід

Це наймолодша дочка Перепелюків, уродженка Рорктона. Десять кляс початкової школи закінчила в Рорктоні, 11 клясу закінчила у Флін Флоні, а 12 у Колегії Св. Андрея у Вінніпегу.

По закінченні 12 кляси Надя поїхала до Саскатуну і записалась на однорічний торговельний курс. За час вчащення на курси в Саскатуні мешкала в Інституті Петра Могили як його питомка. По скінченні торговельного курсу працювала один рік у Вінніпегу у „Мідвест Даймон Дрілінг Компанії”. 1957 року вийшла заміж за Р. С. Каліда.

В родині є двоє дітей — дівчинка Ненсі і хлопчик Роберт. Обидвое діти вже ходять до школи, а так само вчащають на українські кляси при Катедрі Пресв. Тройці у Вінніпегу. Дівчинка ходить до Гирл Гайдс, а хлопчик до Бойс Скавтс, побирають також лекції плавання, ходять на лекції музики, танців і балету, грають бейсбол та виявляють інші спортивні зацікавлення.

Надя має ще друге ім'я — Мирослава і дехто кличе її Глорія. Надя вільно грає на піяно, вона побирала лекції піяно у Вінніпегу і Флін Флоні.

Родина Калід має власне підприємство у Вінніпегу під назвою „Гондола Піза” в трьох різних осередках. Надя є членом в „Істер Стар Лодж”, а чоловік Роберт належить до „Масонік Лодж” і „Шрайн Клюбу”.

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ ПОДРУЖЖЯ

В серпні, 1972 року сини і дочки В. і Г. Перепелюків улаштували своїм родичам гостинне прийняття з нагоди їх 50-літнього ювілею подружнього життя, яке відбулось в Давфині. З цієї нагоди місцевий часопис “*Dauphin Herald*” помістив обширну статтю про життєві дороги Перепелюків. І ця стаття в цілості тут поміщена.

GOLDEN ANNIVERSARY

Prime Minister Trudeau, Governor General Roland Michener and Premier Edward Schreyer head the long list of important Canadians who sent congratulatory messages to Mr. and Mrs. William J. Perepeluk on their Golden Wedding Anniversary.

A total of 265 persons, including the couple's five children, attended the open house celebration in Dauphin's Ukrainian Peoples Home Aug. 13. Walter Perepeluk of Lynn Lake, John and Orest of Flin Flon, Mrs. Peter Petrasuk (Zonia) of Calgary and Mrs. R. C. Kalid (Nadia) of Winnipeg were all present to share the day with their parents.

Friends and relatives who could not attend as they lived in distant parts of Canada and the United States sent telegram messages and cards. The most touching and meaningful message they received came from 12-year-old granddaughter, Nancy Kalid of Winnipeg. Nancy's message, which came in both English and Ukrainian, follows:

“Dear Grandma and Grandpa,

“Today on behalf of all your grandchildren, I have this great opportunity to extend to you both our heartiest congratulations and best wishes on this the happiest day in your lives. At this time, Grandpa and Grandma, we wish to thank you for everything that you have given and taught us, and as payment for all this, we ask that

God may repay you with much good health, happiness and a long joyful and peaceful life. — Nancy"

Mr. and Mrs. Perepeluk have been active in organizational, church, community and political matters throughout their lifetime. They are members of many organizations, have financially helped several religious schools and have assisted in community projects. In recognition of their activities, the happy couple received messages from many prominent Canadians as well as from local dignitaries.

Mr. and Mrs. W. J. Perepeluk and their sons and daughters with their spouses — at their Golden Wedding Anniversary.

Messages came from Lt. Gov. W. J. McKeag, Rt. Hon. John G. Diefenbaker, Leader of the Opposition Robert Stanfield, Gordon Ritchie. MP. Peter Burtniak, Sidney Spivak, I. H. Asper, R. "Bud" Simpson (MP-Churchill), Judge J. R. Solomon of Winnipeg, Judge Lorne Ferg of Dauphin, Sen. Gildas Molgat, Harry Shafransky (MLA —

Radisson), Bishop Boris, Ukrainian Orthodox Church of Canada, Mayor A. C. Newton, on behalf of the Town of Dauphin and Reeve John Potoski on behalf of the RM of Dauphin.

A number of organizations also sent congratulatory messages. Among them were: The Ukrainian Voice, Ukrainian Canadian Committee, Winnipeg, Potentate and Nobles, Khartum Temple, Shriners Club, Ukrainian Historical Society, Ukrainian Orthodox Church of Canada, Ukrainian Fraternal Society of Canada, Ukrainian Self - Reliance League of Canada, Ukrainian Canadian Veterans Association, and St. Andrew's College, Winnipeg to whom donations made at the party are being donated. Mr. and Mrs. William Perepeluk also received the CKDM Citizens of the Day award.

— — —

William (Wasyl) Perepeluk was born on the farm near Sifton, the fourth child in a family of eight, the son of the late John and Anna Perepeluk. He attended Taras School for one year, but due to the distance (five miles) and no roads at the time, he was unable to attend school anymore.

At the age of 13 he left home and went to work out. His first job away from home was also on a farm, grubbing at fifty cents a day for 12 hours a day. This was during the summer. During the winter he cut and hauled cordwood. Then in the summer he would again go out to work for farmers in the district. At 18, he had saved enough money (still a single man) to buy a farm where he lived till 1922 when he met and married a girl in his neighbourhood, Effie Rolla.

Effie (Ahafia) is the daughter of the late John and Mary Rolla of Sifton. She also was born at Sifton, and was the seventh child in a family of seven children. Effie attended West Bay School and completed Grade Four. She too had to leave school and stay at home to help on the farm because of the farming hardships at that period of time in Canadian history.

In August 1922, at Sifton the couple were married. They lived for 13 years on the farm that William had purchased while still single. When the depression years set in, the couple lost their land and possessions and moved to Rorketon, with their five children to begin a new life.

In Rorketon in 1935, the couple opened a small grocery business in a building 18 by 20 feet. During this time they were also agents for Massey Harris and John Deere farm machinery and implements. They also bought fur, scrap iron, seneca roots, etc.

Mr. and Mrs. Perepeluk lived in Rorketon till the fall of 1946 when they sold their business and moved to Flin Flon. There they bought an existing grocery and meat market. After several years in Flin Flon, they branched out their business to Lynn Lake where they built a new store at the opening of the new mining town of Lynn Lake. The couple still resided at Flin Flon, but put their son Walter in charge of managing the operations of the store at Lynn Lake.

Ill health forced them to retire from active business and move to another place, not too near their business. So in the fall of 1968 the couple began to build a house on Main Street south in Dauphin. In January 1969, the house was completed and the couple moved into their new home where they presently reside.

In organizational, church, community and political aspects of life, the couple always played and still take an active role. Today they are one of two life honorary members of St. Andrew's College in Winnipeg, the institution to which the couple have contributed much of their time, money and moral support. They are also members of such other organizations as the Ukrainian Canadian Committee, Ukrainian Self-Reliance League, Ukrainian Women's Association, Royal Purple Lodge and Rebekah Lodge, Shriners club and many others. At present Mr. Perepeluk is the president of Canada's National Ukrainian Festival.

The couple were not able to receive a formal education, but in their lifetime they wholeheartedly supported

financially and morally the Peter Mohyla Institute in Saskatoon, St. John's Institute in Edmonton and St. Vladimir's Institute in Toronto. They also have contributed to Ukrainian Greek-Orthodox congregations in Canada as well as many other organizations and community projects. At present, they are members of St. George's Ukrainian Greek-Orthodox Church in Dauphin.

Mr. and Mrs. Perepeluk also have their own private bilingual (English and Ukrainian) library in their home. To read and write in Ukrainian, the couple learned at home while still of school age. At present, they subscribe to 11 Ukrainian newspapers, and publications such as journals, magazines, periodicals in both the English and Ukrainian languages.

Their son Walter resides in Lynn Lake, is married and has a family of two boys and one girl. He manages two stores in Lynn Lake, the grocery store which was built in 1953 and the hardware store which was opened in the fall of 1971. Their two other sons, John and Orest, reside in Flin Flon and manage the store there. John has a family of two boys and two girls, and Orest has two girls and one boy in his family. The older daughter Zonia, Mrs. Peter Petrasuk, resides in Calgary and has a family of three children, two boys and one girl. The youngest daughter and child, Nadia, Mrs. R. C. Kalid lives in Winnipeg and has a family of two, one boy and one girl. The couple have 15 grandchildren of which they are very proud.

1